

Forvaltningsplan for «Yttersida av Vestvågøy Utvalgt kulturlandskap i jordbruket» 2025–2029

Vik, Haukland, Uttakleiv, Unstad og Eggum
i Vestvågøy kommune, Nordland fylke.

Utvalgte kulturlandskap

Januar 2025

utvalgtekulturlandskap.no

Foto framside: Kjersti Isdal

Ansvarlig utgiver: Vestvågøy kommune

Bidragstere: Marit Annie Larsen, Ivar Johansen, Henriette Cook, Sofie Ollie, Bjørn Harald Brenna, Brage Amundsen, Sigve Olsen, Nikolay Hjertaas, Martin Eggen i BirdLife Norge, Hanne Lykkja og samarbeidsgruppa for Yttersida av Vestvågøy UKL.

Innholdsfortegnelse

• Forord	5
• 1. Innledning	6
1.1. BAKGRUNN	7
1.2. HENSIKT MED FORVALTNINGSPLANEN	8
1.3. VISJON OG MÅL FOR YTTERSIDA	10
1.4. ORGANISERING AV ARBEIDET	11
1.5. FORHOLD TIL OVERORDNEDE PLANER	12
• 2. Områdebeskrivelse	13
2.1. BESKRIVELSE AV OMRÅDET	14
2.2. KARTLEGGING AV LANDSKAPET OG LANDSKAPSOMRÅDER	16
2.3. LANDBRUKET PÅ YTTERSIDA	20
2.4. FISKERIER	26
2.5. BEDRIFTER I UKL-OMRÅDET	27
2.6. TURISME OG FRILUFTSLIV	29
2.7. LOKAL ORGANISERING	30
2.8. UTFORDRINGER OG MULIGHETER	31
• 3. Biologiske verdier	35
3.1. LANDSKAPET PÅ YTTERSIDA	36
3.2. NATURTYPER	37
3.3. VEGETASJONSKARTLEGGING OG BEITEKVALITET	39
3.4. ARTSMANGFOLD	41
3.5. RØDLISTA OG FREMMEDE ARTER	42
3.6. OVERSIKT OVER REGISTRERTE BIOLOGISKE VERDIER	44
3.7. NATURRESERVAT	47
3.8. FUGLER I LANDBRUKSLANDSKAPET	49
3.9. PRIORITERINGER	54
• 4. Kulturhistoriske verdier	56
4.1. INNLEDNING	57
4.2. NYERE TIDS KULTURMINNER (FRA ÅR 1537 OG FRAM TIL I DAG)	58
4.3. ARKEOLOGISKE KULTURMINNER	68
4.4. IMMATERIELL KULTURARV	70
4.5. PRIORITERINGER	70
• 5. Besøksforvaltning	73
5.1. BAKGRUNN	74
5.2. PROBLEMSTILLINGER	74
5.3. GRUNNLEGGENDE PRINSIPPER	76
5.4. ORGANISERING I VESTVÅGØY	76
5.5. BESØKSFORVALTNINGSTILTAK I UKL OMRÅDET	77
• 6. Tiltaksplan: restaurering og skjøtsel	79
6.1. ÅRLIGE UKL-MIDLER TIL TILTAK I OMRÅDET	80
6.2. GJENNOMFØRTE TILTAK	80
6.3. TILTAKSPLAN 2025-2029	80
• 7. Forhold til overordnede planer og lovverk	83
7.1. NASJONALE FØRINGER	84
7.2. REGIONALE PLANER	85

7.3.	KOMMUNALE PLANER	85
7.4.	LOVVERK	90
7.5.	TILSKUDDSDORDNINGER SOM KAN BRUKES I UKL-OMRÅDET	92
7.6.	AKTUELL LITTERATUR OG NETTSTEDER	93
•	8. Kilder.....	95
•	9. Vedlegg.....	98
1.	OVERSIKT OVER ARKEOLOGISKE KULTURMINNER	99
2.	LANDSKAPSKARTLEGGING.....	103
3.	OVERSIKT OVER INNVILGEDE TILTAK	106
4.	GJENNOMGANG AV SEFRAK REGISTRERINGER	107
5.	UTFORDRINGER.....	137
6.	RETNINGSLINJER FOR TILSKUDD I UKL-OMRÅDER 2024.....	138
7.	FAKTAARK FRA NATURBASE	143
8.	FORSKRIFT ÆSHOLMAN OG EGGUM NATURRESERVAT	168
9.	EKSISTERENDE PLANER.....	174

Forord

Yttersida av Vestvågøy ble i 2023 valgt ut som Utvalgt kulturlandskap i jordbruket på grunnlag av kulturhistoriske og naturfaglige verdier. Yttersida av Vestvågøy er et av de mest besøkt områdene i Lofoten, kjent for sine majestetiske grønne fjell og kvite strender.

Forvaltningsplanen er utarbeidet gjennom en prosess med forankring og involvering av lokale aktører, grunneiere og drivere. Det er lagt vekt på viktigheten av at planen bygger på lokalkunnskap, lokale interesser, behov og ønsker. Hvert tema er drøftet i workshop og møter i samarbeidsgruppa for UKL. Planen har vært på høring hos lokale organisasjoner og regional myndighet. Det er gitt høringsuttalelse fra Statsforvalteren i Nordland, Statens vegvesen og Nordland fylkeskommune. Etter at høringsuttalelser er tatt inn i forvaltningsplanen er den gjennomgått i samarbeidsgruppa for UKL. Forvaltningsplanen er politisk behandlet av Vestvågøy kommune.

Forvaltningsplanen er den første plan for området og gjelder for perioden 2025 - 2029. Forvaltningsplanen skal, sammen med årlige retningslinjer, være styrende for hvilke tiltak og prosjekt som bør prioriteres i årene som kommer. Forvaltningsplanen skal revideres hvert 4. år.

Vedtatt 18. februar 2025.

1. Innledning

Kort oppsummert:

I 2023 fikk *Yttersida av Vestvågøy Utvalgt kulturlandskap i landbruket (UKL)* status som utvalgt kulturlandskap. Området omfatter bygdene Eggum, Unstad, Uttakleiv, Haukland og Vik. Området er valgt ut på grunn av de unike biologiske og kulturhistoriske verdier.

Forvaltningsplanen har som mål å bevare og utvikle disse verdiene gjennom bærekraftig bruk og skjøtsel, i samarbeid med innbyggerne. Planen skal sikre langsiktig forvaltning med utgangspunkt i områdets natur- og kulturverdier, og legger til rette for kunnskapsformidling og opplevelser.

Arbeidet er organisert på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå, med støtte fra både offentlige tilskudd og frivillig deltakelse fra grunneiere og landbruksforetak.

Innledning

1.1. Bakgrunn

I 2023 fikk «Yttersida» på Vestvågøy status som utvalgt kulturlandskap. Området omfatter de fem bygdene **Eggum, Unstad, Uttakleiv, Haukland og Vik**. I tråd med satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket skal kommunen en plan for området som helhet, kalt forvaltningsplan.

Utvalgte kulturlandskap (UKL) er valgt ut på grunn av store biologiske og kulturhistoriske verdier som er formet av langvarig og kontinuerlig bruk, og det aktivt jordbruk. Områdene skal gi kunnskap og opplevelser og være en ressurs for framtida.

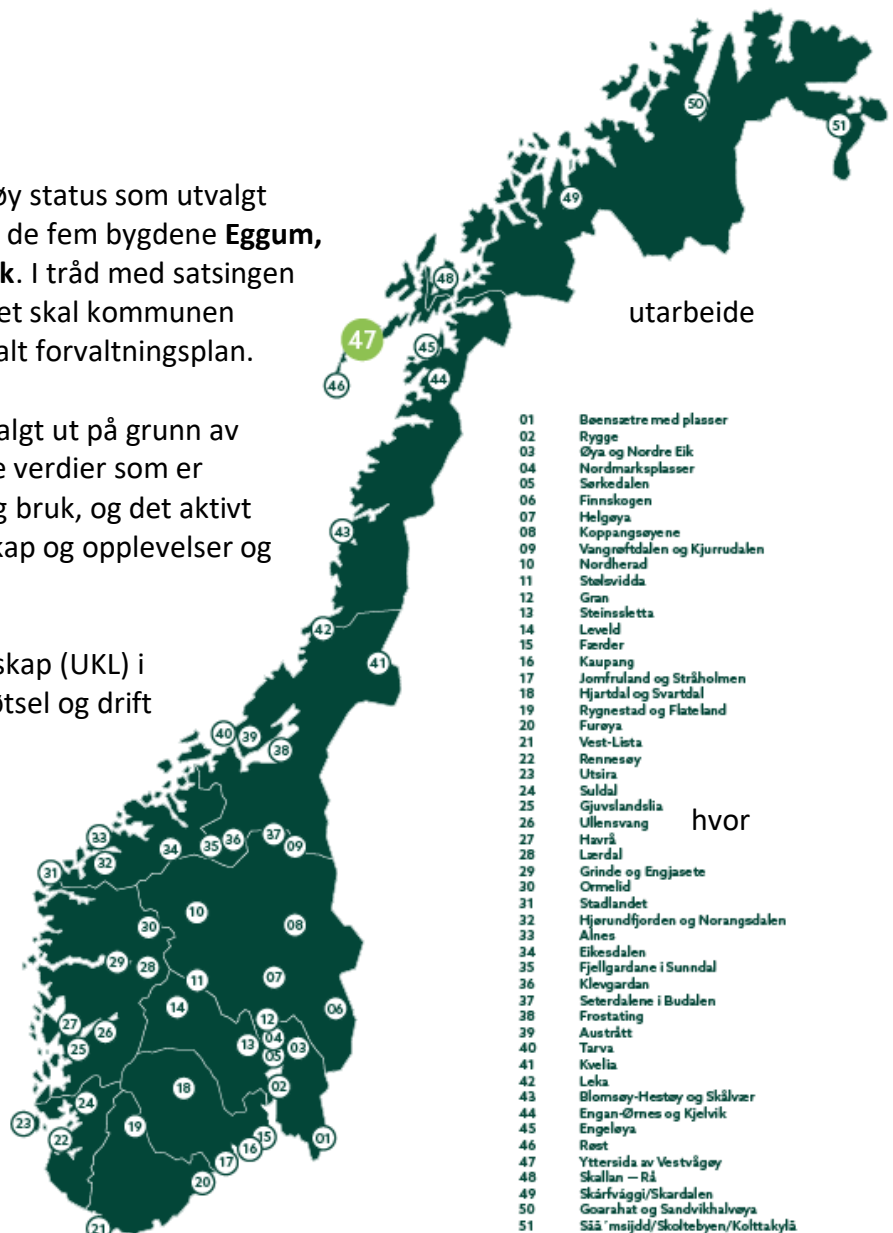
Formålet med Utvalgte kulturlandskap (UKL) i jordbruket er å sikre langsiktig skjøtsel og drift av et utvalg av landskapsområder.

Det er i dag 51 utvalgte områder fem av disse ligger i Nordland. De første UKL-områdene ble etablert i 2009. Det var

20 områder hvor et av disse UKL Engan-Ørnes og Kjelvik i Sørfold ligger i Nordland. I 2010 ble det etablert to nye områder, hvor UKL Blomsøy-Hestøy og Skålvær i Alstadhaug var det ene. I 2017 ble det opprettet 10 nye områder, hvor Engeløya i Steigen var et av dem. I årene 2018 – 2023 er det etablert ytterligere 19 områder hvor Røst kom med i 2019 og Yttersida av Vestvågøy (nummer 47) i 2023.

Status som *Utvalgt kulturlandskap i jordbruket* innebærer ingen ytterligere begrensninger i grunneiere og andres rettighet eller bruk av området. Selv om statusen gir økt oppmerksomhet, skal natur- og kulturverdiene forvaltes innenfor rammene av det eksisterende lovverket.

Tilskudd til tiltak forvaltes i samsvar med [Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap](#), samt forvaltningsplanen, skjøtelsplaner og andre planer for området.

Tilskuddsmidlene kan brukes til:

- Restaurering og skjøtsel av arealer
- Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner
- Nødvendig planlegging av tiltak
- Tilrettelegging for ferdsel
- Formidling

Deltakelse fra grunneiere, landbruksforetak og andre er basert på frivillighet.

1.2. Hensikt med forvaltningsplanen

Hovedformålet med forvaltningsplanen er å **beskrive de langsiktige målsettinger for utviklingen av Yttersida UKL-område og forvaltningen av det.**

Yttersida av Vestvågøy ble utvalgt som verdifullt kulturlandskap ut fra følgende kriterier: Begrunnelse er gitt i brev fra Landbruksdirektoratet 15.12.2021.

«Helhetlig landskap:

Hver av bygdene representerer tilsvarende storslagne landskapsrom med karakteristiske landformer og høye natur- og kulturmiljøverdier. Til sammen utgjør delområdene en helhetlig og vesentlig del av fiskerbondelandskapet på Yttersida av Lofoten.

Tidsdybde og kontinuitet:

Registrerte kulturminner viser spor etter bosetting fra yngre steinalder, via bronsealder, jernalder, middelalder og fram til vår tid. Strandenger og naturbeitemarker i beitelene opp mot fjellet er også holdt i kontinuerlig hevd over lang tid med beite fram til i dag.

Representativitet eller særpreg:

Området som helhet er representativt for de små fiskerbondesamfunnene plassert mot storhavet på yttersida av Lofoten. Et særprega kulturlandskap i storslått natur med beitebakker og alpine fjell som reiser seg rett opp fra ei karakteristisk strandflate med sanddyner og strandenger. Landskapsregionen Lofoten og Vesterålen er hittil ikke representert i Utvalgte kulturlandskap.

Formidlingsverdi:

Natur- og kulturverdiene og landskapet i seg sjøl har stor formidlingsverdi. Sommerstid er området mye besøkt av lokalbefolkning og turister. Hauklandsstranda er tilrettelagt og har status som statlig sikra friluftsområde. Spesielt internasjonalt har Unstad høy status som lokalitet for helårs bølgesurfing, og egen surfecamp er etablert på stedet. Store verdier og mye besøk gir stort potensiale for formidling.»

Dette særpreget skal ivaretas gjennom fortsatt drift, skjøtsel og vedlikehold av området. Forvaltningsplanen kombinerer faglige råd fra regional miljø- og kulturminneforvaltning og lokale ønsker, behov og muligheter.

Forvaltningsplanen skal gi en oversikt over verdiene og utfordringene i de fem bygdene **Eggum, Unstad, Uttakleiv, Haukland og Vik**, og være et kunnskapsgrunnlag for vurdering av

aktuelle mulige tiltak og prioritering av disse. Tiltakene som prioriteres skal bidra til både å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, kulturlandskap, matproduksjon, kulturminner og kulturmiljø, og ha en lokal forankring.

Figur 1. *Vik og Haukland. Foto: Pål Alvereng*

1.3. Visjon og mål for Yttersida

Lokal visjon og mål

Kommunen har i samarbeid med samarbeidsgruppa for UKL-området formulert en lokal visjon og 6 mål for Yttersida av Vestvågøy:

Yttersida av Vestvågøy skal være et levende kulturlandskap i jordbruket for alle som bor og ferdes her.

Prioriterte områder for å nå dette målet:

Nasjonalt mål for UKL-områdene

«Formålet med satsningen er å sikre langsiktig forvaltning av utvalgte landskapsområder med store biologiske og kulturhistoriske verdier, som er formet av langvarig og kontinuerlig tradisjonell bruk.»

«Utvalgte kulturlandskap i jordbruket er en tverrfaglig, felles satsing mellom Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Satsingen skal sikre verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.» Landbruksdirektoratet

Arbeidet med å velge ut områder startet tilbake i 2008. I 2024 er det 51 områder som viser mangfoldet av norske jordbrukslandskap, hvorav fem er i Nordland. For 2024 er det bevilget totalt 31,8 mill. kroner, der 15,5 mill. kroner er bevilget over jordbruksavtalen og 16 mill. kroner over statsbudsjettet, på Klima- og miljødepartementets budsjett.

Jordbrukslandskapet er skapt av mennesker i samspill med naturen. Bygninger, steingjerder, gravhauger og ferdselsveier er bygget, og beite- og slåttemark er blitt til gjennom bruk av arealer gjennom lang tid, mange steder flere tusen år. Helheten av gårdstun, innmark og utmark inneholder store kulturhistoriske og biologiske verdier. Disse verdiene er avhengig av fortsatt bruk, skjøtsel og vedlikehold for å opprettholdes. Her er bonden den viktigste aktøren.

1.4. Organisering av arbeidet

Vestvågøy kommune

Vestvågøy kommune har ansvaret for lokal organisering og oppfølging, og kan initiere, lede og gjennomføre ulike prosjekter i UKL-området. Vestvågøy kommune har også forvaltningsansvar for planer, innvilgelse av tilskudd, budsjett, føring av regnskap og rapportering til Landbruksdirektoratet via Statsforvalteren. Det er opprettet en tverrfaglig intern UKL-gruppe i kommuneadministrasjonen som skal koordinere arbeidet med besøksforvaltning, planprosesser og andre tiltak som berører UKL området.

Samarbeidsgruppe

Det er oppnevnt ei samarbeidsarbeidsgruppe bestående av medlemmer fra ulike lag og foreninger med tilknytning til bygdene Vik, Haukland, Uttakleiv, Unstad og Eggum. Kommunen samarbeider med denne arbeidsgruppa om hvilke tiltak som skal gjennomføres og prioriteres. Dette skjer med utgangspunkt i skjøtelsplaner og andre faglige råd, samt lokale og regionale prioriteringer. Det er utarbeidet lokale retningslinjer for tilskudd til tiltak i Yttersida utvalgte kulturlandskap. Her beskrives tiltak og tilskuddssatser for både engangstilskudd og årlige driftstilskudd som grunneiere og foretak i landbruket kan søke på.

Statsforvalter i Nordland

Statsforvalteren i Nordland ved landbruks- og reindriftsavdelinga har det koordinerende ansvaret for UKL-arbeidet i fylket og har ansvar for faglig oppfølging i kommunene som deltar. På fylkesplan samarbeider avdelingene for miljø og landbruk- og reindrift hos Statsforvalteren med kulturminneforvaltningene i Nordland fylkeskommune og Sametinget.

Nasjonalt

Nasjonalt er UKL et samarbeid mellom Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet, og mellom Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet og Riksantikvaren.

1.5. Forhold til overordnede planer

Planen, med temakart med avmerkede verdier, bør knyttes til kommuneplanen som retningsgivende for arealforvaltningen i området.

Kulturminneplan for Vestvågøy kommune er under arbeid, og forholdet mellom de to planene avklares underveis i prosessen.

2. Områdebeskrivelse

Kort oppsummert:

Yttersida på Vestvågøy UKL er et unikt kystlandskap i Lofoten med høye, alpine fjell, hvite sandstrender, rullesteinstrender og frodige beitelier helt til topps. Disse grønne fjellsidene er kulturbetinga og skapt gjennom tusen år med slått og beite. Området er værhardt og ligger eksponert mot storhavet.

Yttersida vurderes som et landskap av nasjonal betydning, med sjeldne kombinasjoner av kystsletter og klippekyst.

Landbruket har en avgjørende betydning for Yttersidas kulturlandskap, med husdyrhold og grovfôrproduksjon som opprettholder de åpne slått- og beitemarkene. Landbruksdriften er viktig for å bevare kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet i området.

Turismen i området har økt betydelig, spesielt rundt populære destinasjoner som Hauklandstranda og surfestranda på Unstad. Reiselivet utgjør en stadig større næring i området. Stor turiststrømming gir nye utfordringer for lokalsamfunnene, landbruket og natur – og kulturmiljøet.

Grunneiere, gårdbrukere, grendelag, historielag og beitelag bidrar i forvaltningen av Yttersida av Vestvågøy UKL. De største utfordringene er å opprettholde aktivt landbruksdrift og fast bosetning i området. I tillegg arbeides det med å finne gode løsninger for hvordan håndtere den økende turiststrømmen gjennom tilrettelegging, formidling og regulering. En langsiktig balansegang mellom vern, bærekraftig bruk og lokal involvering er avgjørende for områdets fremtid.

Områdebeskrivelse

2.1. Beskrivelse av området

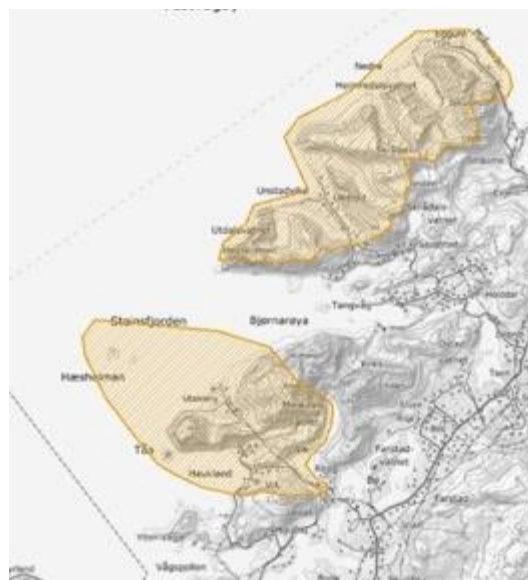
Yttersida UKL-område befinner seg på nordsiden av Vestvågøy, i Nordland fylke, i vestre del av øyriket Lofoten. Området ligger ca.5km nord for kommune- og regionsenteret Leknes, som har flyplass, hurtigruteforbindelse med Bodø, og knyttet til de andre øyene og fastlandet med E10.

Vestvågøy kommune er Lofotens mest folkerike kommuner, med 11706 innbyggere. Store landbruksressurser, nærhet til enorme fiskeressurser og gode naturlige havner har lagt grunnlag for en lang og spennende bosetningshistorie. Vestvågøy er i dag en av de største landbrukskommune i Nordland og den kommunen som lander mest fisk i hele Lofoten. En moderne fiskeindustri, stor fiskeflåte med tilhørende skipsverft/sliper, Lofoten sykehus og videregående skoler gir mange og svært varierte jobbmuligheter. Vestvågøy er en av svært få distriktskommuner som opplever befolkningsøkning. Bygdene på Yttersida er de siste tiårene blitt ettertrakta, både for de som ønsker å bosette seg her og for dem som ønsker ferieboliger. Attraktive surfestrender og store hei- og fjellområder som er relativt lett tilgjengelig, gjør at mange unge flytter hit. Yttersida UKL-område har mange av disse kvalitetene.

Det totale kartfestede arealet er om lag 54 230 daa ([naturbase](#) faktaark). Fig.1 viser beliggenheten til området i Lofotøyene. Figuren under til høyre viser grensen for det utvalgte området med en oransje skravur.

Figur 2. Yttersida UKL markert i grønn skravur med svart omriss. Kart hentet fra [naturbase](#).

Figur 3. Kart og avgrensning av området for Yttersida UKL. Hentet fra NIBIO gårdskart, med kartlaget Utvalgte kulturlandskap.

Området består av 5 bygder og strekker seg langs Yttersida av Vestvågøya fra Vik og Haukland i sør, og Uttakleiv, Unstad og Eggum i nord-øst. Eggum og Unstad har unik landsbykarakter, og hører med til de mest særprega fiskerbonde-landskapene vi finner langs kysten. De fem bygdene ligger som perler på en snor langs Yttersida av Vestvågøy i Lofoten. Alle bygdene er opprinnelige fiskerbondesamfunn hvor gårdsdrifta fortsatt holdes i hevd.

De kjennetegnes alle av storslått natur med alpine kystfjell som reiser seg rett opp fra en karakteristisk strandflate med sandstrender og rullesteinstrenger, sanddyner og strandenger, og med frodiggrønne grasbakker helt til topps. Slike grasbakker er kulturbetinga og skapt av århundrers beite og slått. Mellom daldraga finner vi fjellrygger der enkelte har store platåer eller svakt skrånende grassletter. De er rester av gammel havbunn og svært artsrike og frodige beiter. Alle de fem bygdene ligger eksponert rett mot storhavet. Alle bortsett fra Eggum, ligger inne i hver sin bukt. Området avgrenses som to delområder med Eggum og Unstad i nord, og Uttakleiv, Haukland og Vik i sør.

Yttersida lå i kanten av den store innlandsisen under siste istid. Derfor fikk forvittringsprosesser og lokale botnbreer god tid til å meisle ut fjellkjeden til spisse tinder og dype forsenkninger. Samtidig stod storhavet rett på, og tæret på fjellet som svært mange steder står bratt opp av havet. Her mangler nesten helt en ytre øygard. Næringskysten veksler med vide bukter og korte fjorder med smale sund og lune vikar. Hvite sandstrender er et særtrekk ved Yttersida. De er som regel omkranset av forrevne og høye tindefjell. Enkelte steder har flygesand, og sandflukt kan danne dynelandskap høyt opp i fjellsidene.

Grovblokkrik ur og skredvifter er vanlig og prosessene er aktive, det raser stadig her. Et særtrekk er sammenhengende ur-terrasser med grove blokker i overflate og framkant som ble dannet under arktiske forhold (permafrost) før siste istid. Terrassene på Eggum er noen av de største vi har i Nord-Norge. Randmorener på strandflaten demmer opp vann flere steder. De er ofte fra før siste istid, innlandsisen nådde ikke å ødelegge dem. Det gjør områdene vanskelig tilgjengelig fra innersida. Og storhavet langs denne værharde kysten gjør områdene lite tilgjengelige fra sjøen. Derfor er det heller ikke bygd veier langs havet. I motsetning til Innersida er det ofte bare stikkveier fra innersida.

Det betyr at de som bor i disse bygdene eller vil oppleve Yttersida av Vestvågøy, må kjøre inn og ut samme vei. Unntaket er Vik, som har to veier inn. Det setter helt andre rammer både for arealbruk og for opplevelse av landskapet. Områder der folk har flere veivalg, der man kan kjøre langsmed havet og ha rundturer, oppleves på en annen måte. Til Uttakleiv, Unstad og Eggum kjører man utover til det ikke går lenger, ved veis ende er man helt på kanten av det europeiske kontinent. På andre siden av havet finner man mot nord; Svalbard, og lenger vest; Island, Grønland og New Foundland. Og landskapet her kan minne litt om dem alle.

Men ingen andre landområder så langt nord har et så gunstig klima som Norge. Golfstrømmen fører varmt havvann opp langsmed norskekysten og skaper gunstige forhold for å høste av utmarka og dyrke jorda. Utmarksbeitene er svært gode, og den sandrike jorda lettdrevet. Og rike fiskefelter ligger rett utenfor. Derfor ble også «den blå åkeren» en viktig arbeidsplass. Bygdene på yttersida er fiskerbondens landskap.

Figur 4. De fem bygdene markert på flyfoto av Yttersida. Fra sør: Vik, Haukland, Uttakleiv, Unstad og Eggum lengst nord.

2.2. Kartlegging av landskapet og landskapsområder

I forbindelse med utvikling av et nasjonalt referansesystem for landskap (Landskapsregioner, underregioner og områder), ble Lofoten og Vesterålen brukt som referanseområde for å utvikle metoden (Elgersma et al, NIJOS; 1996). Landskapsregionene ble videre brukt for å utvikle metode for å vurdere landskap som ressurs for reiselivet (Kamfjord, Lykkja og Pushmann, NIJOS 1997).

Rundt år 2000 startet Norsk institutt for Jord- og skogkartlegging (NIJOS) å utvikle et nasjonalt referansesystem for landskap. Systemet deler Norge inn i 45 landskapsregioner basert på fellestrekk i landskapet ([NIJOS-rapport 10/2005](#)). Hver region har sin særegne landskapskarakter basert på sammensetningen av de seks grunnleggende landskaps-

komponentene: landskapets hovedform, landskapets småformer, vann og vassdrag, vegetasjon, jordbruksmark, bebyggelse og tekniske anlegg.

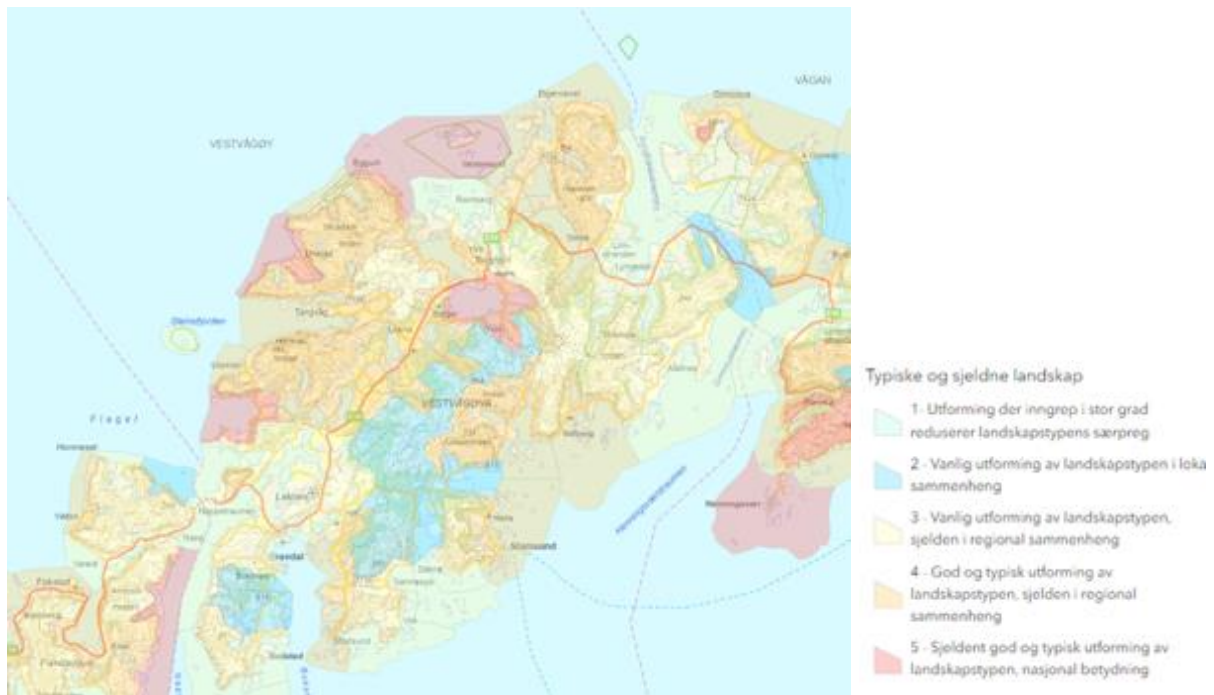
Systemet ble utviklet gjennom en grundig gjennomgang av landskapsregion 31, Lofoten og Vesterålen. Regionen ble delt inn i 9 underregioner. Her ble Vestvågøy delt i fem regioner. Bygdene Vik, Haukland, Uttakleiv og Unstad ble med Vest-Lofotens ytterside. Eggum, Borgvær og områdene østover til Gimsøya ble vurdert til å hå flere fellestrekk med landskapet på Vesterålens ytterside. Resten av øya ble delt inn i Jordbruksbygdene på Vestvågøy, Vest-Lofotens innerside og Aust-Lofoten.

I 2004 kom en skildring av [Jordbruksregioner i Norge](#) ved hjelp av statistikk (NIJOS-rapport 17/2004). Vestvågøy er sammen med store deler av Lofoten og Vesterålen nordligste del av jordbruksregion 1, Kysten fra Sør-Norge til Nordland.

10 år senere ble landskapet i Lofoten og Vesterålen igjen gjenstand for grundig kartlegging. Nå var enda flere kart og registre blitt digitale, og kapasiteten til stormaskinene kommet så langt at det gikk an å koble dem sammen. Et nytt system for inndeling av landskapet i landskapstyper basert på om lag 50 digitale kart og registre ble utviklet, som del av Naturtyper i Norge-kartleggingen (NiN- Landskap). Landskapstypene deles inn etter 7 geologiske gradienter og to arealbruks-gradienter: Nedskjæring, relieff, skjærgårdspreg, tindelandspreg, brepreg, innsjøpreg, myrpreg og om området ligger over eller under skoggrensen, omfang av infrastruktur (bebyggelsesgrad) og jordbrukspreg.

Feltarbeidet i Nordland ble gjennomført i perioden 2011 – 2013 og de reviderte rapportene for [Landskap i Nordland](#) kom i 2017. Kartene finnes på [Nordlandsatlas](#). 2695 landskapsområder ble gruppert i 310 grunntyper og 73 landskapstyper. Metoden er fortsatt under utvikling, og dekker etter hvert hele landet. (Nordlands inndeling ble for detaljert til å videreføres for resten av landet).

Bygdene på yttersida av Vestvågøy hører inn under hovedtypen **Kystslettelandskap (KS)** og to av **grunntypegruppene**: Kystslettas åpne viker og klippekyst (GTG-14/18) og Kystslettas åpne viker med jordbruk (GTG-16). Minste areal for et område var 4 km². Selv de største og mest karakteristiske strendene på yttersida ble derfor for små til å tas ut som egen landskapstype. Derfor ble de to landskapstypene som veksler med store kontraster valgt som type-navn: åpne viker og klippekyst. Men ved å bruke analyser som eksponeringsgrad, omfang av infrastruktur og jordbrukspreg, kan man se at en av de få eksponerte vikene som ligner (til forveksling!) på Unstad (kystslettelandskap på store øyer), er Hoddevika, som vi finner på Stadtlandet (kystslettelandskap på fastlandet). Mens Eggum har mange likhetstrekk med Bleik på Andøya, men med et sterkere landbrukspreg.

Figur 5. Kart som viser inndeling av typiske og sjeldne landskap

Kartlegging av landskapstyper og vurdering av sjeldne og typiske utforminger av typen.

Den digitale landskapstype-inndelingen er beskrevet svært systematisk, og uten verdivurderinger. Fordelen er at analysene kan kjøres ofte og endringer vil la seg påvise, uten å reise i felt for å beskrive detaljene. F.eks. vil man kunne oppdage endringer i gjengroing/jordbrukspreg, nedbygging av areal osv. Nordland fylkeskommune bad derfor om en tilleggs-vurdering av hvor sjeldne eller hvor typiske (representative) landskapsområdene var i forhold til den overordna landskapskarakteren for typen de hørte til.

Mangfold, helhet og intensitet.

Det typiske (representative) og det særpregede (unike) ved overordna landskapskarakter vurderes ved hjelp av tre prinsipper:

- Mangfold: Variasjon og sammensetning av landskapskomponenter, småskala vs. storskala landskapsrom, bygninger og anlegg, landemerker osv.
- Helhet: Kontinuitet/brudd, repeterende elementer
- Intensitet: Uttrykk for inntryksstyrke, der kontraster i landskapsområdet både vurderes opp mot typens landskapskarakter og områdets beliggenhet i forhold til omkringliggende landskap.

Eggum, Unstad og Haukland-Vik er vurdert til å ha sjeldent gode og typiske utforminger av landskapstypene, og har nasjonal betydning. Uttakleiv er vurdert til å ha god og typisk utforming av landskapstypen, og til å være sjelden i regional sammenheng. Områder som har en utforming som er sjeldne eller representative i forhold til typens landskapskarakter sier i seg selv lite om hvilke opplevelseskvaliteter som området har. Særlig når vi vet hvor store kontraster som Lofoten byr på! Det vil si at når et populært Lofotlandskap på Yttersida blir skildret som et landskap med **god og typisk** variasjon av mangfold, helhet og intensitet, så ville det fort vært **sjelden godt** i en annen del av landet. Det kan bety at det er stort potensiale for unike opplevelser. Forståelsen av hva som er typisk (representativt for typen)

eller sjelden i regional eller nasjonal sammenheng, kan være nyttig for dem som ønsker å ta vare på eller formidle særpreg. (Lykkja m.fl. revidert 2017).

Landskapet på Yttersida av Lofoten er altså kartlagt i flere omganger med ulike metoder, og skildret på flere måter. Men kartleggingen er gjort utenfra. Den fanger i liten grad opp kulturelle verdier utenom kulturlandskapspreg og jordbrukspreg. Den historiske dybden i landskapet kommer lite fram. Andre metoder som landskapsressursanalyser, kan være bedre egnet til å fagne opp slike verdier. Det å bli bevisst sin egenart og ta godt vare på den, er viktig for kulturen og for kulturlandskapet. Tilrettelegging og formidling og er også svært viktig for opplevelsen av landskapet. Det er Uttakleiv et godt bevis på.

Noe av det mest typiske og ikoniske Lofotlandskapet er knyttet til frodigrønne beitelier som går fra sjøkanten og helt til topps opp under tindene. Det er et svært attraktivt natur- og kulturlandskap som minner mye om Island og Færøyene. Et landskap som er skapt av 800 år med høsting av ved og trevirke til store sesongfiskerier med store mengder tilreisende, og av intens beitebruk. Det er et kulturlandskap som stadig flere steder preges av gjengroing av skog og kratt, og som derfor er helt avhengig av aktive bønder.

2.3. Landbruket på Yttersida

Historisk bruk og driftsformer

I likhet med andre bygder langs kysten av Nord-Norge har jordbruket i UKL-området tradisjonelt vært drevet i kombinasjon med andre yrker. Den mest framtrædende kombinasjonen var jordbruk og fiske. Denne driftsformen har vært vellykket og bidratt til den spredte bosettingen i kommunens mange bygder.

Brukene var langt mindre, og de fleste fastboende i bygdene drev med jordbruk og fiske. I 1959 hadde 70 % av brukene et jordbruksareal på under 35 dekar. Et typisk småbruk kunne bestå av 20-35 dekar jordbruksareal med 2-5 kyr og 5-10 sauer. Det var også flere geitebruk innenfor UKL-området.

Selv om en stor del av inntektene til familien kom fra fiskeriene, var de usikre og kunne variere mye fra år til år. Da gav det en ekstra trygghet å drive et lite småbruk ved siden av fisket.

Det meste av arbeidet i landbruket ble gjort for hand. Selv om brukene var små var drifta svært arbeidskrevende og hele familien måtte bidra i onner, torving mv. Gårdsarbeidet var nok både slitsomt og krevende, men det var mye folk i alle aldre i arbeid, og slikt sett veldig sosialt med nære relasjoner.

Figur 6. Uttakleiv. Foto: Henriette Crook, Vestvågøy kommune.

Dagens bruk

Jordbruket i dag består av melkeproduksjon på ku og geit, kjøttproduksjon på storfe og sau og grovfôrproduksjon for salg. Det er ti foretak som mottar produksjonstilskudd med adresse i området. I tillegg er det ni jordbruksforetak med driftssenter utenom UKL-området som driver areal her. Til sammen er det ca. 900 vinterfôra sauer, 56 melkegeiter, 60 melkekyr og 140 ungdyr av storfe i området.

Jordbruket er modernisert og er blitt mer effektivisert. Dette er gårdsbruk på yttersiden preget av. Dette er også forventningen fra myndigheter og samfunnet (effektiviserings krav). Økonomien per årsverk i jordbruket er lav og økonomien relativt dårlig i forhold til andre yrker. Gårdsbruk på yttersiden i UKL område har blitt større og færre for å kunne klare seg økonomisk, som i resten av Lofoten og Norge. Gårdsbrukere i UKL område har likevel klart å fortsette og være aktive beitebrukere og utnytte de lokale ressurser som vi har tilgjengelig. Det er viktig for matproduksjonen og kulturlandskapet i forhold til UKL.

Tabell 1. *Antall husdyr og antall foretak med den enkelte produksjonen.*

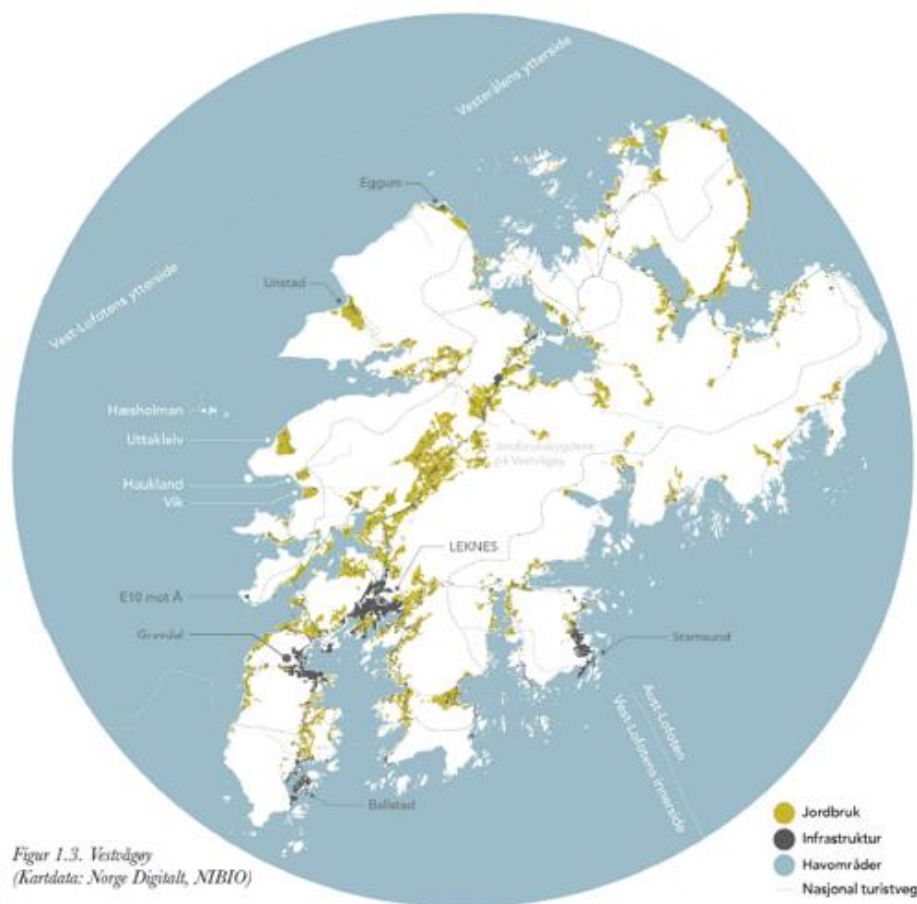
Kilde: Landbruksdirektoratet, søknad om produksjonstilskudd 2024.

Område	Melkekyr	Andre storfe	Sau/geit og kje	Lam
Eggum	0	0	174	269
Unstad	0	0	194	217
Uttakleiv	11	38	227	463
Haukland	0	0	0	0
Vik	48	86	317	385
Totalt	59	124	912	1334

Jordbruksarealene preges av sammenhengende flater som er lettdrevne. Jordbruksarealene har svært god jordkvalitet. Landbrukseiendommene har en særegen teigstruktur som bidrar til å skape et vakkert kulturlandskap. Dette er spesielt framtrædende på Unstad.

Ressursgrunnlag

Innenfor UKL-området er det samlet jordbruksareal på 2066 dekar fulldyrka jord, 75 dekar overflatedyrka jord og 418 dekar innmarksbeite. Unstad og Uttakleiv har størst andel fulldyrka jord. De to bygdene disponerer til sammen 63 % av det totale fulldyrka arealet i området.

Figur 7. Yttersida på Vestvågøy. Illustrasjon som viser Infrastruktur og jordbruk på Vestvågøy. Holte, 2019, s. 13.

Tabell 2. Oversikt jordbruksareal i de fem bygdene fordelt på fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite. Kilde: Landbruksdirektoratet, søknad om produksjonstilskudd 2024.

Område	Fulldyrka jord Antall dekar			Overflate dyrka jord Antall dekar			Innmarksbeite Antall dekar		
	Totalt	Leid areal	Ute av drift	Totalt	Leid areal	Ute av drift	Totalt	Leid areal	Ute av drift
Eggum	310	183	53	31	21	10	83	29	51
Unstad	723	541	15	7	4	3	149	71	44
Uttakleiv	583	52	3	7	0	0	33	0	9
Haukland	165	119	46	28	5	23	48	16	32
Vik	285	41	1	2	0	0	105	0	0
Totalt	2066	1464	118	75	30	36	418	116	241

I kommunen sett under ett, er det ca. 11 000 dekar jordbruksareal som ikke er i drift. Innenfor UKL-området er det Eggum og Haukland som har mest fulldyrka og overflatedyrka jord ute av drift. På Eggum er det svært små teiger som ikke er i drift. Flere av disse lar seg vanskelig høst maskinelt, og er så oppstykket at de også egner seg dårlig til beiting. Det overflatedyrka arealet på Eggum som er registrert som ute av drift er omdisponert, og brukes til fiskehjeller.

På Haukland utgjør en stor del av det fulldyrka og overflatedyrka arealet bratte områder som ikke kan høstes med vanlig slåtteutstyr. Dette har ført til at disse arealene ikke har vært maskinelt høstet på mange år. Arealene er likevel godt egnet til beiting. En vesentlig del av innmarksbeite på Haukland som er registrert som ute av drift ligger i sameie, og fungerer i praksis som utmarksbeite.

Tabell 3. Oversikt over utmarksressurser. Kilde: VVK, kommunekart

Område	Omtrentlig areal
Eggum	11.150
Unstad	9.900
Uttakleiv	4.500
Haukland Øvre og Nedre	3.500
Vik	1.450

UKL-området har også store utmarksressurser, spesielt Eggum og Unstad. Analysene fra vegetasjonskartleggingen viser at området har store beiteressurser i utmarka av høy kvalitet. Flere områder har tilnærmet innmarksbeitekvalitet. Beitetrykket er størst i områdene Vik, Haukland og Uttakleiv. Det er også beitedyr fra andre områder som beiter innenfor UKL-området.

Bruksstruktur, eiendomsforhold og jordleie

Tabell 4. Oversikt over eiendomsforhold, bruksstruktur og jordleie.

*inkl. 6 festetomter

Område	Antall grunn eiendommer	Antall landbruks eiendommer i drift (PT)	Antall aktive landbruks foretak	Antall leiere av areal i UKL-området	Antall leiejordsforhold	Leiejordandel i prosent
Eggum	97*	30	2	2	36	75
Unstad	43	21	2	6	25	72
Uttakleiv	13	6	3	3	4	9
Haukland	11	8	0	3	8	100
Vik	12	5	2	2	3	10
Totalt	176	59	9	16	76	

Yttersida UKL-område er stort og innbefatter fem bygder på yttersiden av Vestvågøy. Det er derfor ikke unaturlig at det er store forskjeller innen dette UKL-området. Den største fellesnevneren for alle bygdene er at de har stor tilstrømming av turister på grunn av den spektakulære beliggenheten.

Tabellen ovenfor gir en oversikt over flere viktige parametere som blant annet påvirker forutsetningen for å drive landbruk i området. Antall grunneiendommer, her definert som eiendommer med ulike eiere, varierer mye fra sted til sted. Eggum har klart flest eiendommer, omtrent dobbelt av det Unstad har. Det er langt færre eiendommer på Uttakleiv, Haukland og Vik. Vi ser at dette også naturlig nok avspeiler seg i antall landbrukseiendommer, antall jordleieforhold og leiejordsprosent. Mens Eggum og Unstad, og da spesielt Unstad, består av mange små landbrukseiendommer er situasjonen annerledes på de andre stedene. På Uttakleiv er landbrukseiendommene store etter vår målestokk. Både på Eggum og Unstad er det mye større teigdeling. Dette har en historisk sammenheng med at det var mange som livnærte seg som fiskerbonde her.

På Eggum og Unstad er det svært stor andel leiejord. Dette påvirkes nok av mange forhold, men har sannsynligvis også sammenheng med at det er mange og relativt små landbrukseiendommer. Det er enklere å erverve noen få eiendommer som tilleggsjord, enn å erverve mange eiendommer. Det er flere eiere å forholde seg til og ikke alle vil selge. Hver enkelt landbrukseiendom har isolert sett heller ikke så stor verdi siden de har lite jordbruksareal. Utfordringene med leiejord er derfor størst på Eggum og Unstad. På disse stedene er det størst forskjell på drifts- og eiendomsstrukturen i landbruket.

Det er ikke selvstendig drift på Haukland, så her er alt jordbruksareal i drift leid ut.

Alderssammensetning og rekruttering

Tabell 5. Alder på drivere av landbruksforetak i UKL-området.

Område	Gjennomsnitt alder	Alder
Eggum	53 år	44 - 62
Unstad	69 år	68 - 70
Uttakleiv	54 år	42 - 66
Vik	50 år	50

Investeringsbehov

Det er stor forskjell på investeringsbehovet på landbruksforetakene i området både ut fra størrelse, driftsform og standarden på de eksisterende driftsbygningene. Det ene melkeproduksjonsbruket har fått investeringstilskudd fra Innovasjon Norge til ombygging til lausdrift. Det andre melkebruket har allerede foretatt betydelige investeringer og har lagt om til lausdrift og robotdrift. Generelt er det nok de minste brukene med småfe som har størst behov for investeringer i det faste driftsapparatet framover.

Tilleggsnæringer

Når det gjelder muligheten for gårdbrukerne i området vil det mest nærliggende være å utvikle og tilby tjenester innen reiselivssektoren. Det er allerede flere eksempler på at gårdbrukerne tilbyr utleie av hytter og rorbuer. Det dreier seg i dag om små virksomheter. Dersom denne tilleggsnæringa skal videreutvikles vil det være fare for å komme i konflikt med nedbygging og omdisponering av jordbruksarealer som er nødvendig for landbruksnæringen. Potensielle utbyggingsområder vil også fort komme i konflikt med kommunale arealplaner. Slik sett er utviklingsmuligheten innenfor slike reiselivsprodukt mer begrenset.

Det ligger godt til rette for næringsutvikling og annen verdiskaping knyttet til bruk av landskapet, natur- og kulturverdiene som ressurs. Med disse verdiene i tillegg til det særegne lyset som midnattssol og nordlyset gir, er det mange muligheter for å kunne tilby unike opplevelser. Her kan nevnes guidede turer med ulike tema, fotokurs, safari og andre typer opplevelser.

Figur 8. Unstad. Foto: Kjersti Isdal

2.4. Fiskerier

Fiskarbonden

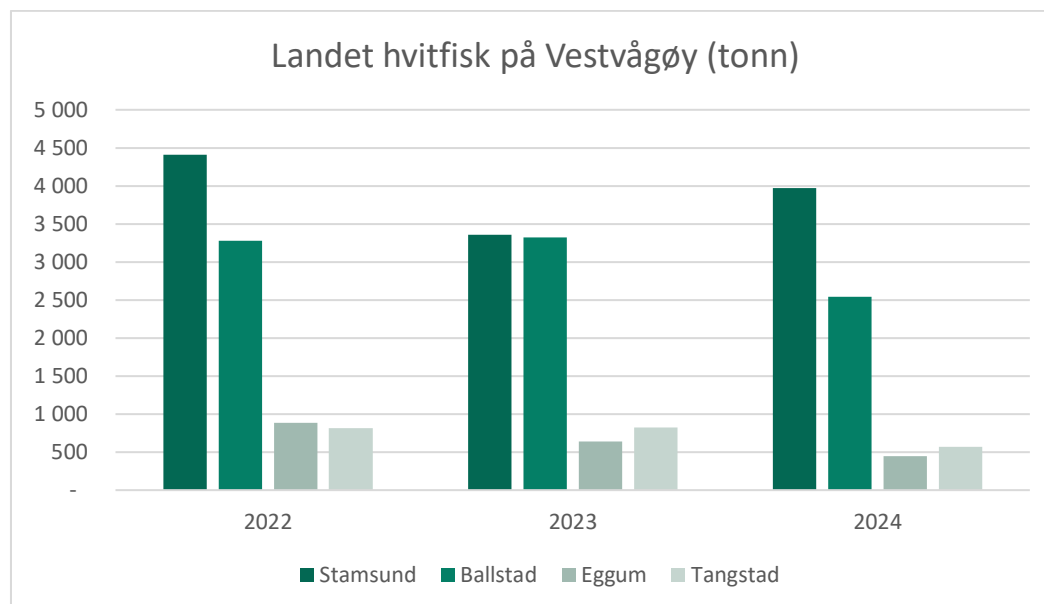
Det har vært bebyggelse på Vestvågøy i hvert fall siden jernalder. Minner om denne bosettingen viser at den har vært spredt rundt hele øya, på slettene på midten og langs kysten. Hovednæringsveiene har vært fiske, hovedsakelig sesongfiske etter skrei på vinteren i begynnelsen av året, og landbruk med sau, storfe og geiter. Dette har vært som kombinasjonsdrift mellom fiskeri og landbruk, og man beskriver dette som „fiskarbonden“. De gressklede fjellsidene er godt beite for småfe. Til Lofoten kom det og kommer folk helt fra Øst-Finnmark til Møre for å drive Lofotfiske.

Representativt for slike små fiskerbondesamfunn er de fem bygdene Vik, Haukland, Uttakleiv, Unstad og Eggum som utgjør Yttersida av Vestvågøy. Det er dårlige havneforhold i alle UKL-bygdene og det har ikke vært drevet fiskeri derfra, bortsett på Eggum. Det var vanlig at fiskere fra Unstad gikk til Eggum for å drive fiske derfra.

Æsholman

Æsholman er noen flate holmer som ligger utenfor Uttakleiv. Her, på de forblåste og værutsatte holmene, var det i perioder fram til 1926 fiskevær med opptil 200 fiskere og tre fastboende familier. Det første ekteparet med barn flyttet til Æsholman i 1868, og bodde der i 17 år og i perioden sammen med to andre familier. Havneforholdene var dårlige, og båtene måtte trekkes på land hver kveld. De første rorbuene var satt opp i 1853, og en av dem er flyttet og står nå på Uttakleiv og en på Mærvoll. På Æsholman er det synlige rester av kai, husmurer og ferskvannsbrønner fra denne perioden med bosetting.

Tabell 6. Landet hvitfisk på Vestvågøy i perioden 2022-24. Kilde: Norges Råfisklag

Fiskerivirksomhet i UKL-området i dag

I UKL-bygdene er det bare ett fiskebruk på Eggum som tar imot. I 2022 var det landet 50.700 tonn hvitfisk i Lofoten, derav 8.775 på Vestvågøy. Fiskebruket på Eggum tok i gjennomsnitt imot ca. 8 % av det totale kvantumet på Vestvågøy i løpet av de siste 3 årene.

2.5. Bedrifter i UKL-området

Det er flere små og større registrerte foretak i og like ved UKL-området, i tillegg til landbruksforetakene. Vi finner også flere som tilbyr overnatting gjennom Airbnb.

Tabell 7. Foretak i UKL- området.

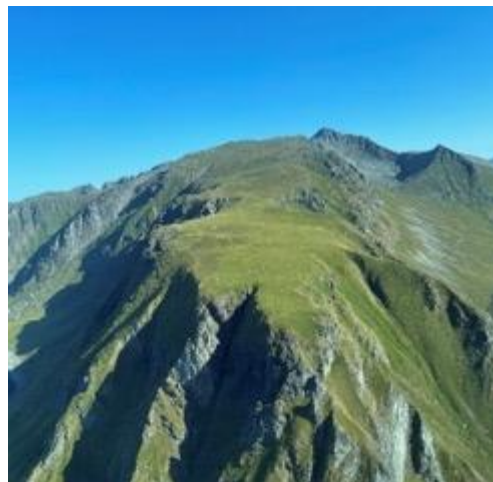
Sted	Navn/foretak	Aktivitet
Eggum	Steinfjorden Sjømat AS	Konvensjonell fiskeproduksjon.
	Northern Explorer AS	Opplevelsesturer i naturen til turister og næringsliv, samt andre turistrelaterte tjenester
	Anders Sigmund Eltoft	Tømrer, oppføring og vedlikehold av bygninger. Snekkerarbeid, montering av dører, vinduer, kjøkken med mer.
	Ronny Johansen Foto	Salg av foto og fototjenester.
	Eggumsværing AS	Drift av fiskefartøy med tilhørende virksomhet
	Aleksander Edvardsen	Hav- og kystfiske
	Tommy Leonhardsen	Hav- og kystfiske
Unstad	Unstad arctic surf AS	Drift av hoteller, pensjonater og moteller med restaurant. Virksomheten utgjøres også av kurs, utleie og salg knyttet til bølgesurfing og annen beslektet virksomhet
	Lofoten surfesenter AS	Testing og utleie av utstyr ift. friluftaktiviteter knyttet til sjøsport og andre friluftaktiviteter, kurs, salg og annet som naturlig faller sammen med dette, herunder å delta i andre selskaper med lignende virksomhet, kjøp og salg av aksjer, eller på annen måte gjøre seg interessert i andre foretagende
	Trygve Martinsen og sønn AS	Entreprenørvirksomhet
	Unstad Liv og Lyst	Ideell organisasjon. Jobber for å få folk og familier til å flytte til bygda, bli bønder, og leve det godeliv. Skal kartlegge ressurser i bygda, ledig jord mv, og lage markedsføringskampanjer over potensielle tilflyttere, dialog med potensielle tilflyttere mv
Saupstad Like utenfor UKL-området	Lofoten gårdsysteri	Servering og salg av lokalproduserte matvarer, gårdsysteri, utleie av fast eiendom, formidling
Haukland	Hauklandstranda AS	Kommunalt eide aksjeselskap. Skal sørge for drift av kommunens servicebygg på Hauklandsstranda statlig

		sikra friluftsområde, i tråd med formålet med området. Selskapet skal være en bidragsyter til videreutvikling av helhetlig besøksforvaltning i Vestvågøy kommune.
	Haukland bitch AS	Redesign, syverksted, tekstiltrykkeri. Produksjon av tekstilprodukter, klær, interiør og tilbehør.
Uttakleiv	Olsen Ståle	Anleggsvirksomhet samt grunnarbeid/maskinarbeid restaurering av bygg og annen virksomhet som naturlig faller inn under dette.
	Olsen Maskin	Reparasjon av maskiner til landbruk/skogbruk, bygg- og anlegg og industri.

2.6. Turisme og friluftsliv

De vakre strendene og fjellområdene har stor betydning for det lokale friluftslivet på Vestvågøy og i Lofoten. Dette gjelder både for lokalbefolkning og tilreisende. Det er spesielt grunn til å framheve de helt åpne, beitede kystfjell med lange grønne og graskledte fjellsider, med tilhørende enger langs langgrunne hvite strender. Blant de fem strendene har Hauklandstranda siden 1977 vært et statlig sikret friluftsområde, med status som et svært viktig friluftsområde. Unstad er en populær lokalitet for helårs bølgesurfing, og egen surfecamp er etablert på stedet. Turisme utgjør en stadig større næring i området. De karakteristiske landskapstrekkene i området, har utvilsomt vært en av årsakene til at regionen er blitt et meget attraktivt turistmål.

En stadig økende tilstrømming til disse naturperlene gir nye utfordringer for lokalsamfunnene, landbruket og natur- og kulturmiljøet som ikke er tilrettelagt for mengden besøkende.

Figur 9. Flyfoto av beiteområdet i fjellet, med Kleivheia, mellom Unstad og Eggum august 2023.
Foto: Henriette Crook.

Mye besøk til området gir muligheter for å nå ut til et bredt publikum med formidling av natur- og kulturhistoriske verdier, samt å øke bevisstheten om behovet for aktiv jordbruksdrift for å ivareta disse verdiene.

Det vises også til kapittel 5 om besøksforvaltning.

Anslagsvise besøkstall for Yttersida:

Vik/Haukland/ Uttakleiv: 300.000 besøkende i 2024, telling på grunnlag av biler og busser, antall personer estimert

Eggum – mangler tall

Unstad -mangler tall

Friluftsrådet tellinger

- Mannen ca. 50 000
- Rundt Tåa ca. 50 000
- Over fjellet ca. 30 000

2.7. Lokal organisering

Grendelag, foreninger og beiteområder

Yttersida har grendelag med interesser knyttet mot kulturlandskapet.

Blant disse finner vi:

- Unstad Grendelag
- Eggum Bygdelag
- Haukland Grendelag
- Uttakleiv grendelag

Andre foreninger som er engasjert i UKL-arbeidet:

- Eggum bygdemuseum
- Vestvågøy historielag

Beiteområdene på Yttersida er naturlig delt inn i to beitelagsområder:

- Yttersida beitelag
- Leitebakken beitelag

Figur 10. *Utsikt over Haukland. Foto: Henriette Crook*

2.8. Utfordringer og muligheter

For å sikre verdiene i UKL-området er en avhengig av kompetanse, aktivitet og nok ressurser. Folketallet i de fem bygdene har falt dramatisk, samtidig som antall besøkende har økt like dramatisk. Det er også færre gårdsbruk i aktiv drift. Denne situasjonen har ført til at samfunnet har hatt hovedfokus mot reiselivsnæringen, samtidig har landbrukets interesser og behov fått mindre oppmerksomhet. Det blir færre hender som skal sørge for at hjulene går rundt. Å løse de mange nye oppgavene som er resultat av økt turisme kan til tider oppleves svært krevende for de få fastboende som er igjen i disse bygdene.

I oversikten under er det satt opp en kartlegging av Yttersida av Vestvågøy Utvalgte kulturlandskap. Her er det listet opp styrker og svakheter, muligheter og trusler, som kan benyttes som et verktøy i det videre arbeid. Listen er ikke uttømmende og suppleres etter hvert. I forbindelse med oppstartsmøte for Yttersida UKL 13. desember 2022 ble utfordringer i UKL - området diskutert. Disse er listet opp i vedlegg 5, og omtalt i tabellen under.

Tabell 8. Oversikt styrker og svakhet, muligheter og trusler i UKL- området.

Styrker -Aktivt landbruk med husdyrhold -Svært gode beiteområder -Unikt landskap -Særegen landskapsmosaikk -Landsby/klyngetun -Unike bygningsmiljø -Naturbeitemarker og strandeng -Mange kulturminner fra ulike tidsepoker -Etablerte turstier -Velfungerende grendelag -God dugnadsånd -Stolthet og tilhørighet blant fastboende -Godt samarbeid mellom bygdene	Svakheter -Få gårdbrukere, høy gjennomsnittsalder -Få fastboende, økning i antall fritidsboliger -Manglende kartlegging (botaniske verdier, fugl, naturtyper og fremmede arter) -Manglende informasjon og skilting -Infrastruktur ikke tilpasset antall besøkende -Mangelfull kunnskap om kultur- og naturverdiene i området -Lite kunnskap om bygningsvern og mangel på håndverkere med denne kompetansen
Muligheter -Næringsutvikling, økt verdiskaping, unike opplevelser -Beholde og ivareta kulturlandskapet og de biologiske verdiene -Styrke besøksforvaltningen og formidling -Styre trafikken bort fra sårbare områder -Øke stolthet og stedsidentitet (med en dypere forståelse for lokale verdier) -Historieformidling -Bevare og restaurere kulturminnene -Større tilgang til økonomiske virkemidler	Trusler -Ingen bruk i aktiv drift - Behov for store investeringer på landbruksforetakene - Landbrukspolitiske føringer -Kulturlandskapet holdes ikke i hevd ved beiting -Spredning av uønska og fremmede arter -Stor tilstrømming i antall besøkende -Slitasje på enkelte naturområder/beiter -Klimaendringer som bidrar til høyere havnivå og vintertemperaturer, og hyppigere stormer som kan føre til erosjon langs kystlinjen

I området er det fem bygder som både har like og ulike utfordringer og muligheter. Vik, Haukland og Uttakleiv ligger langs samme veistrekning og nær hverandre. Unstad og Eggum har ikke samme nære geografiske beliggenhet og med lang avstand til resten av området. Her er landsbypreget framtrедende, og størst bosetting. Felles for alle bygdene er at de har stort antall turister.

Noe av problemstillingen, når en skal beskrive utfordringene i UKL-området under ett, er at bygdene er ulike og løsningene kan være forskjellige. Det må derfor være rom for å bevare bygdens egenart, samtidig som en søker å løse utfordringer i fellesskap.

Med utgangspunkt i oversikten i tabell 6. (og de seks definerte delmål?), har vi valgt å trekke fram fire hovedutfordringer som er felles for de fem bygdene:

1. Opprettholde antall aktive bruk og beitenæring der det tas hensyn til beitedyrene
2. Opprettholde og øke helårs bosetning
3. Besøksforvaltning, regulere og styre trafikken
4. Tilrettelegging, formidling og informasjon til besøkende
5. Manglende kartlegging og kompetanse som grunnlag for å ivareta verdiene i området

1. Opprettholde antall aktive bruk og beitenæring der det tas hensyn til beitedyrene

Antall bruk i drift har gått ned i takt med nedgang i folketall. I dag er det kun 2-3 aktive gårdsbruk i hver av bygdene, med unntak av Haukland, hvor det ikke lenger er noen bruk i aktiv drift. Dette gjør landbruket i området svært sårbart. Områdene har så store sammenhengende jordbruksarealer av god kvalitet at arealene ikke står i fare for å bli liggende brakk. Det oppfattes at det er rift om ledige arealer og stor etterspørsel etter leiejord, også fra steder utenom UKL-området. Dersom de aktive husdyrforetakene i området forsvinner vil opprettholdelse av beiteaktiviteten, kulturlandskapet med de grønne beitelienene, og alt det som kjennetegner et levende landbruksmiljø bli borte.

Arbeid med rekrutteringstiltak vil være sentralt for å beholde antall aktive gårdsbruk som kan bidra med å ivareta verdiene i området.

2. Opprettholde og øke helårs bosetning

Alle fem bygder er svært sårbare i forhold til fast bosetning. Trenden har vært at det blir færre faste bosatte og flere fritidsboliger. Dersom antall bosatte fortsatt reduseres vil det være kritisk for å opprettholde bygdesamfunnene.

Aktivitet og utvikling i disse bygdene vil i stor grad påvirkes av de som bor der. Både Uttakleiv, Unstad og Eggum har velfungerende grendelag som har vært og er helt sentral ved gjennomføring av tiltak i området. De har vært pådrivere og gjennomført tiltak for å tilrettelegge for besøkende.

Yttersida av Vestvågøy har et stort antall historiske bygninger og bygningsmiljø som står i fare for å forfalle hvis det ikke er ressurser til vedlikehold. Det er behov for å sikre at tradisjonelle bygningstyper, som gamle naust og gårdsbygninger, ikke går tapt i møte med

modernisering og urbanisering. En sterkere tilhørighet til bygda og kjennskap til lokale tradisjoner vil ha betydning for de valg som tas.

Tabell 9. Folketelling Yttersida UKL område med ca. tall fra 1930 til i dag:

Antall innbyggere		
Område	1930	2023
Vik	75	3
Haukland	75	10
Uttakleiv	200	19
Unstad	250	18
Eggum	550	70
Total	1 150	120
%		10,4

3. Besøksforvaltning, regulere og styre trafikken

Med få innbyggere og et høyt antall besøkende i UKL området, opplever en et stort press på eksisterende infrastruktur. Eksempler er trafikkproblemer, overfylte parkeringsplasser, slitasje på veier og andre fasiliteter.

Økt press på området vil igjen kunne føre til slitasje på natur- og kulturverdiene, der blant annet beiteområder, strender og stier utsettes for betydelig slitasje. Dette kan igjen føre til redusert kvalitet på opplevelsen både for lokalbefolkningen og de besøkende.

Problemstillinger knyttet til besøksforvaltning er belyst i kapittel 5. og en oversikt over tiltak beskrevet i kapittel 6.

4. Tilrettelegging, formidling og informasjon til besøkende

Med et stadig økende antall besøkende til området er det også behov for bedre tilrettelegging, og nå ut med god informasjon. Trafikken må bevisst ledes til mindre sårbare områder og dermed sørge for at natur- og kultur verdiene ikke forringes. Det er behov for å utvikle strategier som balanserer turisme og natur- og kulturvern. I tiltaksplanen side 78 og 79 under delmål 3 og 4 er tiltak for å møte disse utfordringene beskrevet.

Tiltak for å løse disse utfordringene er listet opp i tiltaksplan i kapittel 6.

5. Manglende kartlegging og kompetanse som grunnlag for å ivareta verdiene på en god måte

Området mangler nyere kartlegging av botaniske verdier. Her kan nevnes heldekkende NiN-kartlegging og kartlegging av rødlista- og fremmede arter. Det er også behov for kartlegging av kulturminnene spesielt fra nyere tid og immaterielle kulturminner. For å kunne ivareta bygningsmiljøet på en god måte trenges kunnskap om bygningsvern og tilgang på håndverkere med denne kompetansen.

For å sikre og gjennomføre gode tiltak som ivaretar verdiene i området kreves god kunnskap på alle forvaltningsnivå. Dette gjelder både grunneier, kommune og regionale myndigheter. I tillegg er god kommunikasjon mellom disse avgjørende. Med begrenset tilgang på ressurser både i kommunen og i området oppleves dette som utfordrende.

På generelt grunnlag er det grunn til å anta at jo mer kunnskap en har, jo lettere er det å skape en stolthets- og tilhørighetsfølelse og ivareta verdiene.

Med god kunnskap om de mange verdiene som finnes i området er potensiale for næringsutvikling stort. Det er også mulighet for å kunne tilby tjenester hele året. Markedet er økende med de mange besøkende, som innbefatter både fastboende fra Lofoten og tilreisende turister.

Mulighetene for å utvikle ny aktivitet knyttet opp mot formidling er mange. Området har unike verdier, en rik historie, arkeologi, kystkultur der havet både gir og tar, gamle driftsformer, aktivt jordbruk, særegne naturområder og biologisk mangfold. Det ligger kanskje et uforløst potensial her med tanke på hvor mange mennesker som besøker UKL-området.

Området har mulighet for å markedsføre produkter og tjenester under merkevaren «Lofoten» og «Yttersida av Vestvågøy Utvalgt kulturlandskap».

Større mulighet for finansiering av prosjekter.

Det vises for øvrig til kapittel 2.3 om mulige tilleggsnæringer.

3. Biologiske verdier

Kort oppsummert:

Yttersida består av rullesteinstrender, sanddyner, strandenger og artsrike beitemarker, som utgjør verdifulle naturtyper. Fortsatt husdyrbeite er viktig for å opprettholde det biologiske mangfoldet. Området, til tross for kalkfattig grunn, har et rikt artsmangfold grunnet kalkrike skjellsandforekomster. Vi finner også innslag av fjellplanter og enkelte varmekjære, sørlige arter.

Det er registrert sårbare naturtyper som naturbeitemark, sanddyner, sand- og grusstrand, og bjørkeskog med høgstauder. Spesielt naturbeitemarkene og sanddynene har stor biologisk verdi og er viktige habitater for mange rødlistearter.

En omfattende kartlegging av vegetasjon på Vestvågøy har avdekket at store områder har god til svært god beitekvalitet, spesielt i områdene til Yttersida- og Leitebakken beitelag. Høy kvalitet skyldes rikt jordsmonn og beitevoller som gir gode vekstvilkår. Beitebruk har formet landskapet over generasjoner og opprettholder det åpne landskapet som kjennetegner Lofoten.

Jordbrukslandskapet i UKL-områdene har et variert artsmangfold av karplanter. Bruk og opprettholdelse av jordbruksarealene er avgjørende for å bevare disse artene, hvor flere trues av enten gjengroing eller intensivering av jordbruk. Beitemarksopp trives spesielt i ugjødset mark som naturbeitemark, og gyllen vokssopp (NT) er påvist i området.

Vi finner flere rødlistede arter, særlig fugler og karplanter, samt noen fremmede arter som kan utgjøre en risiko for lokal natur. Fremmede arter registrert inkluderer sitkagran, tromsøpalme og mink. Rødlistede arter klassifiseres etter hvor truet de er, og tiltak kan være nødvendig for å verne om sårbare arter og deres habitater.

Landbruket gir næring og levesteder for flere fuglearter, som trues både av intensivering og nedlegging av jordbruk. Arter som storspove, sandsvale og fiskemåke, som finnes i UKL-områdene, er avhengige av bevaring av jordbrukslandskap for å hekke og finne mat. Tiltak som sandsvalehotell og tilrettelegging kan bidra til å beskytte disse fuglene og øke artsmangfoldet.

Biologiske verdier

3.1. Landskapet på Yttersida

Rullesteinstrender, sanddynemark, strandenger og artsrike beitelier utgjør særlig karakteristiske naturtyper og landskapselementer i området som helhet. Her finnes store lokaliteter av sårbare naturtyper og tilhørende artsmangfold. Biologiske verdier og landskapskvaliteter er i stor grad knyttet til fortsatt husdyrbeiting på innmark og utmark.

Områdene er ikke kartlagt etter m-2209, men fanger opp en rekke lokaliteter med naturbeitemark, fjellhei, sanddyner og strandenger. I sjøen utenfor er det store tareskogsforekomster.

Berggrunnen i Vestvågøy er stort sett kalkfattig, samtidig som beliggenheten nokså langt mot vest i et fjellrikt landskap medfører en del nedbør og noe fuktige forhold. En skulle da forvente at artsmangfoldet blir mindre her enn hva en får i tørrere og mer kalkrike kulturlandskap andre steder. Naturbeitemarkene i området har likevel av klar verdi, og kan ha spesielt artsrik flora preget av kalkkrevende arter. Dette henger sammen med de kalkrike skjellsand forekomstene vi finner langs yttersida. Vi finner også innslag av fjellplanter og enkelte varmekjære, sørlige arter.

Figur 11. Sanddyner på Uttakleiv som er en del av et utvalgt kulturlandskap. Første del av sanddynemarka består av ustabile hvite dyner som deretter beveger seg i en gradient mot stabile sandmaser som over tid har blitt til naturbeitemark (sanddyne-eng).

Foto: Kjersti Isdal.

Figur 12. Utklipp fra naturbase med kartlaget: Naturtyper - DN-håndbok 13.

3.2. Naturtyper

I UKL områder er naturtypene naturbeitemark, sanddyne, sand- og grusstrand og bjørkeskog med høgstauder registrert. Det er registrert totalt 13 utvalgte naturtypelokaliteter i UKL. Det er gjort 3 ulike kartlegginger i området. Første kartleggingen var i 2005, deretter i 2015 og i 2018. De to lokalitetene Vest for Eggum og Mørkdalen har kun blitt kartlagt i 2005, og går ut ifra DN-håndbok 13 fra 1999.

Naturbeitemark – sårbar naturtype - VU

Gamle beitemarker er åpne gressmarker påvirket av lang tids beite og lav jordarbeidingsgrad. Naturbeitemark er viktige levested for mange rødlistede karplanter, sopp og virvelløse dyr. Naturbeitemarkene viser stor variasjon ut fra jordsmonn, hvilket dyreslag som beiter, beitetrykk, tidspunkt for beiting og beitehistorikk. Det er totalt registrert 8 naturbeitemarker i UKL området.

Sanddyne(mark) – Sårbar naturtype- VU

Sanddyne(mark) Kjennetegnes ved forekomsten av fin sand som lett lar seg flytte av vinden, og det skapes dermed stadig nye formasjoner i landskapet. Sanddyne(marken) Omfatter plantesamfunn tilpasset et spesielt livsmiljø og forekomst av sjeldne plantearter. Det er også en del spesialiserte insektarter knyttet til ustabile sandområder. Det er totalt registrert 3 lokaliteter med sanddyne i UKL området ved Uttakleiv, Haukland og Vik. Sanddynene ligger i nær tilknytning til jordbruksareal og har vært i bruk som beitemark over lang tid.

Brun dyne er en type vegetasjon som finnes på stabile sanddyner. Den kjennetegnes av tettvokste områder med lave urter, gress, lyng og små busker. I bunnen vokser det også moser og lav.

Disse brune dynene ligger ofte innerst i åpne områder av større sanddynefelt, vanligvis på steder som er utsatt for vind langs kysten. Fordi det ikke tilføres mye sand her, er vegetasjonen variert og rik på arter, spesielt i områdene med urter og gress. I de områdene der lyng dominerer, finner man planter som ikke har spesielle tilpasninger for å takle at sand blir blåst inn over dem.

Hvite dyner har glissen vegetasjon med høye gress. Jo lengre inn fra stranden du kommer, jo mer varierte og lavere blir plantene, men det er ofte store, åpne sandflater mellom gressene. Denne typen vegetasjon er ganske artsfattig og tåler sterk vind og sandpåleiring, fordi den ligger nært havet der sandtilførselen er høy.

Når man beveger seg lenger inn fra stranden, går de hvite dynene over til **grå dyner**. Her er sandtilførselen lavere, og vinden påvirker området mindre. Dette gjør at jordsmonnet kan utvikle seg, noe som fører til oppbygging av et humuslag og mer fuktighet i jorden. Grå dyner har dermed mer tettvokst vegetasjon og et rikere plantefellesskap enn hvite dyner.

Historisk bruk av sanddynene ved Uttakleiv

Fra 1990 tallet og bakover var det tele på en ½ meter eller mer i sandbankene som beskyttet Uttakleiv. Da var det ingen merker i strandsonen etter at en orkan herjet over flere dager. Telen hadde samme virkning som en mur hadde mot de enorme bølgene som kom inn fra storhavet.

Vinden fra fjellet på Uttakleiv blåste snøen ut mot havet og det bygde seg opp enorme snøskavler på 3-4 meter. Disse var veldig harde, og man kunne tidligere gå på ski langs kanten. Disse fungerte som en mur mot storhavet.

Tilførsel ved tang- og tareskavler

Før trålfiske startet inne i fjordene langs kysten, kunne sterk vind fra havet (sørvest, vest- og nordvest-vindretning) legge på land store mengder med tang og tare. Tangskavlene kunne stedvis oppnå en betydelig tykkelse. Disse fungerte som en beskyttelse av strandsonen. I tillegg ble tang og tare på vårparten kjørt opp med hest og kjerre og lagt til rette langs sandbanken slik at sandbankene grodde til med vegetasjon. Dette bidro til sikring av innenforliggende eng og var et sikringsarbeid som foregikk i flere av UKL bygdene.

Sandstrand G04 – Sand- og grusstrand - med spesiell flora

Plantesamfunn på sandstrender karakteriseres ofte med ettårige arter ytterst, med flerårige gras/urter i de indre deler av stranden som blir mindre påvirket av bølgeslag og forflytning av sand. Stor variasjon i fysisk utforming og plantedekke på grunn av ulike overganger fra sand- til grus- og rullesteinstreder. Det er registrert 1 forekomst av denne naturtypen i UKL området.

Rik boreal lauvskog- Bjørkeskog med høgstauder (NINA rapport 140 – Biologisk mangfold i Vestvågøy kommune).

Artsrike bjørkeskoger finnes opp mot fjellet og i fuktige nordvendte lier på lavere nivå. Dominans av storvokste urter og bregner med flere store gras, men også innslag av låge urter. Særpreget av stor artsrikdom og produktivitet, men med relativt få sjeldne og truede arter. Deler av naturtypen danner viktige kontinuitetsmiljøer og ivaretar spesielle leveområder for planter og dyr. Sårbar mot hogst, granplantning, veibygging, hyttebygging, nydyrking og sur nedbør. Det er registrert 1 forekomst av denne naturtypen i UKL området.

Tabell 10. Oversikt over kartlagte naturtypelokaliteter innenfor UKL området i Vestvågøy kommune. A = svært viktig (nasjonalt viktig), B= Viktig (regionalt viktig), C= lokalt viktig

Hovednaturtype	Areal (daa)	Naturtype	Viktighet (antall lokaliteter)			Areal (daa)
			A	B	C	
Kulturmark	775,9	Naturbeitemark	1	6	1	775,9
Havstrand/kyst	685	Sanddyne	3			238
		Sand- og grusstrand	1			447
Skog	203	Bjørkeskog med høgstauder		1		203
SUM			5	7	1	1663,9

3.3. Vegetasjonskartlegging og beitekvalitet

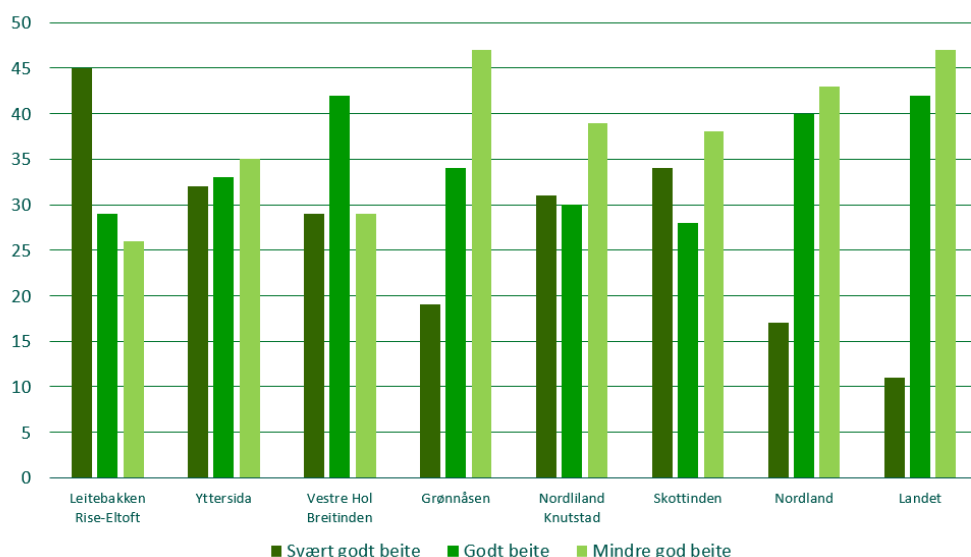
Lofotlandskapet er et resultat av generasjoners høsting av naturressursene. Våre beitedyr sørger for de karakteristiske grønne fjellsidene og et åpent landskap. Vestvågøy kommune har i perioden 2013 til 2024 fått kartlagt vegetasjonen av alt landareal i hele kommunen.

Kartleggingen er gjennomført av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) utført av Per K. Bjørklund og Finn-Arne Haugen. Formålet har vært å skaffe informasjon for bruk i planlegging av beitebruk, landskapsskjøtsel og planlegging og tilrettelegging for den økende turismen. Det er laget vegetasjonskart og avleda temakart for sauebeite. Et vegetasjonskart gir et bilde av ulike vegetasjonstyper. Beitekartet viser graden av beitekvalitet inndelt i tre

klasser; svært godt beite, godt beite og mindre godt beite. Kvaliteten på utmarksbeite er en kombinasjon av naturgitte forhold og kultivering. Kartleggingen viser at store arealer i kommunen kommer i klassen svært godt og godt beite.

På yttersida er det store sammenhengende områder med gras- og urterik vegetasjon med særdeles god beitekvalitet. Den beste beitekvaliteten ble funnet i beiteområdene innenfor Leitebakken- og Yttersida beitelag. Arealene for disse to beitelagene ligger innenfor vårt UKL-område. 74 % av arealet i Leitebakken beitelag er vurdert som nyttbart for sau. 45 % er svært godt beite og 29 % godt beite. For Yttersida beitelag viser tilsvarende tall 65 % nyttbart der 32 % er klassifisert som svært godt beite og 33 % godt beite.

Dette er et svært høye tall for beitekvalitet. Hovedforklaringen ligger i den høye andelen av beitevoller og høgstaudeenger som flere steder dominerer i de bratte fjellsidene. Store deler av de produktive vegetasjonstypene er godt kultivert og inneholder en stor andel beitegras

Figur 12. Beitekvalitet beitelag i Vestvågøy. Presentasjon på fagdag 14.september 2023, Finn-Arne Haugen, NIBIO.

Figur 13. Beitelagsgrenser på Vestvågøy.

NIBIO rapport 2020, Vegetasjon og beite på Vestvågøya

I rapporten fra NIBIO; Vegetasjon og beite på Vestvågøy er det gitt en fylldig beskrivelse av kartleggingen. Kartene finnes som eget kartlag på NIBIOs [nettside Kilden](#) under utmarksbeite. I vedlegg 5. viser vegetasjonskart og sauebeitekart for Yttersida og Leitebakken.

3.4. Artsmangfold

Karplanter i landbrukslandskapet

Jordbrukslandskapet er rik på karplanter. Bruk av jordbruksarealene er bestemmende for hvilke arter som har muligheten til å leve der. Bevisstheten om og forståelsen av hvordan denne effekten påvirker artsmangfoldet er viktig for å oppnå en best mulig bruk av arealene. En økt polarisering mellom gjengroing som resultat av opphør av drift, og økt intensivering av jordbruket har medført at mange arter er på vikende front, mens nye innvandrende arter

gjør sitt inntog. På arealer der beite dyra forsvinner over en lengre tidsperiode, vil arter som er avhengig av beitedyra forsvinne på sikt, og nye arter kommer til.

Innenfor UKL-området er det blant annet registrert følgende arter innen kategorien nær truet (NT); dynejordtunge, fiolett rødspore, rødsildre, reinrose, fjellnøkleblom, kildegras, og smånesle.

Beitemarksopp

Beitemarksopp er en samlebetegnelse på sopparter som vokser på ugjødset kulturmark. Det kan være både på slåttemark og naturbeitemark. Hovedpoenget er at det har vært samme driftsform over tid og ikke vært gjødset eller pløyd.

Beitemarksoppene er små, men ofte fargerike, og kan observeres som små fargeklatter som så vidt stikker opp av gras og mose. Viktige grupper av beitemarksopp er vokssopper, rødsksesopper, fingersopper og jordtunger.

Det er til nå ikke registrert beitemarksopp som kommer inn under kategoriene trua beitemarksopp i området. Gyllen vokssopp *Hygrocybe aurantiosplendens* (NT) er funnet på Uttakleiv. Soppen finnes oftest på kalkrike beitemarker, men er også funnet på andre grasmarker.

3.5. Rødlista og fremmede arter

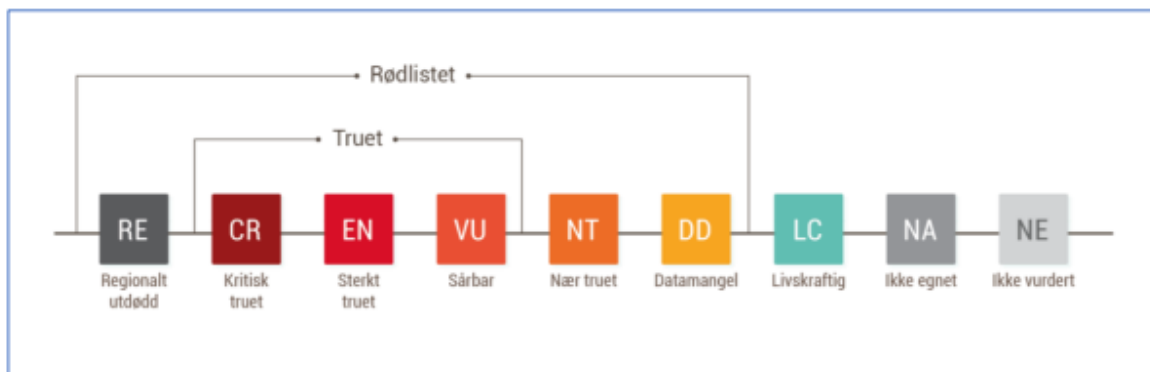
Rødlistekategorier

Artene vurderes mot fem kriterier som er utviklet av Den internasjonale naturvernunionen (IUCN):

- kraftig reduksjon i populasjonsstørrelse
- begrenset utbredelse i kombinasjon med fragmentering eller nedgang
- begrenset populasjon i nedgang og små delpopulasjoner
- svært liten populasjon eller forekomst
- kvantitativ analyse

Norsk rødliste for arter er en oversikt over arter som er vurdert å ha en risiko for å dø ut i Norge. Rødlista oppdateres jevnlig. Fremmede arter er arter som ikke hører til i norsk natur og ofte kan formere seg raskt og ta over for naturlig vegetasjon som var i området tidligere. Det er registrert flere rødlistede arter i UKL-området og et par fremmedarter slik som sitkagran (SE), tromsøpalme (SE), lutzgran (SE), bergfuru (SE), tunbalderbrå (PH), seiersløk (PH) og mink (SE). Det er flest rødlistede arter fra artsgruppen fugler og karplanter, vi finner noen rødlistede moser og en rødlistet fisk – laks.

Rødlista arter plasseres i en av seks kategorier; kritisk truet (CR), sterkt truet (EN), sårbar (VU), nær truet (NT) eller datamangel (DD). Hvis det er liten tvil om at arten har dødd ut i Norge, plasseres den i kategorien regionalt utdødd (RE). Arter vurdert i de tre kategoriene CR, EN eller VU omtales også som truete arter.

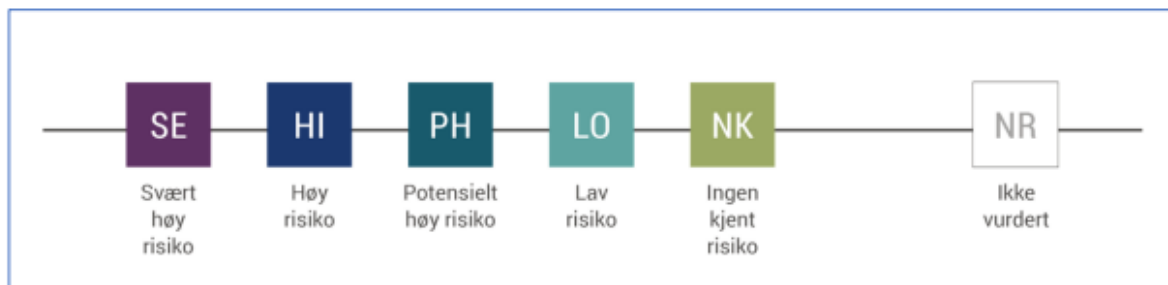

Figur 14. Oversikt over kategorier benyttet for å beskrive status for arter

Fremmedartslista gir en oversikt over fremmedarter som kan utgjøre en risiko for naturmangfoldet. Den er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fageksperter. Fremmede arter er innførte og uønskete arter i Norge, og plasseres i en av fem kategorier. Svært høy risiko (SE), høy risiko (HI), potensielt høy risiko (PH), lav risiko (LO) eller ingen kjent risiko.

Det er gjort 13 registreringer i artsdatabanken av fremmede arter med svært høy risiko og høy risiko i UKL-området (SE og HI). Av karplanter er det gjort tre registreringer av tromsøpalme på Unstad, honningknoppurt på Eggum, bergfuru og lutzgran på Unstad. I tillegg er det gjort tre registreringer av mink på Eggum og en på Uttakleiv.

Det er behov for en mer systematisk kartlegging av fremmedarter både i UKL-området og i kommunen for øvrig.

Figur 15. Oversikt over kategorier benyttet for å beskrive status av fremmede arter. Kilde Artsdatabanken

3.6. Oversikt over registrerte biologiske verdier

Oversikten er hentet fra Naturbase.

Helhetlig kulturlandskap				
Område	Lokalitet	Beskrivelse	Verdi	daa
Eggum	Eggum KF00000576	Landsbypreget fiskerbondebygd med helhetlig bygningsmiljø. Jorda er samlet i mange teiger på innmark. I utmark er sommerfjøsene samlet på rekker langs veien. Naturreservat i utmark, spesielle	B	3 13 8
Unstad	Unstad ID: KF00000583	Helhetlig kulturlandskap, i et storslått landskap av regional/nasjonal verdi. Spesiell teigdelingsstruktur på innmark, bygningene står samlet – landsbypreg.	A	1 94 4
Uttakleiv	Uttakleiv KF00000582	Sanddynelandskap og strandenger i god hevd, beites av sau. Grenser mot innmarksarealer som er i drift.	A	180

Naturtyper

UKL-området er foreløpig ikke kartlagt med den nye kartleggingsmetodikken M-2209. Vi har derfor gått ut ifra kartlegging og beskrivelse ved bruk av DN- håndbok 13-2007. Området har behov for kartlegging ved bruk av ny metodikk. Noen lokaliteter har fått beskrevet hvilke naturtyper det hadde vært etter NiN2 under den nyeste kartleggingen i 2018.

Naturtypene er kartlagt i henhold til Miljødirektoratets håndbok 13. 9 ulike naturtypelokaliteter knyttet til kulturmark ble kartlagt av Geir Gaarder og Pål Alvereng og Liv Torunn Alvereng i 2015. Da ble lokaliteten Veggen-Solstadvatn endret til Haukland N, tidligere Naturbaselokalitet BN00037438. Navnet er fortsatt Veggen- Solstadvatn i naturbase, men lokaliteten var betydelig større tidligere da den strakk seg til deler av lokaliteten Uttakleiv: Rumpelia.

Den nyeste kartleggingen ble gjort av sanddynemark.

Oversikten er hentet fra Naturbase.

Område	Lokalitet	Naturtype	Beskrivelse	Verdi	daa
Eggum	Reistet BN00109774	Naturbeitemark	Fattig beiteeng. Middels godt til litt svakt beitetrykk. Artsfattig. Etter NiN2: Kalkfattig eng med svært ekstensivt hevdpreg.	B	64

Unstad	Molla på Unstad BN00037429	Naturbeitemark	Lite artsrik, Registret i 2015. Beitesoppen semsket rødspore er funnet Etter NiN2: seminaturalig, intermediær eng med ekstensivt hevdpreg.	B	51
Unstad	Kleivneset ved Unstad BN00037437	Naturbeitemark	Ligger i lia mellom Eggum og Unstad. Berggrunnen består av mangeritt, og er kalkfattig. Lokaliteten er ganske artsfattig, men dunhavre forekommer. 2015	B	108
Unstad	Nordalen BN00109765	Naturbeitemark	Fattig beiteeng med et mindre artsmangfold, beitetrykket er noe lavt.	B	52
Unstad	Unstadvika N BN00109769	Naturbeitemark	Lite artsrik, Registret 2015. Etter NiN2: seminaturalig, for det meste nokså kalkrik eng med ekstensivt hevdpreg og litt gjødselpåvirkning,	C	1,9
Uttakleiv	Melan: Uttakleiv BN00013928	Stranddyne	Høyt beitetrykk. Etter NiN-2.1 er dette grunntypene T21-1 forstrand og primærdyner, T21-2 hvite og grå dyner, T21-3 brune dyner og dynehei, T21-C-4 dynetrau og T32-C4 intermediær eng med klart hevdpreg (4:1:2:1:2).	A	73
Uttakleiv	Uttakleiv: Rumpelia BN00109778	Naturbeitemark	Rik beiteeng - kalkkrevende arter, Rødlista arter; bakkesøte og gyllen vokssopp	B	177
Haukland	Veggen-Solstadvatn BN00037438	Naturbeitemark	Rik beiteeng - ligger inne i bukta på nordsiden av Hauklandsstranda. Noe kalkkrevende planter	B	254

Haukland	Haukland: Skjålitoppen BN00109772	Naturbeitemark	Rik beiteeng - ligger på fjellryggen som skiller Haukland og Vik. En god del kalkrevende karplanter finnes. Ravnerødspore rødlista beitesopp er registrert.	A	68
Eggum	BN00014380	Sand- og grusstrand (med spesiell flora)	Velutvikla rullesteinstrand, blant de 2-3 beste i fylket.	A	447
Haukland	Hauklandsan da BN00118554	Sanddyne- grå dyne	Sterkt påvirket av ferdselerosjon. I fordynene er det først og fremst strandreddik, men også litt strandarve. Etter NiN2 kartlegging er dette T21 sanddynemark med grunntypene T21-1 forstrand, T21-2 primærdyne, T21-3 hvit dyne, Y21-4 grå dyne og T21-5 brun dyne (4:1:1:1:3).	A	82
Vik	Vikspollen BN00013933	Sanddyne- brun dyne	Sanddynemark med flere delnatrtyper. Etter NiN2 kartlegging er dette i hovedsak: T21 sanddynemark med grunntypene T21-1 forstrand, T21-2 primærdyne, T21-3 hvit dyne, Y21-4 grå dyne og T21-5 brun dyne. I tillegg er det i sør noe semi-naturlig eng med grunntypen sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg T32-C8 (5:1:1:1:2)	A	83
Mørkdalen	Mørkdalen BN00037442	Registrert som Rik boreal lauvskog i naturbase, mens i rapporten den baserer seg på er den registrert	En av de frodigste stedene i denne delen av Lofoten. Lokaliteten mangler beskrivelse. (Se på NINA rapport 140)	B	203

		som Bjørkeskog med høgstauder.			
--	--	--------------------------------	--	--	--

Verneområder					
Eggum Eggum naturreservat	ID: VV00000272	Rullesteinstrand, som strekker seg 3 km sammenhengende.			1002
Uttakleiv Æsholman naturreservat	ID: VV00000271	Ligger utenfor Uttakleiv, del av verneplan for sjøfugl, godt og uforstyrret område			1315

Marine naturtyper	ID	Verdi	Begrunnelse
Skjellsand	BM00124907 BM00124906 BM00124322	Svært viktig	Større sammenhengende forekomster av skjellsand med minst 50% fragmenter fra arter med kalkskall. Finnes i større områder langs yttersida av Lofoten.
Større tareskogforekomster	BM00123477	Svært viktig	Størrelse – over 500 000 m ² . Finnes over større områder langs yttersida av Lofoten.
Større tareskogforekomster	BM00123476 BM00123205 BM00123473	Svært viktig	Tareskog med kun stortare. Finnes over større områder langs yttersida av Lofoten.
Bløtbunnsområder i strandsonen	BM00120215 BM00120216	Svært viktig	Stort bløtbunnsområde utenfor Eggum, mellom land og mindre skjær. Området går fra ultrabeskyttet til ekstremt beskyttet for bølger.

3.7. Naturreservat

Naturreservat er den strengeste formen for områdevern etter naturmangfoldloven. Det er områder som inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, har en særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet har det overordnede nasjonale ansvaret for verneområdene. Statsforvalteren i Nordland har forvaltningsansvaret for de to verneområdene som ligger innenfor vårt UKL-område.

Statens naturoppsyn, som er Miljødirektoratets feltorgan, utfører mye av arbeidet med tilrettelegging, skjøtsel og informasjonstiltak i verneområdene.

Eggum naturreservat

Eggum naturreservat ligger rundt en kilometer vest for Eggum. Det har et areal på 1 010 dekar, hvorav 381 dekar sjøareal.

Formålet med fredningen av Eggum naturreservat er å ivareta et område av stor kvartærgeologisk og botanisk verdi. Området har både stor faglig og pedagogisk verdi. Verneverdiene er blant annet en velutviklet rullesteinstrand, som er en av de 2-3 beste som er registrert i fylket, og en svært godt utviklet randmorene, der strandvollen indirekte daterer morenetrinnet til å være den eldste lokalavsatte randmorenen som til nå er datert i fylket.

I Eggum naturreservat har Statsforvalteren fått tilbakemeldinger om et økende problem med turisme, ulovlig surfing og påtrykk om dronekjøring.

I 2002 ble Forskrift om Eggum naturreservat vedtatt (finnes som vedlegg).

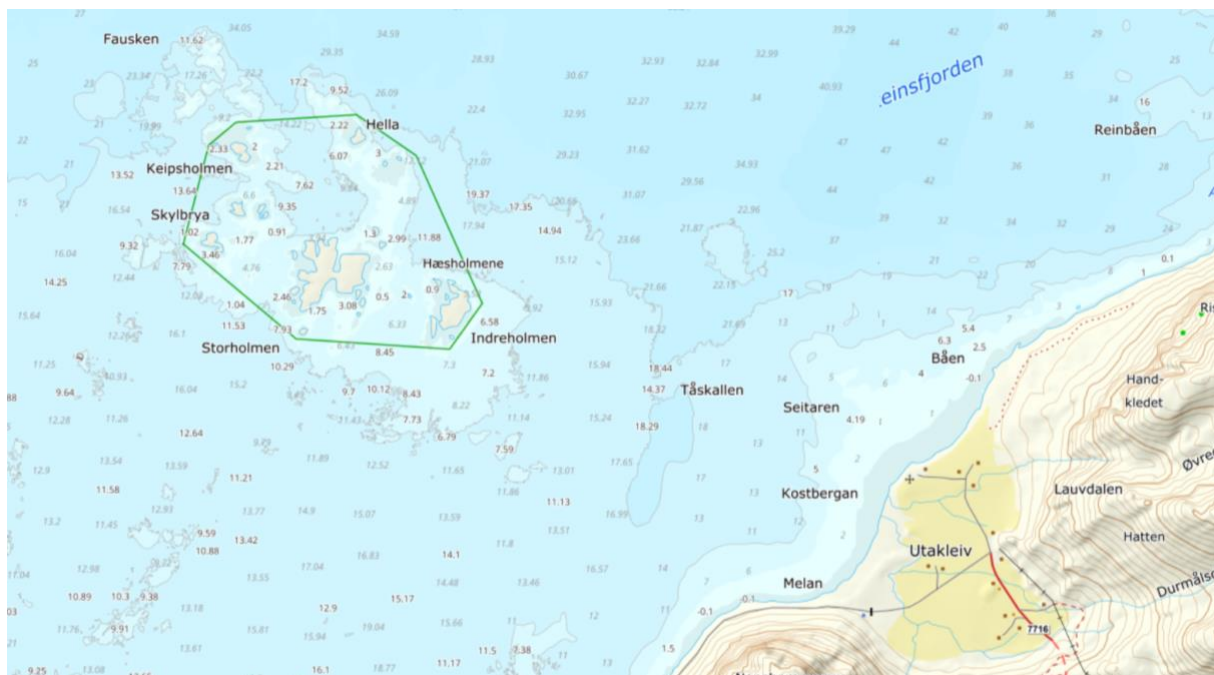
Figur 16. Eggum naturreservat markert med grønn innramming. Kilde: NIBIO Kilden.

Æsholmen naturreservat

Naturreservatet er et lite isolert øyområde nordvest for Uttakleiv. Det består av to litt større holmer og flere mindre holmer og skjær. Æsholman var tidligere fiskevær, men ble forlatt i 1924. Det er fortsatt spor etter rorbuer, steinkai og steinbrudd.

Formålet med fredningen av Æsholman naturreservat er å bevare et godt og uforstyrret hekke- og oppvekstområde for sjøfugl og har forekomster av ærfugl, svartbak og gråmåke, samt noe teist og tjeld. I tillegg har det tidligere vært en mindre krykkjekoloni her. Naturtypene er godt kartlagt, herunder rødlistede naturtyper som strandberg, og fuglefjell-eng og fugletopp.

Forskrift for Æsholman naturreservat ble fastsatt i 2002 (finnes som vedlegg).

Figur 17. Hæsholman naturreservat markert med grønn innramming. Kilde: NIBIO Kilden

3.8. Fugler i landbrukslandskapet

Fugler spiller en viktig rolle i jordbrukslandskapet. De bidrar til mangfold og gir opplevelser for alle som ferdes her. Jordbruket er ofte en forutsetning for at flere av artene befinner seg der de er. Næringsrik jord full av meitemark og åpne landskap er en suksessfaktor for mange fugler. Fuglene har behov for mange ulike typer areal der de skal leve. Mindre variert jordbruk, tap av restarealer, færre innmarksbeiter med ekstensiv drift, omfattende drenering, endringer i gras- produksjon og dyrkingsformer inkludert flere slåtter, større og mer effektive maskiner som krever større sammenhengende areal, bruk av sprøytemidler og kunstgjødsel og redusert brakklegging, skaper utfordringer.

Årsakene til jordbruksfuglenes tilbakegang er enten intensivering eller nedleggelse av jordbruksdrift. Nedleggelse fører som oftest til at arealene gror igjen med skog. For de bakkehekkende fugleartene betyr det at arealet går tapt som leveområde. Intensivering av jordbruksdrifta gjør at landskapet blir mer ensidig og mangler mange av de kvalitetene som fugler trenger. Fuglene må få dekket sine primære behov som mat og de må kunne reprodusere seg. Dette kan sikres gjennom flere enkle og målrettede tiltak.

Høy tilrettelegging kan gis til ekstrainsats i jordbruksområder med trua fuglearter. Det kan gis tilskudd for å ivareta fugler som er avhengige av hekking og beiting i tilknytning til jordbruksarealer i regionalt miljøtilskudd. Det kan også gis for tilpassing av drift. Arealene kan gjelde hekke- og beitelokaliteter for fugl generelt, eller avgrenses til bestemte trua arter som åkerrikse, vipe, sanglerke, storspove og svarthalespove.

Aktuelle arter som profiterer og/eller lever i de utvalgte kulturlandskapene er: hettemåke (kritisk truet, CR), fiskemåke (sårbar, VU), storspove (EN, sterkt truet), tjeld (nær truet, NT) og rødstilk (nær truet, NT). Småspove (nær truet, EN) er også en aktuell art. Listen er ikke uttømmende, og det er ikke gjort en målrettet fuglekartlegging i områdene. Det er behov for å oppdatere kunnskapen for å sette i verk hensiktsmessige tiltak i samarbeid med grunneiere.

Både ved Vikbukta og på Uttakleiv finnes det hekkeområder for sandsvale (sårbar, VU). Her finner vi reirene plassert i de vertikale sandveggene på sanddynene. Ustabile sandmasser og ferdsel over sandsvalenes reirganger er et problem. Grendelaget ved Uttakleiv og BirdLife Norges lokallag i Lofoten har derfor startet et prosjekt med «sandsvalehotell». Det er også gjerdet inn et område der sandsvalene hekker, og det er satt opp skilt med informasjon. Sandsvalene hekker i tette kolonier, og de regulerer antall insekter om sommeren.

Kort om artene som hekker i de utvalgte kulturlandskapene:

Storspove

Storspove kom inn på rødlista i 2010 som nær truet (NT). I 2015 ble den sårbar (VU). Nå er den sterkt truet (EN). Arten har dermed hatt en tiltakende negativ utvikling i Norge de siste tiårene. Trøndelag og Nordland er viktige fylker for arten, og bevaring av bestandene her er av stor betydning for nasjonal bestand. På tre generasjoner (30 år) har bestanden gått tilbake med 50-80 %. Den norske hekkebestanden ble estimert til 2000-3000 i 2015, en halvering siden forrige bestandsestimat. Ødeleggelse av våtmarker og heiområder påvirker arten i disfavør, og i likhet med mange andre fuglearter gjør intensivt jordbruksdrift det vanskelig å gjennomføre vellykket hekking. Arten hekker på bakken, oftest i kantsoner, heier og annet restareal i tilknytning til kulturmark.

Figur 18. Storspove er sterkt truet (EN). Foto: Martin Eggen

Småspove

Småspoven er listet som nær truet (NT) på den norske rødlista. Bestanden har hatt en tilbakegang på 15-30 % over tre generasjoner (18 år). Småspoven har sine hekkeplasser hovedsakelig ved høyereliggende heier og myrer, men også ved kysten, spesielt nord i landet. Småspovene er en sommergjest som kommer helt fra overvintringsområdene i Vest-Afrika. Årsakene til artens nedgang i Norge er i hovedsak ukjent. Ødeleggelse av våtmarker og intensivering og forringelse av kulturmark der den hekker, fører til færre gunstige hekkeplasser. Habitatforringelse eller svikt i næringstilgangen langs trekkrutene eller i de tropiske overvintringsområdene kan påvirke småspoven negativt. Arten hekker på bakken.

Figur 19. Småspove er nær truet (NT). Foto: Martin Eggen

Rødstilk

Rødstilken er nær truet (NT). Ødeleggelse og drenering av egnet habitat både for hekking og næringssøk er en betydelig trussel, ikke minst i jordbrukslandskapet. Tilbakegang hos andre arter som tilbyr beskyttelse gjennom antipredatoradferd (vipe, terne, måke), kan også være en medvirkende faktor til tilbakegangen. Den europeiske hekkebestanden hos rødstilk har gått tilbake med over 50 % i perioden 1980–2017. Også her i Norge ser vi en tilbakegang, med en årlig nedgang på 1,7 % i perioden 1996–2019, noe som tilsvarer en nedgang på rundt 21 % gjennom hele perioden. Det viser data fra prosjektet «Terrestrisk overvåking fugler – ekstensiv (TOV-E). Kilde: Artsdatabankens Rødliste for arter (2021). Arten hekker på bakken.

Figur 20. Rødstilk er nær truet (NT). Foto: Martin Eggen

Tjeld

Tjeld er listet som nær truet (NT) på den norske rødlista. Bestanden har hatt en tilbakegang på 15–30 % over tre generasjoner. Arten hekker hovedsakelig på bakken.

Figur 21. Tjeld er nær truet (NT). Foto: Martin Eggen

Fiskemåke

Fra å være en utbredte og tallrik art, er fiskemåken forsvunnet mange steder. Ikke minst gjelder dette ytre kyst, der marine ressurser utgjør en stor del av føden i år slik mat er lett tilgjengelig. Fiskemåken er generalist, og nyttiggjør seg også av insekter og bløtdyr som meitemark den finner i våtmark og kulturmark.

Fiskemåke er listet som sårbar (VU) på den norske rødlista. Den har hatt en tilbakegang på 30–50 % på tre generasjoner (33 år). Predasjon (mink), forstyrrelser, svikt i næringsgrunnlag,

ulovlig etterstrebing eller ødeleggelse av reir, egg og unger og tap av våtmark er negative påvirkningsfaktorer.

Arten hekker ofte på bakken, men kan også legge reir og egg i høyden.

Figur 22. Fiskemåke er sårbar (VU). Foto: Martin Eggen

Aktuelle tiltak

Prioriterte oppgaver for å ivareta ornitologiske verdier i kulturlandskapene:

Kartlegge fuglefaunaen. Dette bør gjøres tidlig i planperioden. Kanalisere og skilte (også rene informasjonsskilt i tillegg til påminnelse om båndtvang) basert på feltundersøkelsene.

Gjøre tiltak i samarbeid med grunneier basert på feltundersøkelsene. Prioritering settes opp etter kartleggingen og gjennomføres der det er ønskelig og mulig, også ift. etablerte tilskuddsordninger.

I veilederen [Fugler jordbrukslandskapet – hvordan ta vare på de bakkehekkende artene](#), utarbeidet av BirdLife Norge i samarbeid med Norges Bondelag er flere mulige tiltak er listet opp. Tiltakene er listet opp under og beskrevet i veilederen.

- Opprettholde et varierte landskap
- Vekstskifte og brakklegging
- Opprettholde beiteareal og et allsidig jordbruk
- Utbedring og skjøtsel av kantsoner
- Fjerning av busker og trær
- Tilgang på fuktighet
- Redusert sprøyting og bruk av kunstgjødsel
- Hensynsfull slått
- Skjøtsel for redusert predatortetthet

3.9. Prioriteringer

Overordnede myndigheters ønsker og prioriteringer

Innspill fra Statsforvalteren i Nordland:

- Kartlegging og overvåking av naturmangfold, blant annet kvantitative undersøkelser av dyre- og planteliv og naturtypekartlegging etter NiN-instruksen. Med god kartlegging som grunnlag, vil det være lettere å overvåke naturtilstanden og vurdere forverring eller forbedring i status eller bestand.
-
- Utarbeidelse av tiltaks- og/eller skjøtselsplaner. God kjennskap til naturverdiene vil promotere arbeid med planer for å sikre arbeidet med å bevare naturmangfoldet her i fremtiden.
- Deriblant:
 - Bekjempelse av fremmede arter
 - Bevaring av truede arter og naturtyper, utvalgte naturtyper, ville pollinerende insekter og verdifulle kulturlandskap
- Større fokus på naturrestaurering.
- Sørge for at besøksforvaltningen er tett knyttet til bevaring av naturmangfoldet i området.
- Sikre verneverdiene i naturreservatene gjennom en helhetlig arealmessig tilnærming til naturverdiene i området som helhet, da naturmangfoldet ikke er avgrenset av vernegrensene.

Lokale ønsker og muligheter

Tiltak som skal prioriteres

- Kartlegging av de biologiske verdiene etter NiN- kartleggingssystemet
- Kartlegging av fugler i området
- Videreutvikle og videreføre tiltak med Sandsvaleyhotell
- Informere om sårbare beiteområder, avgrense og lede trafikken til utvalgte områder
- Informere om båndtvang

Figur 23. Naust og eldre rorbu på Eggum. Foto: Henriette Crook

4. Kulturhistoriske verdier

Kort oppsummert:

Yttersida preges av et historisk fiskerbondesamfunn hvor jordbruk og fiske har vært sentrale leveveier. Området viser spor fra steinalder til nyere tid, og flere bygder, som Unstad og Eggum, har godt bevarte bygningsmiljøer med landsbystruktur. Hele området er oppført på Riksantikvarens KULA-liste og omfattes av hensynssoner i kommuneplanen.

Unstad og Eggum har de eldste bygningsmiljøene med 39 bygninger fra før 1900. I området finner vi også stier, taremiler og krigsminner som Eggums radarstasjon fra andre verdenskrig. I alt 43 av 63 SEFRAK-registrerte bygninger i området står fortsatt, hovedsakelig våningshus. Mange bygninger har fått oppgraderinger, men ikke alltid etter antikvariske prinsipper.

Kulturminner i området inkluderer jernaldergraver, nausttufter, gårdshauger og bosetnings - aktivitetsområder. Kulturmiljøene inneholder også steinalderminner som taregroper og spor etter gamle veier.

Kulturhistoriske verdier

4.1. Innledning

Fiskerbonden og jordbrukslandskapet

Alle bygdene innenfor Yttersida kulturlandskap er preget av lang tids bosetning. Alle bygdene er opprinnelige fiskerbondesamfunn hvor gårdsdrifta fortsatt holdes i hevd, men er under press for videre drift. Dagens bosetting ligger ofte plassert på samme sted som eldre bosetting, og kulturminneverdiene representerer i stor grad jordbrukslandskapet og fiskerbonden i jernalder, middelalder og nyere tid, men også steinalderens jakt-, sanke- og fiskersamfunn.

På Unstad og Eggum finner vi de best bevarte bygningsmiljøene. I enkelte av bygdene er det gjort flere tiltak for formidling av områdets kulturhistorie. Blant annet på Uttakleiv hvor det er satt opp QR-koder langs Uttakleivvegen hvor man kan lese seg opp på historien. På Eggum er radarstasjonen og området rundt godt tilrettelagt og populært for besøk. De fem bygdene er også på Riksantikvarens KULA liste. Eggum, Unstad og Uttakleiv omfattes også av hensynssone kulturmiljø i gjeldende kommuneplanens arealdel.

Registrerte kulturminneverdier

Til sammen er det registrert totalt 33 områder med flere lokaliteter for arkeologiske minner, og omkring 63 SEFRAK-registreringer (bygninger fra før 1900).

Figur 24. Utklipp fra miljøstatus viser arkeologiske kulturminneregistreringer innenfor UKL området, markert med svart strek. Det er totalt 33 områder med flere lokaliteter.

Figur 25. Utklipp fra miljøstatus viser SEFRAK registreringer innenfor UKL-området. Det er totalt 63 SEFRAK-registreringer, hvor av 44 bygninger fortsatt står i dag.

4.2. Nyere tids kulturminner (fra år 1537 og fram til i dag)

Oversikt over nyere tids kulturminner

Nyere tids kulturminner regnes som kulturminner fra år 1537 og frem til i dag. Av nyere tids kulturminner utmerker Unstad og Eggum seg med landsbystruktur hvor vi finner vi de eldste bygningsmiljøene, med til sammen 39 gjenværende bygninger fra før år 1900. På Haukland, Vik og Eggum finner vi også et par eldre bygninger i tillegg til, listeførte veier og stier. Vi finner også krigsminner, som den tidligere tyske radarstasjonen «Borga» som ble bygget på Eggum under andre verdenskrig.

I SEFRAK-registeret finner vi en oversikt over bygninger i området bygget før år 1900. Et bygg registrert betyr ikke nødvendigvis at bygget er et verneverdig kulturminne. På samme vis kan et bygg være verneverdig uten å være registrert i SEFRAK. I Vestvågøy skal det ved byggesaksbehandling og planbehandling av bygninger registret i SEFRAK og andre verneverdige bygg gis en særskilt vurdering knyttet til kulturminneverdien. Kommunen kan kreve en tilstandsvurdering ved søknad om rivning eller vesentlig endring. Alle tiltak ut over vanlig vedlikehold på verneverdige bygninger og SEFRAK -bygninger skal meldes til kulturminnemyndighetene

Det er gjort en befaring og vurdering av alle SEFRAK-registrerte bygg i UKL-området i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplanen. Oppsummering fra befaringen ligger i vedlegg 2.

Registreringene viser at det i dag er 43 av 63 SEFRAK-registrerte bygg som fortsatt står. Flesteparten er de gjenværende eldre bygningene er våningshus som i dag benyttes som bolig eller fritidsbolig, og er godt vedlikehold. Det varierer samtidig i hvilken grad restaurering og vedlikehold av bygningene er gjort i tråd med antikvariske prinsipper.

Fra registreringer gjort vår 2024, ble det vurdert at 17 av de 43 fremstår som godt ivaretatt etter antikvariske prinsipper.

I tillegg er det også andre bygninger og objekter som er av historisk interesse og som forteller oss om livene som har vært levd i de fem bygdene opp gjennom tidene.

SEFRAK-registreringer						
Bygningstype	Vik	Haukland	Uttakleiv	Unstad	Eggum	Totalt
Våningshus		1	1	13		15
Bolighus	1			-	4	5
Rorbu				-	6	6
Naust				1	4	
Fjøs			1	5	3	9
Skolehus	1			1		
Sjå			1			
Annet					1 (Krambua)	1
Totalt	5			20	18	43
Hvorav godt ivaretatt etter antikvariske prinsipper			3	5	9	17
Bygninger fra før 1850	0			5	1	6

Oppsummering av andre registreringer							
Bygningstype	Vik	Haukland	Uttakleiv	Unstad	Eggum	Totalt	Godt bevart
Fjøs	1						1
Skolehus	1					1	1
Posthus				1	1	2	2
Ruiner		1 (naustmur)			1 (mur etter badehus)	2	
Grendehus			1	1	1	3	

Veier og stier		
Navn	Område	Vern
rideveg fra 1850	Uttakleiv - Haukland	Uavklart
uttakleivvegen	Uttakleiv - Haukland	Statlig listeført, objekt 12 i Statens vegvesens landsverneplan.
uttakleivtunnelen	Uttakleiv - Haukland	Statlig listeført

Bygningstiljøene i kulturlandskapet

Vik, Haukland og Uttakleiv

På Vik, Haukland og Uttakleiv består bygningstiljøet av få, spredte gårder, boliger og fritidsboliger. Kun 5 bygninger er fra før år 1900 (SEFRAK).

Haukland og Vik

Bildet under viser Haukland fra ca. 1930. I dag er det to gjenværende våningshus fra før 1900. Bygningene er gjennom tiden gjennomgått oppgraderinger i større og mindre grad, som gjør at bygningene vurderes til å ha lav kulturhistorisk verdi i dag. I tilknytning til våningshuset på Haukland står det også en fjøs som ikke er SEFRAK-registrert, men som fremstår av eldre karakter, har originale kvaliteter og vurderes som bevaringsverdig. Denne har behov for vedlikehold. På Haukland er det også vel bevarte og godt synlige steingjerder.

Figur 26. Oversiktsbilde fra venstre Vik, Haukland og Uttakleiv. Foto: Apo Rautio, 2023.

Haukland ca 1930

1. Fjosen til Peder Frantzen
2. Huset til Albert
3. Fjosen til Alfred Johansen og Henrik Johansen
4. Hus til Henrik Johansen
5. Hus til Rasmus Starheim
6. Hus til Peder Frantzen
7. Gammelstua til Rasmus Starheim
8. Fjøs Peder Eriksen
9. Hus og sjå til Peder Eriksen og Anna på Bakkan
10. Hus Johan Pedersen
11. Fjøs til Rasmus Starheim
12. Hus Paul Johansen
13. Hus Johan Karlsen
14. Hus Laurits Lauritsen
15. Hus Magnus Sørensen
16. Hus Nils Sørensen
17. Hus Hans Hansen
18. Fjøs Johan Pedersen

Eier av bilde: Ole Kristian Fjelltun Larsen Haukland

Opplysninger gitt av: Holger Johansen, Haukland og Eldar Stig Andersen, Uttakleiv

Figur 27. Haukland ca. 1930. Opplysninger gitt av: Holger Johansen, Haukland og Eldar Stig Andersen, Uttakleiv. Eier av bildet: Ole Kristian Fjelltun Larsen Haukland.

Uttakleiv – våningshus, fjøs og sjå

På Uttakleiv står et godt vedlikeholdt våningshus, fjøs og en sjå i et bygningsmiljø. *Sjåen* er ifølge en i samarbeidsgruppen en tidligere rorbu flyttet fra Æsholman.

Figur 28. Bygningsmiljø på Uttakleiv datering fra ca 1800-1899 med Sjå, Vesterparten (11) til venstre Våningshus Uttakleiv (10) i midten og Fjøs Vesterparten (9) til høyre. Foto: Henriette Crook, juni 2024.

Figur 29. Flybilde av Unstad viser oppdeling av landbruksjorda og landsbystrukturen. Foto: Nikolay Hjertaas, mai 2023.

Bygdene Unstad og Eggum utmerker seg med landsbystruktur og omfattende oppdeling av landbruksjorda, noen steder med godt synlige steingjerder. Her finner vi de eldste bygningsmiljøene, med til sammen 39 gjenværende bygninger fra før år 1900. Bygningsmiljøene på Eggum og Unstad er også utvalgt kulturmiljø i Kulturminneplan for Lofoten, som er utvalgte nasjonale regionale kulturminner i Lofoten.

Figur 30. Eggum i midnattssol. Her kan vi se landsbystrukturen i horisonten.
Foto: Ronny Steve Johansen.

Eggum

På Eggum gir den eldre og nyere bebyggelsen et særegent kulturlandskap, med kanskje de best bevarte bygningsmiljøene med bebyggelse fra 1800- og 1900-tallet, bestående av godt bevarte naust og rorbu samt molo og med velbevarte steingarder langs teiginndelingene. Den gamle moloen og steinvorrene nedenfor bebyggelsen stod ferdig i 1921. Her finner vi også velbevart sommerfjøsrekke, hvor husdyrene ble flyttet på våren/sommeren for å bedre utnytte beiteressurser i felles utmark. Sommerfjøsene er ikke registrert som kulturminner. På Eggum ligger også en radarstasjon og ruiner fra krigsårene som er godt tilrettelagt for besøk.

Figur 31. Eggum.

Unstad

Unstad kjennetegnes også av landsbystruktur og oppdeling av landbruksjorda. Bebyggelsen utgjør et tett bygningsmiljø fra slutten av 1880-tallet og tidlig 1900-tall som omfatter gårdsbebyggelse med våningshus og driftsbygninger, samt ei naustrekke og kirkegård ved havet. Den tette konsentrasjonen av våningshus står på toppen av en gårdshaug med utbredelse på om lag 90 x 400 meter.

Stående bebyggelse og levninger av tidligere bebyggelse ligger i et kulturlandskap med steingjerder og vegetasjonsendring som et tydelig skille mellom innmark og utmark.

Innmarka på Unstad er for øvrig karakteristisk ved mange spor etter tidligere teigdeling. Landskapet på Unstad er et lukket og lett leselig rom, der mange udaterte grophus i strandvollen av rullestein nord for bebyggelsen og et strandet forsøk på veibygging til Eggum også er en del av særpreget.

I dag er mange av våningshusene og boligene renoverert med moderne effekter. Vi finner samtidig enkelte av bygningene som er renoverert hvor originalitetene er bevart. Fjøs er godt bevart med originale kvaliteter, men flere har også behov for rehabilitering. Unstad er i dag kjent for sin surfekultur, og bygda har blitt en internasjonal destinasjon for surfere, til tross for sitt arktiske klima. Det gamle skolehuset er bygget om til surfesenter, og den gamle butikken og posthuset er godt ivaretatt og er i dag en kafe og surfesenter.

Unstad er mest regulert av de fem bygdene når det kommer til bygningsvern, hvor det foreligger rivningsforbud i reguleringsplan vedtatt 20.10.2020 med planID 201809.

Figur 32. Bygg på Unstad.

Unstad-menn og en kar fra Eggum. Ca.1930

Tydelig at sixpence var populært. Bildet er tatt på Bøstad, trappa til Barth-butikken.

Fra venstre: Aksel Leonhardsen (1909-1992), Eliot Kristensen, Samuel Stensen (1908-1985), Erling Hansen, Harald Hansen, Fridtjof Johansen og Fredrik Selmersen (1906-1980).

Opplysninger: Annie Monsen

Sommerfjøsene

På Eggum ligger det en karakteristisk rekke av sommerfjøs. Sommerfjøsene er bygget for den varmeste årstiden, dette er avspeilet i valg av materialer. Raktømmer og kassebord ble ofte benyttet, syll og grind ble satt sammen av råved eller hesjestaur og lasket sammen med spiker. Skjeltersjåen ble gjerne fundamentert på holsteiner, eller en enkel mur av gråstein. Inne i muren ble det fylt opp med mindre stein og jord som over tid ble til et hardt jordgulv. Takene kunne være tekt med torv, bord eller ulike plater. Under er et gammelt bilde av fjøsene som er tatt mens de enda var i bruk. Fjøsene er plassert mellom utmark og innmark.

Kun på Eggum er et større antall sommerfjøs bevart. Her står de som perler på en snor, som et markant kjennetegn i landskapet.

Sommerfjøsene på Eggum ligger i grensen mellom inn- og utmark, og formidler på denne måten ressursen som utmarka representerer. Disse enkle uthusene var som fenomen knyttet til kysten og kystkulturen. Ifølge Inger Unstad, er det svært få slike sommerfjøs igjen. Sommerfjøsene på Eggum er svært gamle. Fjøsene stod tidligere på Kransen orientert sør-vest, men ble flyttet på 1930-tallet og lagt langs den nye vegen som var planlagt mellom Eggum og Unstad. Fortsatt brukes utmarksområdet til beitemark for sauer.

Figur 32. Tre av sommerfjøsene. Foto: Henriette Crook.

Krigsminner

Kvalhausen radarstasjon

På Eggum er det en tysk radarstasjon fra andre verdenskrig, som overvåket Murmansk konvoiene. Denne radarstasjonen ble anlagt på en høyde som lokalt har navnet Kvalhausen. Det var også andre tyske installasjoner deriblant hestestaller. Disse hestestallene er i dårlig forfatning.

Figur 33. Borga radarstasjon og "Stallene". Foto: Ronny Steve Johansen

Veier og stier

Det barske klimaet og de langgrunne sandbankene som leder inn til hver bygd medfører ofte vanskelige forhold for å ferdes til sjøs. Det går derfor en mengde små stier og veier mellom bygdene, både rundt og over fjellene. Landskapet har en rekke spor etter forsøk på å binde bygdene sammen landveis. Veiene illustrerer hvordan et steilt kystlandskap har krevd forskjellige løsninger basert på de ulike tidenes behov og teknologi. Dette kommer sterkest til uttrykk mellom Uttakleiv og Haukland hvor det er spor etter fire ulike traséer. Første trasé var en [ridevei](#) over Klumpan, kalt *Ferdavegen* som fremstår som en sti lagt i svinger i et bratt og utfordrende terreng over fjellet. I 1902 ble traséen forsterket med veg/sti flere steder, og transporten kunne foregå med *hest og kjerre*. I oktober 1947 kom [Uttakleivveien](#) rundt fjellet Veggen, og i dag [Uttakleivtunnelen](#) gjennom fjellet Mannen. Ferdavegen og veien rundt fjellet Veggen inngår i Statens vegvesens Nasjonale verneplan som [objekt 11 og 12](#).

I dag er både Uttakleivveien og rideveien tilrettelagt med QR-koder hvor man kan lære om lokalhistorie på turen. Målet er i dag å bevare veiene med mest mulig originale materialer for ettertiden og formidle Uttakleivs veihistorie. Uttakleiv grendelag og Statens vegvesen samarbeider om istandsetting av Ferdavegen.

Navn	Område	Tidsperiode	Vernestatus
<u>Ferdavegen</u>	Uttakleiv – Haukland, over fjellet	1850 - 1947	Statlig listeført Nasjonal verneplan 2002 Statens vegvesen Objekt 11
Bilvei	Uttakleiv – Haukland, rundt fjellet Veggen	1947 - 1998	Nasjonal verneplan 2002 Objekt 12
Tunell	Uttakleiv – Haukland gjennom fjellet Mannen	1998 - >	Inngår ikke i verneplanen

Figur 34. Oversikt over de ulike traséene fra Uttakleiv til Haukland. Kilde: Statens vegvesen

•

4.3. Arkeologiske kulturminner

Bygdene i landskapet har kjente graver og løsfunn fra jernalderen, og gårdshauger med akkumulerte bosettingslag i tilknytning til de antatte hovedbrukene.

Haukland og Vik

På Haukland og Vik finner vi begge steder spor etter et bosetning-aktivitetsområde og gravfelt/gravhaug. Det er også tre nausttuffer mellom Vik og Haukland.

Uttakleiv

På holmene rett utenfor Uttakleiv er det spor etter naust og buer, og i pålandsvind var dette foretrukket havn.

Unstad

På Unstad er det synlige spor etter et velbevart gårdsanlegg med flere tydelige tuffer og gravminner. Dateringer av kokegroper og dyrkingslag viser bruk av boplassen tilbake til førromersk jernalder. Tett på, og som en fortsettelse av gårdsanlegget, er den fredete gårdshaugen med dagens bebyggelse, trolig med like lang brukstid. I rullesteinstrendene finnes en rekke synlige kulturminner, som steinaldertuffer og taregroper, sistnevnte for brenning av tareaske. Disse er foreløpig ikke registrert.

Det er mange steder vanskelig å komme i land med båt på grunn av de langgrunne sandbankene. Dagens naust og de gamle nausttuftene ligger derfor ofte i ansamlinger i de beste områdene for å legge til.

Eggum

Eggum er et verdifullt kulturmiljø med eldre og Nyere bygningsmasse og et særegent kulturlandskap. Det var kort vei til en god havn, noe som gjorde Eggum attraktivt. Mellom fiskevær og radarstasjonen ligger et større område med gårdshaug og gravminner. Inntil veien star en mulig "offerstein. Det finnes også andre forminner i området som ikke er undersøkt nærmere.

Oversikt over arkeologiske kulturminner

Tabellen viser registreringer i Askeladden. Se vedlegg 1 for mer detaljert oversikt over arkeologiske kulturminner innenfor UKL-området.

Område	Navn i Askeladden	Kulturminne
Eggum	Vestvågøy	Veianlegg
	Borga	Forsvarsanlegg
	Eggum	Arkeologisk minne, bronsealder
	Utgarden	Bosetnings-aktivitetsområde
	Eggum	Bosetnings-aktivitetsområde
	Gravfelt	Gravfelt, jernalder
	Eggum	Bosetnings-aktivitetsområde, middelalder
Unstad	Unstad	Område med 5 hustufter, 3 båtdrag og 2 andre minner
	Unstad	Bosetnings-aktivitetsområde
	Unstad	Arkeologisk minne, tidlig middelalder
	Unstad	Arkeologisk minne, jernalder
	Tofta	Gårdsanlegg: 2 hustufter og 6 gravhauger
	Unstad	Bosetnings-aktivitetsområde: gårdshaug, middelalder
	Moldbakken	Arkeologisk minne: 6 gravhauger, 1 hustuft, jernalder
	Gravminne	Gravhaug, jernalder
Uttakleiv	Uttakleiv	Arkeologisk minne, jernalder
	Uttakleiv	Gravfelt, jernalder
	Bosetnings-aktivitetsområde	Arkeologisk minne: 1 gravhaug, 1 gårdshaug og 1 løsfunn
	Toftan	Arkeologisk minne, bronsealder
	Storekra	Arkeologisk minne, jernalder
	Uttakleiv	Arkeologisk minne, jernalder
	Uttakleiv vegmiljø	Veianlegg, Uttakleiv - Haukland
Haukland	Kornsteinan	Arkeologisk minne, jernalder
	Haukland nedre	Bosetnings-aktivitetsområde med gårdshaug

Vik	Vik	Båtstøanlegg med tre nausttuffer, flere dateringer
	Vik	Bosetnings-aktivitetsområde, etter reformatorisk tid
	Vik	Bosetnings-aktivitetsområde
	Vik	Funnsted, jernalder-middelalder
	Vik	Funnsted, jernalder-middelalder
	Tverrstrykke	Gravfelt, jernalder

4.4. Immateriell kulturarv

Immateriell kulturarv er levende tradisjoner og tradisjonell kunnskap som blir overført mellom folk. Det kan være muntlige fortellinger, skikker og ritualer, musikk og dans, håndverkskunnskap og kunnskap om naturen og universet. Det er en del av det som former oss som mennesker og binder oss sammen i fellesskap.

I de fem bygdene på yttersida er det flere lokalt forankrede historier, skikker og tradisjoner. Det er behov for å dokumentere og samle disse slik at kunnskapen ikke går tapt, men kan videreformidles.

- Krigshistorie, narrehus, radaranlegget på Kvalhausen
- Tarebrenning – taremil
- Fiskerbonden
- Fiskeriene og bosetning på Æsholmene
- Egg og dunvær
- Fra naturalhusholdning til spesialisert matproduksjon for salg

4.5. Prioriteringer

Arkeologiske kulturminner

Overordnede myndigheters ønsker og prioriteringer

Regional plan for kulturminner i Lofoten- Eggum og Unstad
KULA- Alle fem bygdene

Nordland fylkeskommune har valgt å ikke liste opp kulturminner som skal prioriteres i forvaltningsplanen. Videre understreker fylkeskommunen lokalbefolkningens betydning for vellykket ivaretaking og skjøtsel av kulturminner. Man er avhengig av interesse og aktiv oppfølging for at tiltak skal gjennomføres og ha den tilsiktede virkning.

Lokale utfordringer og prioriteringer

For å øke fokus på de arkeologiske kulturminnene er det ønskelig med økt kunnskap både hos forvaltningen og grunneiere. Det kan være aktuelt å velge ut noen av kulturminnene hvor skjøttsplan utarbeides og tiltak gjennomføres. Informasjon om kulturminnene utarbeides og gjøres tilgjengelig.

Nyere tids kulturminner

Utfordringer og prioriteringer

Flere våningshus som er godt vedlikeholdt, men ikke etter antikvariske bygningsprinsipper. Den største utfordring for ivaretagelse av kulturminneverdier knyttet til bygningene i kulturlandskapet vurderes derfor å være manglende kompetanse knyttet til vedlikehold og istandsetting. En annen utfordring er fjøs som går ut av bruk og står til forfall. Når det gjelder rorbuer og naust, ser vi at mange er bygget om til utleie og garasjer og derfor har mistet mye av sitt opprinnelige uttrykk. Av de gjenværende bygningene fant vi kun en rorbu som ikke var bygget om.

I enkelte av bygdene er det gjort flere tiltak for formidling av områdets kulturhistorie, som blant annet QR-koder. Det er samtidig potensiale for økt historieformidling.

Prioriteringer for perioden 2024–2028:

Lokale prioriteringer:

- Kompetanseheving restaurere og vedlikeholde bygninger
- Restaurere fjøs og rorbuer
- Formidle lokalhistorie
- Kartlegge taremiler på Eggum, Unstad og Uttakleiv (se kulturminneplan), utarbeide informasjon
- Restaurere ferdaveien fra Uttakleiv til Haukland
- Kvalhausen på Eggum – restaurere hestestallene som brukes til formidling/historisk galleri
- Restaurere somrefjøsrekka på Eggum
-

Tiltakene har lik vektning.

Figur 34. Fjøs og bolig i et bygg på Eggum gir særpreget til kulturmiljøet. Foto: Henriette Crook.

5. Besøksforvaltning

Kort oppsummert:

Lofoten er en populær turistdestinasjon, og fra 2016–2017 opplevde regionen en stor økning i besøkstall som førte til problemer med forsøpling og slitasje på naturområder, spesielt på yttersida av Vestvågøy. Vestvågøy kommune startet arbeidet med systematisk besøksforvaltning og var en del av Nordland Fylkeskommunes prosjekt for bærekraftig turisme (2018–2023). Målet var å balansere positive turistopplevelser, lokal trivsel og økonomisk verdiskaping.

Turisme er en viktig inntektskilde, men skaper også utfordringer for lokalsamfunnet, særlig i UKL-området der økt ferdsel sliter på infrastruktur og natur. Arealpresset fører til konflikter rundt parkeringsområder, camping og serviceanlegg, og beiteområder påvirkes av slitasje og forstyrrelser på beitedyr.

Besøksforvaltning bør integreres i samfunnsplanleggingen, slik at turisme balanseres med lokalsamfunnets ressurser. Prinsippet om samskaping står sentralt: reell dialog mellom innbyggere, landbruket, reiseliv og forvaltning er nødvendig for å utvikle strategier og tiltak for bærekraftig turisme og for å fordele ansvaret.

Kommunen har etablert en tverrfaglig arbeidsgruppe for besøksforvaltning med fokus på god ansvarsfordeling, informasjon og strategisk håndtering. Gruppen koordinerer arbeid med sanitæranlegg, arealplanlegging, bærekraftsprosjekter og folkehelse, samt opprettholder kontakten med aktører som Destination Lofoten og lokale initiativ.

Flere tiltak for å håndtere besøksstrømmer er satt i verk i samarbeid med lokale grendelag. Eksempler er skilting og trafikkregulering på Unstad, serviceanlegg på Eggum, bedre parkeringskapasitet på Uttakleiv og et besøkssenter på Haukland.

Besøksforvaltning

5.1. Bakgrunn

Det er et uttalt mål at vi skal satset på turismen i Norge. Lofoten er en av de mest kjente turistdestinasjonene i Norge og i Lofoten og det har vært jobbet over mange år for å markedsføre Lofoten internasjonalt.

Rundt 2016-2017 fikk Lofoten en «turistboom», med påfølgende problematikk knyttet til slitasje og forsøpling med negativ omtale i media. For Vestvågøy kommune sin del kom den største belastningen i de bygdene og områdene som i dag er Yttersida av Vestvågøy UKL.

Besøksforvaltning kom samtidig inn som et nytt ord i vårt vokabular og fra 2018 begynte Vestvågøy kommune å jobbe systematisk med denne tematikken som en del av Nordland Fylkeskommunes pilotprosjekt besøksforvaltning (2018-2023). Prosjektet omfattet reiselivsregion Lofoten, reisemål Vega og besøkspunkt Svartisen i Meløy. Målet for prosjektet var at det skulle utvikles verktøy for kommuner og andre regionale aktører som sikrer at opplevelsen skal være god både for besøkende og fastboende, samtidig som den lokale verdiskapingen blir størst mulig. Dette var en pilot i norsk sammenheng og det ble utviklet veiledere og kurs, aktuelle for både grendelag og politikere. Arbeidet og eksemplene fra Lofoten, Vega og Svartisen er fremtredende i [NOU 2023:10 Leve og oppleve — Reisemål for en bærekraftig fremtid](#) fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Besøksforvaltning er en metode for å sikre bærekraftig utvikling. Målet er å sikre at lokalsamfunn, natur og kulturverdiene blir ivaretatt. I tillegg vil en legge til rette for bedre opplevelser for både besøkende og fastboende og øke mulighet for verdiskaping.

Siden 2018 har Vestvågøy klart å få kontroll på de akutte problemene vi stod overfor knyttet til søppel og sanitærforhold. Fortsatt er arbeid med å forebygge slitasje i natur viktig, men det som har blitt en stadig større utfordring, og derav har økt fokus, er hvordan lokalbefolkning skal kunne leve, trives og drive et bærekraftig landbruk i bygdene med det store besøkstrykket.

Det vi har lært disse årene er at reiselivsutvikling og besøksforvaltning handler om å utvikle et helt lokalsamfunn. Vi må dermed særlig vektlegge den sosiale dimensjonen av bærekraftsprinsippene (Bevaring av natur, kultur og miljø – Styrking av sosiale verdier – Økonomisk levedyktighet).

5.2. Problemstillinger

Reiselivet har vokst enormt internasjonalt på 2000-tallet, og ble før koronapandemien spådd å vokse med over 50 prosent innen 2030. Vi ser lokalt at for 2023 har vi tatt igjen, og på flere områder gått forbi 2019 som var toppåret før pandemien. Dette er positivt for mange

gjennom inntjening og arbeidsplasser, men hvordan påvirker det bygdene i UKL-området og tar bygdene del i den økonomiske oppturen, eller opplever de kun slitasjen?

Hvordan forbereder vi oss på mer besøk? Kan vi påvirke utviklingen og styre hvem som skal komme til oss? Vi ønsker å fortelle gjestene hvordan de kan oppleve områdene våre på en bærekraftig måte. Hvordan informerer vi best, både før de kommer og mens de er her? Landskapsområdene i UKL-området er viktige for både lokalbefolkning og tilreisende. Hvordan tar vi vare på disse i arealplanleggingen? Hvordan kan små og store lokalsamfunn være med å styre utviklingen? Hva er de gode løsningene for søppel, toaletter og parkering?

Kan reiselivsnæringen selv engasjere seg i utviklingen av en ansvarlig turisme, som ikke går på bekostning av natur og lokalbefolkning? Dette er problemstillinger og spørsmål som det jobbes med, noe lokalt i de enkelte bygdene, men med også på regionalt- og nasjonalt nivå.

For UKL-området er kanskje den største problemstillingen knyttet til at presset blir så enormt stort på den lille infrastrukturen og de sårbare biologiske verdiene som er der. Dette fører særlig til arealkonflikter mellom tilrettelegging for besøkende og bruken av beiteområdene. Det kan nevnes eksempler som ønske om utvidet parkeringsområder, områder for telt/overnatting og etablering av servicefunksjoner mm. En betydelig økt ferdsel i utmark skaper også utfordringer med slitasje på vegetasjon og forstyrrelser for beitedyr. Utfordringene knytter seg også til fremkommelighet for lokalbefolkningen og de som driver landbruket. Spesielt er dette problemet fremtredende på finværsdager i juni/juli når alle skal på stranden, og samtidig skal slåttene skje effektivt. Dette fører til utfordringer med villparkering langs smale veger, som videre reduserer og forsinker fremkommelighet under innhøstingen.

Det kan ikke forventes at de få gårdbrukerne som driver i området kan løse disse utfordringene alene i møte med store reiselivsaktører og samfunnet. Det finnes eksempel på hvordan samarbeid mellom gårdbrukere og reiselivsaktører kan løse beitekonflikter. Beitelagene i UKL-området gikk i dialog med Lofoten Ultra-Trail og fikk omdirigert et terrengløp som skulle gå gjennom UKL-området i den mest sårbare tiden på våren. Det viser hvor viktig det er at landbruksnæringen er til stede på de rette arenaene. Gårdbrukerne må få en stemme i Vestvågøy kommunes arbeidsgruppe med besøksforvaltning, Destination Lofoten og øvrige fora som påvirker UKL-området.

Utfordringene med hensyn til bosetting

- Det er et økende press på bosettingen i lokalsamfunnene ved at boliger benyttes som fritidsboliger og til korttidsutleie.
- Økt konkurranse om eiendommene bidrar med prispress på småbruk og boliger. Det skaper problemer for unge mennesker som ønsker å bosette seg i området.
 - Mange av småbrukene selges videre innen familien, som ofte er utenbygdsboende, og boligene bli brukt til fritidsformål.
 - Det etableres et bosettingsmønster med få fastboende

Utfordringene med landbruksdrift i et område med så stor turiststrøm

- Stopp i slåttearbeidet på grunn av parkering langs smale veier hvor en blir innesperret.
- Stor ferdsel i beiteområdene gjennom hele sesongen fører til at beitedyrene blir forstyrret og ikke får ro til å beite. Beitedyr blir skremt eller jaget og kommer bort fra flokken.
- Økt press fra eiere med hund som ikke respekterer båndtvangen, som kan føre til tap av dyr og dårlig dyrevelferd.
- Stor trafikk langs vei kan skape problemer under utslipp og sanking av beitedyr.
- Beiteområdet utsettes for slitasje som f.eks. utvidelse av flere parallelle stier.
- Økt smittepress knyttet opp mot nye sykdommer for våre husdyr.
- Problemer med god dyrevelferd på grunn av forsøpling i beiteområdet.

5.3. Grunnleggende prinsipper

Integrert del av samfunnsplanleggingen

Særegent for reiselivet som næring er at produksjon og forbruk skjer på samme sted. Derfor påvirker det samfunnet det utøves i. Besøksforvaltningen har som mål å finne balansen mellom bruk og det å ta vare på stedets ressurser, og hører derfor hjemme i den helhetlige samfunnsplanleggingen. På samme måte som folkehelse og miljø, bør gode besøksforvaltningsprinsipper bli en integrert del av planarbeidet.

Samskaping

Det er innbyggerne som føler problemene på kroppen og det er også de som gjerne sitter på løsningene og ressursene til å sette de ut i livet. God dialog mellom forvaltning, reiseliv og innbyggere er viktig for å finne de gode løsningene. Reell samskaping kan oppnås når en går sammen om å 1) definere utfordringer og mål 2) utvikle strategi og løsninger 3) finne finansiering 4) gjennomføre tiltak 5) fordele risiko og feire suksess (KS-håndbok 2018: La oss gjøre det sammen!)

5.4. Organisering i Vestvågøy

Vestvågøy kommune har opprettet en tverrfaglig arbeidsgruppe for besøksforvaltning hvor målet er å bidra til en tydelig ansvarsfordeling, god informasjonsflyt og strategisk håndtering av besøksforvaltning innenfor kommunens ansvarsfelt.

Besøksforvaltningsgruppas oppgaver har vært:

- Være bindeledd mot Nordland fylkeskommunes prosjekt for besøksforvaltning Lofoten (avsluttet 2023)

- Være bindeledd mot Destination Lofotens utviklingsarbeid
- Være bindeledd mot andre prosjekter hvor bærekraft og besøksforvaltning har fokus
- Koordinere arbeid med kommunale sanitær-/serviceanlegg og oppfølging av driftsavtaler
- Koordinere mot strategi og planarbeidet i kommunen
- Koordinere mot kommunes turistinformasjon og privat turistinformasjon
- Koordinere mot kommunens arbeid med folkehelse
- Koordinere mot lokale initiativ, lag og foreninger
- Deltakelse på fagsamlinger og svare på høringer og forespørsler på området
- Ivareta hensyn til Vestvågøys naturverdier og kulturminner og andre forvaltningsoppgaver

Gruppen har bestått av representanter for eiendomsdrift, arealplanlegging, miljø og næring. I tillegg er Destination Lofoten, Friluftsrådet og driftsselskapet Hauklandstranda AS representert.

Landbruksforvaltningen skal fra 2024 delta i kommunens besøksforvaltningsgruppe.

5.5. Besøksforvaltningstiltak i UKL området

Vestvågøy kommune har pågående prosjekter og samarbeid med grendelagene om en rekke besøksforvaltningstiltak. I 2024 og 2025 er dette hovedfokusområder:

Unstad

Møter med Unstad grendelag for oppfølging av politisk sak (FS-042/24, 08.05.24) om mulige tiltak for å redusere trafikkproblemer og villparkering. Skilting vil være et tiltak hvor UKL-midler vil bidra positivt. Oppfølging av tillatelse til innkreving av avgift for adgang til friluftsområdet gitt høsten 2024.

Eggum

Dialog med Statens vegvesen - Nasjonale Turistveger og Eggum bygderåd om oppfølging av serviceanlegg/kiosk. Bygderådet har også ønsket om å utvide parkeringsplassen.

Uttakleiv

Oppfølging av Uttakleiv grendelag i forhold til reguleringsplan for økt parkeringskapasitet og bedre tilrettelegging for telting. Det skal gjennomføres evaluering av tillatelse til innkreving av avgift for adgang til friluftsområdet. Det er også utfordringer i forhold til avløp fra sanitæranlegg som vil kreve større investeringer.

Haukland

Bygging av besøkssenter i samarbeid med Statens vegvesen - Nasjonale Turistveger. Åpning er planlagt februar 2025. Oppfølging av tillatelse til innkreving av avgift for adgang til friluftsområdet gitt 2024. Vestvågøy kommune bistår interesseforening og States vegvesen –

Norsk vegmuseum i tilrettelegging for restaurering av ferdaveien på Haukland-sida, et flerårig prosjekt.

Figur 35. Kveldsstemming på Uttakleiv med Skolmen i bakgrunnen. Foto: Henriette Crook

6. Tiltaksplan: restaurering og skjøtsel

Kort oppsummert:

Vestvågøy kommune fordeler årlig statlige midler til tiltak som støtter opp om å ivareta verdiene og bidra til utvikling i «Yttersida av Vestvågøy Utvalgt kulturlandskap» (UKL). Prosjektene inkluderer restaurering og skjøtsel av arealer, tiltak i beiteområdene, restaurering av kulturminner, tilrettelegging, skilting og formidling, kartlegging, planlegging, næringsutvikling, og andre tiltak som fremmer formålet med ordningen.

Tiltaksplanen for 2024–2028 fokuserer på seks delmål. Det er et mål å bevare og styrke landbruk og bosetting, fremme lokal verdiskaping, ta vare på og formidle kunnskap om biologiske og kulturhistoriske verdier og sikre en bærekraftig tilrettelegging for besøkende, og skape et aktivt fellesskap og et levende lokalsamfunn i området.

Tiltaksplan: restaurering og skjøtsel

6.1. Årlige UKL-midler til tiltak i området

Staten bevilger hvert år ut midler til tiltak i «Yttersida av Vestvågøy utvalgt kulturlandskap». Både privatpersoner, lag og foreninger og andre organisasjoner og foretak kan søke midler på eget søknadsskjema utarbeidet for denne ordningen. Samarbeidsgruppa og kommunens tverrfaglige arbeidsgruppe gir innspill til prioritering av søknader.

Midlene blir utlyst av kommunen, som administrerer ordningen, vedtar søknader og utbetalinger.

6.2. Gjennomførte tiltak

I 2023 som var første søknadsomgang kom det inn 16 søknader på totalt 2 millioner. Kommunen hadde 1 million til fordeling på 11 søknader som ble innvilget. I 2024 har kommunen behandlet 17 søknader med en totalsum på ca. 1,9 millioner kroner. Av disse ble 13 innvilget helt eller delvis, og ca. 0,83 millioner kroner ble fordelt.

Det har vært prosjekter innen følgende kategorier:

- Restaurering og skjøtsel av arealer
- Istandsetting, vedlikehold av bygninger og andre kulturminner
- Tilrettelegging for ferdsel, friluftsliv og besøkende
- Formidling
- Planlegging av tiltak
- Kartlegging og dokumentasjon
- Andre tiltak som fremmer formålet med ordningen

Total liste med UKL-finansierte prosjekter så langt finnes i vedlegg 4.

6.3. Tiltaksplan 2025-2029

Delmål:

1. Bevare og styrke landbruk og beiteområder
2. Fremme lokal verdiskapning og øke bosetningen
3. Ta vare på og formidle lokal kunnskap om jordbruk, kulturlandskap og historie
4. Legge til rette og styre besøkende som respekterer natur og kulturarv

5. Bevare viktige kulturminner
6. Skape et aktivt fellesskap og samarbeid.

Tiltaksplan

Delmål	Tiltak	Når
01 Bevare og styrke landbruk og beiteområder. 	NIN-kartlegging	2025
	Utarbeide planer for viktige biologiske verdier	2025 - 2029
	Skjøtsel av utmarksgjerder	2025 - 2029
	Beitetiltak	2025 - 2029
	Gjennomføre skjøtselstiltak	2025 - 2029
	Bekjemping av fremmede arter	2026 - 2028
	Rekruttere nye gårdbrukere	
02 Fremme lokal verdiskaping og øke bosettingen. 	Tiltak som bidrar til økt verdiskaping og økt bosetting	2025-2029
	Vurdere innføring av boplikt i deler av området	2026
03 Ta vare på og formidle lokal kunnskap om jordbruk, kulturlandskap og historie. 	Formidlingsplan	2025-2027
	Formidling av lokalhistorie	2025-2029
	Fagdager	2025-2029
	Refotografering	2025-2026
	Nyhetsbrev	2025-2029
	Utarbeide formidlingsplan og skiltplan	2023-2028
	Trafikal tilrettelegging	2025-2029
	Gjennomføre informasjonstiltak	2025-2029
	Gjennomføre skilting	2025-2029

04 Legge til rette og styre besøkende som respekterer natur og kulturarv 	Kræsjkurs i besøks-forvaltning	
05 Bevare viktige kulturminner 	Utarbeide tilstandsrapport av et utvalg SEFRAK-registre bygg	2025-2026
	Kompetansehevende tiltak for grunneiere og forvaltningen	2025-2029
	Tilstandsvurdering, restaurering og skjøtsel av utvalgte kulturminner	2025-2028
	Gi innspill til kulturminneplan for VV	2024-2025
	Gi innspill til bestemmelsene i reguleringsplan for Unstad som gjelder bevaring av bygningsmiljøet	2025
	Gi veiledning om SEFRAK-bygg, utarbeide byggeskikkveileder for Unstad og Eggum	2025 - 2026
	Gi innspill til rullering av arealplan	2025 - 2026
	Tiltak for å øke kunnskapen om den immaterielle kulturarven	2025 - 2027
06 Skape et aktivt fellesskap og samarbeid 	Arrangere høsttakkefest, sauesanking med fest og andre møteplasser	2025 -2028
Andre pågående prosjekter		
Unstad	Unstadveien fra Saupstadveien (Fv. 7720) til Varden og utredning av nye parkeringsplasser	Pågående
	Flytting av toalett fra Haukland til Unstad	Pågående
Haukland	Nytt servicebygg	Pågående
Uttakleiv	Planinitiativ regulering av telting og parkering	

7. Forhold til overordnede planer og lowerk

Kort oppsummert:

Riksantikvaren har foreslått Yttersida av Vestvågøy som et kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse, og områdene må inkluderes i kommunal planlegging for å ivareta verdier i henhold til KULA-registeret.

Eggum og Unstad er del av kulturminneplanen for Lofoten, som identifiserer viktige kulturminner og kulturmiljøer, med spesiell vekt på deres unike landskapskarakter.

Vestvågøy kommune utarbeider naturmangfoldplan for kommunen og oppdaterer kommuneplanens arealdel med bestemmelser for bevaring av kulturminner, særlig i henhold til SEFRAK-registeret.

Kulturminneloven beskytter automatisk fredede kulturminner, og tiltak som berører disse må meldes til relevante myndigheter. Naturmangfoldloven fremhever områdets betydning for viktige naturtyper.

Forhold til overordnede planer og lovverk

7.1. Nasjonale føringer

Riksantikvaren har våren 2024 sendt utkast til [rapport for Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Nordland på høring](#). Det er i alt forslag om 16 landskap i 17 kommuner – **Yttersida av Vestvågøy er valgt ut som et av områdene**.

KULA er et register over de kulturhistorisk mest verdifulle landskapene i landet, og skal være et verktøy for kommunal planlegging og sektorplanlegging – der kommunene får et hovedansvar. Status som KULA-område innebærer at KULA-områdene bør inngå i kommuneplanarbeidet når det gjelder Hensynssone c) med retningslinjer, Generelle bestemmelser, vurdere og ivareta verdiene i KULA-områdene i reguleringsplaner, dispensasjonssaker og byggesaker, saker etter jordlova og skogbruksloven, samt at det bør inngå i kommunale kulturminneplaner, og i kommunens uttalelser til konsesjonssaker.

Figur 36. Utkast til avgrensning fra rapport.

7.2. Regionale planer

Kulturminneplan for Lofoten

Eggum og Unstad inngår i Regional kulturminneplan for Lofoten. Planen er utarbeidet av Nordland fylkeskommune som har foretatt registreringer av utvalgte nasjonalt og regionalt viktige kulturminner og kulturmiljø i regionene Lofoten og Sør-Helgeland. Kulturminneplan for Lofoten ble ferdigstilt i 2007 og består av 156 kulturminner i Røst, Værøy, Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan kommune. Ut fra en kulturminnefaglig vurdering, og på grunnlag av eksisterende registre samt lokal kunnskap, er det valgt ut viktige kulturminner og kulturmiljøer.

I den regionale planen står det at Unstad (98) og Eggum (99) utmerker seg som spesielt verdifulle kulturlandskap hvor bebyggelsens landsbystruktur, rike innhold og plassering i landskapet gir et verdifullt særpreg.

7.3. Kommunale planer

Naturmangfoldplan

Vestvågøy kommune utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold, som vil være et viktig kunnskapsgrunnlag for ivaretagelse av naturmiljøet, blant annet i kommunale prosesser tilknyttet arealbruk.

Planen har vært på høring våren 2024, og forventes å ferdigstilles i løpet av 2025.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel utgjør sammen med de enkeltvis vedtatte reguleringsplaner det juridisk bindende styringsverktøyet for arealene i kommunen. Arealdelen skal vise sammenhengen mellom samfunnsutvikling, behov for vern og utbygging og framtidig arealbruk. Kommuneplanen har generelle bestemmelser med retningslinjer om kulturminner og kulturmiljø (§2.20) omhandler SEFRAX-bygninger innenfor UKL området, samt hensynssoner og bestemmelsesområder som setter premisser for bruken av arealene innenfor bestemte områder.

Det er lagt inn ulike hensynssoner med bestemmelser og retningslinjer innenfor det utvalgte kulturlandskapet. Hele UKL-området er angitt som hensynssone landskap (H550), hensynssone landbruk (H510) omfatter all dyrket jord og innmarksbeite, hensynssone utvalgt kulturmiljøer, hensynssone friluftsliv (H530) gjelder stranda på Unstad og Hauklandstranda som er Statlig sikra friluftsområde.

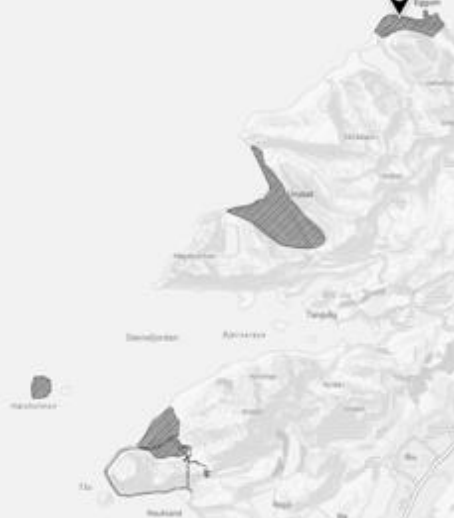
Den generelle bestemmelsen §2.20 om Kulturminner og kulturmiljø sier at alle saker som berører utvalgte kulturmiljøer i «Kulturminneplan for Lofoten», SEFRAX-registeret og eventuell andre kulturmiljøer avmerket med hensynssone H570 eller H730 skal sendes regional kulturminnemyndighet til uttalelse.

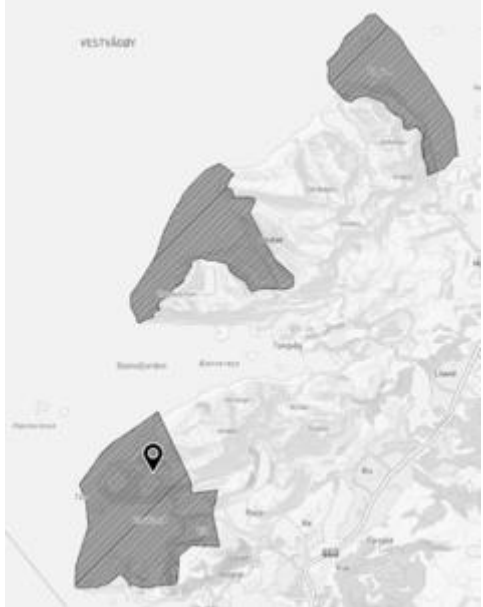
SEFRAK-bygninger

Kulturmiljø og verneverdige bygninger, samt bygninger registrert i det sentrale registeret for faste kulturminner (SEFRAK), skal ved byggesaksbehandling og planbehandling gis en særskilt vurdering knyttet til kulturminneverdien. Kommunen kan kreve en tilstandsvurdering ved søknad om rivning eller vesentlig endring. Alle tiltak ut over vanlig vedlikehold på verneverdige bygninger og SEFRAK -bygninger skal meldes til kulturminnemyndighetene

Hensynssoner

Listen under viser hensynssoner som inngår i kommuneplanens arealdel, og som er aktuelle for UKL-området.

Båndlegging etter lov om naturvern - H720_2-3	Kart
H720_3 Eggum naturreservat FOR 2002- 12- 06 nr 1447, Forskrift om Kystverneplan Nordland, vedlegg 50, Eggum naturreservat, Vestvågøy kommune, Nordland;	
Utvalgte kulturmiljøer - H570	
Innenfor områder avmerket med hensynsone H570 må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som vesentlig endrer bygningsmiljøets, øvrige kulturminner eller landskapets art og karakter, eller på annen måte forringer området. Kulturmiljøet skal danne premissene for eventuelle tiltak i og inntil disse områdene. For bygninger innenfor områder avmerket med hensynsone H570 skal det legges stor vekt på å bevare eksisterende utforming eller tilbakeføre til bygningens opprinnelige karakter og byggestil, avhengig av hva som best ivaretar bygningens kulturhistoriske verdi. Dette gjelder særlig bygningens form, takform, fasade, dører, vinduer og andre bygningsdeler, bygningsdetaljer,	

materialbruk og fargebruk. Det skal også legges vekt på å opprettholde den karakteristiske tomtestrukturen, historiske vegetasjonselementer, samt bygningenes særegne plassering i landskapet og terrenget. <u>Innenfor Yttersida er det følgende områder omfattet av hensynssonen:</u> H570_26 <i>Unstad</i> - Tett bygningsmiljø fra forrige århundreskifte, med gårdshaug trolig fra middelalderen, og gravfelt fra jernalder, grophus i sandvollen i nord. H570_27 <i>Eggum</i> - Fiskerbondegrend med bygningsmiljø fra forrige århundreskifte, verdifullt kulturmiljø, med eldre og nyere bygningsmasse og særpreget kulturlandskap H570_46 <i>Uttakleivtunellen</i> - Tunnel gjennom fjellet Mannen, åpnet i september 1998. H570_47 <i>Uttakleivveien</i> - Kjørveg langs sjøen rundt fjellet Veggen, ca. 4,7 km lang. H570_48 <i>Uttakleiv rideveg</i> - Den fredete strekningen er ca. 2,5 km lang og går over fjellet Mannen mellom Haukland og Uttakleiv H570_55 Uttakleiv - Regionalt og nasjonalt viktig kulturlandskap	
Hensyn landskap – H550_1-3	
Hele UKL-området er innenfor område angitt som hensynssone H550. Bestemmelsen sier at det med sikte på å bevare opplevelseskvaliteter i karakteristiske landskapstrekk gjennomføres en landskapsanalyse og i reguleringsplan gis retningslinjer for skjøtsel av viktige områder. Innenfor hensynssonen bør tiltak i særlig eksponerte områder unngås. Ved tiltak på tomter med gjenværende vegetasjon og rester av kollelandskap skal tiltak plasseres minst mulig eksponert. Ved regulering skal det kreves en helhetlig landskapsanalyse for området. Før tiltak tillates skal det dokumenteres at fjernvirkning og landskapstilpasning ivaretas.	

Hensynssone friluftsliv H_530	
H530_9 <i>Hauklandstrand</i> - Statlig sikra friluftsområde H530_10 <i>Unstadvika</i> - Svært viktig friluftslivsområde. Strand på Unstad. Populær blant surfere fra hele verden	
Hensynssone landbruk – H510	
H510_25 Unstad Sone 2, dyrket jord og beite H510_26 Eggum Sone 2, dyrket jord og beite H510_16 Uttakleiv Sone 1, dyrket jord og sone 2, beite H510_15 Vik Sone 1, dyrket jord	

Reguleringsplaner

Vik– Haukland – Uttakleiv

[Detaljregulering for Hauklandstranda servicebygg](#), planID 1860_202008, vedtatt 29.11.2022.

[Detaljregulering for FV826 Vik – Uttakleiv](#), planID 1860_199705, vedtatt 21.10.1997.

Unstad

[Områderegulering for Unstad](#), planID 1860_201809, vedtatt 20.10.2020.

Mye av sentral bebyggelse omfattet av både hensynssone båndlegging etter lov om kulturminner H730_1 -2 og bevaring kulturmiljø H570_1 med egne bestemmelser.

Eggum

[Eggum](#), planID 1860_198704, vedtatt 20.03.1987.

[Tiltakssted Eggum](#), planID 1860_200503, vedtatt 21.06.2005.

[FV831 Mjåsund](#) – Eggum, planID 1860_199605, vedtatt 14.05.1996.

Områdets status i kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner

Hovedandelen av arealene innenfor UKL-området er i kommuneplanens arealdel avsatt til landbruks-, natur- og friluftsmål (LNF). I bygdene er i noe variert grad avsatt og regulert til formål som tillater annen bruk. Strendene på Haukland, Vik, Uttakleiv, og i stor grad på Eggum, er avsatt til friluftsområder.

Vestvågøy kommune har satt i gang arbeider med å revidere eller oppheve eldre reguleringsplanen som i dag er i strid med ønsket utvikling, nasjonale eller regionale interesser, eller som gjelder med begrenset styrke. Innenfor UKL-området gjelder dette reguleringsplanene Eggum (planID 198704) og FV831 Mjåsund – Eggum (planID 199605). Dette planarbeidet skal følge vanlig reguleringsprosess, med høring og offentlig ettersyn.

Under viser en kort sammenfatning av de stedspesifikke arealformålene som inngår i UKL-området.

Vik, Haukland og Uttakleiv

På Vik, Haukland og Uttakleiv er arealene i hovedsak avsatt til LNF, med stedvis noen eiendommer hvor spredt bebyggelse kan tillates. Vik har i tillegg et areal avsatt til gravplass. På Uttakleiv er avsatt arealer til naust, samt arealer for tjenesteyting (grendehus). I forbindelse med oppføring av nytt servicebygg med kafé og toalettfasiliteter, er det ved Hauklandstranda regulert arealer for tjenesteyting og parkering. I forbindelse med bygging av tunnel Haukland-Uttakleiv er det vedtatt reguleringsplan for deler av fylkesveien.

Unstad

På Unstad er hele bygda regulert i områdereguleringsplan. Bebyggelsen (bolig og fritidsbolig) er regulert til boligbebyggelse, hvor det åpnes for et begrenset antall nye enheter. Jordbruksarealene er regulert til landbruksformål, mens kuperte deler av området er regulert til friluftsområder. Det regulert to områder for campingplass. I tillegg er det regulert arealer for naust, gravplass, parkering og tjenesteyting (deriblant grendehus). Det er også hensynssoner for kulturminner, samt områder som er båndlagt etter kulturminneloven sentral i bygda. De tidligere adkomstveiene til Unstad (over Varden) er regulert til turvei.

Eggum

På Eggum er det i hovedsak kommuneplanens arealdel som er det viktigste styringsverktøyet for arealbruken. Reguleringsplanen som gjelder for sentrale deler av bygda er av eldre dato, og gjelder for de forhold som ikke er i strid med kommuneplanens arealdel. I hovedsak det meste av bebyggelsen innenfor arealer avsatt til boligbebyggelse. Det er også avsatt areal for tjenesteyting (grendehus). Helt øst i området i UKL-området (Eggum havn) er det avsatt arealer for næringsbebyggelse (fiskeindustri), fritids- og turistområde (med reguleringskrav) og fiskehjell. For Borga er reguleringsplanen styrende, og arealet er i hovedsak regulert til friluftsområder. I tillegg inngår arealer regulert til turistanlegg (servicebygg og parkering).

7.4. Lovverk

Nedenfor følger en oversikt over aktuelt lovverk som kan ha betydning for tiltak i området. Listen er ikke uttømmende, og annet lovverk kan også være aktuelt i enkeltsaker.

Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven er nasjonal lov for forvaltning og bruk av arealer. Loven ligger til grunn for all utarbeidelse av arealplaner (kommuneplanenes arealdel, områderegulering og detaljregulering) i Norge, samt all saksbehandling av tiltak i omfattet av denne loven. Plan- og bygningsloven er en sektorovergripende lov, og selve loven tar i liten grad stilling til hvordan samfunns- og sektorinteresser skal prioriteres, men beskriver hvilke hensyn som skal vurderes og inngå i planlegging og beslutningstaking.

Kulturminneloven

Alle kulturminner eldre enn 1537, samiske kulturminner fra år 1917 eller eldre og skipsfunn eldre enn 100 år er automatisk fredet jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven). Det samme gjelder også løsfunn av ting fra før 1537, mynter fra før 1650 og samiske gjenstander fra år 1917 eller eldre. Dersom det under bygge- og anleggsarbeid i marken kommer fram gjenstander eller andre spor som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Nordland fylkeskommune omgående, jf. kulturminneloven § 8 annet ledd. Automatisk fredete kulturminner er også vernet selv om de ikke er registrert av kulturminneforvaltningen. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme et automatisk fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kulturminneloven §§ 3 og 6.

En tiltakshaver kan søke om særskilt tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminneloven § 8 første ledd. En slik dispensasjonssøknad sendes Sametinget eller Troms og Finnmark fylkeskommune, som har myndighet til å tillate eller nekte inngrep i automatisk fredete kulturminner. Skulle Sametinget eller fylkeskommunen gi tillatelse til inngrepet, kan det stilles vilkår om særskilt granskning av de automatisk fredete kulturminnene. Jf. kulturminneloven § 10 bæres utgifter til slik granskning av tiltakshaveren. Riksantikvaren har myndighet til å fatte vedtak om kostnadsdekning. Når særlige grunner foreligger, kan Riksantikvaren fastsette at utgiftene helt eller delvis skal dekkes av staten.

Oversikt over registrerte kulturminner innenfor området finnes i vedlegg 1. Vi gjør oppmerksom på at det kan finnes kulturminner som ikke er lagt inn i vedlegget. Oppdatert oversikt over registrerte kulturminner finnes i kulturminnebasen Askeladden, og på Kulturminnesøk.

Naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) har som formål at naturen med dens biologiske mangfold skal ivaretas nå og i fremtiden, og gjelder for hele landet, uavhengig av UKL-status. Loven har blant annet et forvaltningsmål for arter (§ 5) som sier at artene skal «... ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også

arternes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.»

Det er også en generell aktsomhetsplikt (§ 6) som sier «... *enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet*» i strid med forvaltningsmålene for naturtyper og arter.

Miljørettsprinsippene i §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Paragrafene 8-10 (kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet og økosystemtilnærming og samlet belastning) stiller i utgangspunktet ganske klare krav til kunnskapsgrunnlaget. Det aktuelle tiltaket og naturmangfoldet som påvirkes skal ikke vurderes kun isolert, men ses i en større sammenheng. I den grad kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt må en være ekstra forsiktig og ta høyde for at det kan finnes viktige artsforekomster som ikke er kjent. Samtidig skal kravet til kunnskapsgrunnlaget stå i et rimelig forhold til selve tiltaket og risiko for skade på naturmiljøet.

Forvaltning av verneområdene Eggum og Æsholman

Opprettelsen av naturreservatene Eggum og Æsholman er hjemlet i naturvernloven av 1970. Ved opprettelse av naturmangfoldloven i 2009 ble naturvernloven opphevet. Likevel gjelder verneforskrifter vedtatt av naturvernloven inntil Kongen bestemmer noe annet (jf. Naturmangfoldloven § 77, første punktum. Verneforskrifter opprettet etter naturvernloven skal dermed fortsatt gjelde.

Verneforskriftene til Eggum og Æsholman naturreservater ligger som vedlegg 8.

[Forskrift om Kystverneplan Nordland, vedlegg 47, Æsholman naturreservat, Vestvågøy kommune, Nordland - Lovdata](#)

[Forskrift om Kystverneplan Nordland, vedlegg 50, Eggum naturreservat, Vestvågøy kommune, Nordland - Lovdata](#)

Verneforskriftene har som formål å opprette og eventuelt forbedre tilstanden området hadde på vernetidspunktet, og fremme verneformålet. Forskrifter hjemlet i naturmangfoldloven går hovedsakelig foran andre lover eller forskrifter dersom det er ulikheter mellom bestemmelser. I søknadspliktige saker behøver man eksempelvis tillatelse etter både verneforskrift og annet aktuelt lovverk.

Området har for øvrig viktige naturtyper blant annet Naturbeitemark og Sanddyne. Mange naturtyper og arter i området er av nasjonal interesse, med stor verdi.

Mer om dette under kapittel 2.3, biologiske verdier.

7.5. Tilskuddsordninger som kan brukes i UKL-området

Det finnes en rekke tilskuddsordninger som kan brukes til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Vi oppfordret til at disse mulighetene brukes, og gjerne i kombinasjon med UKL-tilskudd beskrevet i kapittel 6.1.

Regionalt miljøtilskudd

I regional miljøplan (RMP) for Nordland i perioden 2023-2026 er det definert følgende mål:

Tiltakene skal bidra til å redusere klimautslipp og forurensing fra jordbruket, og sikre at biologiske, landskapsmessige og kulturhistoriske verdier i jordbrukets kulturlandskap ivaretas. Dette skal skje samtidig med at det legges til rette for økt matproduksjon basert på en bærekraftig utnyttelse av gårdens ressurser.

Det er en egen tilskuddsordning til beite og slått av verdifulle jordbruksareal innenfor UKL området. Tilskudd til skjøtsel av kulturminner, eventuelt andre tilskudd kan også være aktuelle.

Spesielle miljøtiltak i landbruket – SMIL

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) gis til miljøtiltak utover det som forventes av vanlig jordbruksdrift. Formålet med SMIL er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket. Det kan gis tilskudd både til planlegging og til gjennomføring av tiltak.

I strategisk plan for Lofoten og Vesterålen 2024 – 2027 er type tiltak, tilskuddssatser, retningslinjer beskrevet og du finner mer informasjon om ordningen.

Tilskudd til tiltak for å ivareta natur

Hos Miljødirektoratet kan du søke om tilskudd til å gjøre praktiske tiltak for å ivareta trua arter, trua naturtyper, utvalgte naturtyper, ville pollinerende insekt og verdifulle kulturlandskapsområder, og til å hindre negativ påvirkning fra fremmede arter.

Informasjon om søknadsfrist, bestemmelsene og prioriteringer ligger på [nettsiden til Miljødirektoratet](#).

Kulturminnefondet

Kulturminnefondet er en tilskuddsordning for private eiere, frivillige organisasjoner, lag og foreninger, enten de eier kulturminnet selv, eller forvalter de på vegne av andre private eiere av ulike typer kulturminne. Det kan gir støtte til:

- faste kulturminne
- fartøy og båter
- sikringstiltak
- rullende og bevegelige kulturminne
- kurs og fagseminarer
- formidling

Norsk kulturarv – ta et tak

«[Ta et tak](#)» er en aksjon som retter seg mot våningshus, driftsbygninger, stabbur, naust mm., som har en kulturhistorisk verdi. Dette kan være verneverdig bebyggelse i byer og tettsteder eller bolighus i tilknytning til landbruk, fiske, reindrift eller jakt. Det er en fordel med uttalelse fra antikvarisk myndighet eller registrering i SEFRAK.

Stiftelsen UNI

Stiftelsen UNI er en stiftelse med ideelt formål å fremme allmennyttig virksomhet innen skade- og miljøvern, Det kan gis støtte til vern av “myke verdier” som menneskevern, og – vern av bygninger, fartøyer, anlegg og lignende.

Stiftelsen kan bidra med økonomisk støtte til prosjekter til institusjoner og enkeltpersoner. Dette gjelder særlig prosjekter som vanskelig lar seg finansiere gjennom normale kanaler. For tiltak innen bygningsvern vektlegges ivaretagelse av kulturhistoriske verdier. Det er en fordel med uttalelse fra antikvarisk myndighet eller registrering i SEFRAK.

Det gis ikke støtte fra både Stiftelsen UNI og Norsk Kulturarv «Ta et tak» til samme prosjekt.

Sparebankstiftelsen SpareBank1 Nord-Norge

Lag, foreninger og organisasjoner [kan søke støtte](#) til prosjekter, som bidrar til å fremme bærekraft og som skaper bolyst i landsdelen, og har verdi over tid.

Fredete bygninger og andre fredete kulturminner

Tilskudd - Riksantikvaren

Kulturminne- og bygningsvern - Sametinget

Innovasjon Norge

[Innovasjon Norge](#) er en statlig virksomhet som tilbyr en rekke tjenester. Her kan du søke lån, tilskudd, veiledning og delta i nettverk. De tilbyr kurs, seminarer og programmer for å bygge kompetanse innenfor områder som ledelse, markedsføring, teknologi og innovasjon.

Stipendportalen

Støtteordninger for privatpersoner, bedrifter og ideelle organisasjoner på en rekke områder er samlet i stipendportalen.no.

7.6. Aktuell litteratur og nettsteder

SEFRAK

Og ved å bruke SEFRAK-ID kan selve registreringsskjemaet hentes fra:

Start - Sefrak (powerappsportals.com)

Byggeskikk og arkitektur

- Den norske byggeskikken: hus og bolig på landsbygda fra middelalder til vår egen tid
- Gamle trehus: historikk, reparasjon og vedlikehold
- Unstad · Arkitekturguide for Nord-Norge og Svalbard

- Hus underveis: tun og tradisjon i Skjerstad
- Fortidsminneforeningen
- Riksantikvaren - direktoratet for kulturmiljøforvaltning

Fortidsminneforeningens hefter:

Fortidsminneforeningen

Riksantikvaren:

Riksantikvaren - direktoratet for kulturmiljøforvaltning

8. Kilder

Kilder

Direktoratet for miljøforvaltning, Riksantikvaren, Statens Landbruksforvaltning 2008.
Utvalgte kulturlandskap i jordbruket – oppdrag, Oslo.

Elgersma et al. 1996.
Landskapsregionar i Norge, med underregioninndeling. NIJOS 1096

Haugen, Finn Arne, NIBIO rapport
Vegetasjon og beite på Vestvågøy

Heggøy, O. & Eggen, M. 2020.
Tiltak for bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet,
[NOF-Rapport 2020-3](#)

Miljøfaglig utredning, 2015
Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner

Vestvågøy kommune, 2024
Kommunedelplan for naturmangfold 2024 -2034 - [høringsutkast](#)

Kamfjord, G et al, 1999
Landskapet og reiselivsproduktet trinn II; - Ressurskartlegging for miljøbasert reiselivsutvikling i Lofoten og Vesterålen.
[NIJOS Rapport 7/99](#)

[Kulturminneloven](#) (1978).
Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50

[KS-håndbok](#), 2018
La oss gjøre det sammen! Håndbok i lokal samskapende sosial innovasjon.

Landskap i Nordland, Nordland fylkeskommune, [Landskap i Nordland - Nordland fylkeskommune](#)

NINA, 2006
Biologisk mangfold, Vestvågøy kommune
NINA rapport 140

Norges Bondelag og BirdLife, 2022
Fugler jordbrukslandskapet – hvordan ta vare på de bakkehekkende artene
[veileder bakkehekkende fugler i.pdf](#)

[NOU 2023:10](#)
Leve og oppleve — Reisemål for en bærekraftig fremtid

Puschmann Oskar, 2005

Nasjonalt referansesystem for landskap, [NIJOS-rapport 10/2005](#)

Puschmann Oskar et al, 2004

Tilstandsbeskrivelse av norske jordbruksregioner ved bruk av statistikk
[NIJOS-rapport 17/2004](#)

Riksantikvaren, [Høringsforslag 2024](#)

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Nordland

Vestvågøy kommune, Kommuneplanens arealdel, 2020

[Plankart og bestemmelser](#)

Lovdata, 2024

[Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen](#)

[Kulturminnesøk](#)

Statenes vegvesens landsverneplan, Vegvalg – Nasjonal verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner»

Miljødirektoratet, [Naturbase](#)

[Nordlandsatlas](#)

[NIBIO- Kilden](#)

9. Vedlegg

Vedlegg

1. Oversikt over arkeologiske kulturminner

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Gnr/bnr</i>	<i>Type</i>	<i>Datering</i>	<i>Eks. vern</i>	<i>Areal-planen</i>
	Tverrstykket	26/5,12	Gravfelt	Jernalder	Automatisk fredet	LNRF
	Båtstø-Anlegg	Ingen eierforhold	3 nausttuffer	Flere dateringer	2 Automatisk fredet, 1 uavklart	Fri-område
	Funnsted	26/1	Funnsted	Jernalder - middelalder	Uavklart	LNRF
	Funnsted	26/1	Funnsted	Jernalder - middelalder	Uavklart	LNRF
	Funnsted	26/20	Funnsted	Jernalder - middelalder	Uavklart	LNRF
	Bosetningsaktivitetsområde	26/20, 26/4, 26/6	Gårdshaug	Etterreformatorisk tid	Ikke fredet	LNRF
	Haukland nedre	27/1	Bosetningsaktivitetsområde	Førreformatorisk tid	Automatisk fredet	LNRF
	Kornsteinan	27/1	Gravminne	Jernalder	Uavklart	
	Gravminne	29/7	Gravhaug	Jernalder	Uavklart	LNRF
	Storekra	29/3	Gravfelt, flatmarksgrav	Jernalder	Uavklart	LNRF
	Funnsted	29/3	Bolig, bosetning	Uviss tid	Ikke fredet	LNRF

	Funnsted	29/3	Bolig, bosetning	Uviss tid	Ikke fredet	LNRF
	Toftan	29/1	Gravminne	Bronsealder-jernalder	Fjernet (aut.fredet)	LNRF
	Funnsted	29/5	Bolig, bosetning	Senmiddelalder	Ikke fredet	LNRF
	Gravminne	29/12	Gravminne	Jernalder	Uavklart	LNRF
	Gravfelt	29/17	Gravfelt	Jernalder	Uavklart	LNRF
	Bosetning-og aktivitetsområde	29/5,29/22, 29/21	Flere lokaliteter	Flere dateringer	Ulike vernestatus	LNRF
	Modbakken	85/15, 85/20, 85/52, 85/10, 85/31, 85/32, 85/9, 85/19, 85/39	Gårdsanlegg, 35 lokaliteter	Flere dateringer	Automatisk fredet, hensynssone i KPA	Hensynssone i KPA H570_2 bevaring kulturmiljø og H730_1 Båndlegging etter lov om kulturminner
	Unstad Bosetning-aktivitetsområde	85/47,85/8,85/77,85/2,85/52, 85/1,85/55,85/50, 85/41, 85/70,85/61,85/60, 85,69,85/67,85/5,85/18,85/65,85/28,85/75,85/38,85/14	Bosetningsområde	Flere dateringer	Automatisk fredet, hensynssone i KPA	Hensynssone i KPA H570_2 bevaring kulturmiljø og H730_1 Båndlegging etter lov om kulturminner.
	Bosetning-aktivitetsområde	Ingen eierforhold	Bolig, bosetning	Flere dateringer, 11 lokaliteter	Ulike vernestatus	LNRF
	Bosetning-aktivitetsområde	Ingen eierforhold	Bolig, bosetning	Flere dateringer, 5	Ulike vernestatus	LNRF

				lokalitete r		
	Tuft	Ingen eierforhol d	Bosetni ng- aktivite tsområ de	Yngre steinalde r	Automatisk fredet	LNRF
	Naturlig morenesteins røys	85/15	Røysfel t	Jernalder	Ikke fredet	Landbruksformål
	Bosetning- aktivitetsomr åde	85/20	Bolig, bosetni ng	Førrome rsk jernalder	Fjernet (aut. fredet)	Bolig
	Gravminne	85/75	Gravmi nne	Jernalder	Fjernet (aut. fredet)	Bolig
	Dyrkingsspor	85/78	Dyrking sspor	Tidlig middelal der	Fjernet (aut. fredet)	Bolig
	Tangbrennin gsgrop	Ingen eierforhol d	Bolig, bosetni ng	Etterrefo rmatoris k tid	Ikke fredet	Fritids- og turistformål (framtidig)
	Tangbrennin gsgrop	Ingen eierforhol d	Bolig, bosetni ng	Etterrefo rmatoris k tid	Ikke fredet	LNRF
	Borga, Forsvarsanleg g	86/1- 17,20,22- 28,31,37- 39	Arkeolo gisk minne, flere minner (19)	1900 tallet, andre kvartal	Ikke fredet	Reguleringsplan Tiltakssted Eggum, regulert til friluftsområde S1
	Utgarden, Bosetning- aktivitetsomr åde	86/1- 17,20,22- 28,31,37- 39, 86/5, 86/7, 86/11, 86/17,86/ 27,86/28, 86/48,86/ 50-51	Arkeolo gisk minne, Bolig, bosetni ng	Middelal der	Automatisk fredet	LNFR
	Eggum, Bosetning- aktivitetsomr åde	86/1- 17,20,22- 28,31,37- 39, 86/4,	Arkeolo gisk minne, Bolig,	Førrefo rmatorisk tid	Automatisk fredet	LNFR

		86/6, 86/10,15, 44,86/11, 86/13,86/ 14,86/20, 86/39,86/ 86	bosetning			
	Gravfelt uten navn	86/131	Gravfelt	Jernalder	Automatisk fredet	LNFR/boligbebyggelse
	Eggum, Bosetning-aktivitetsområde	86/50-51	Bolig, bosetning, aktivitetsområde	Middelalder	Uavklart	Boligbebyggelse

2. Landskapskartlegging

KS GTG 16 - Kystslettas åpne viker med jordbruk

LANDSKAPS-GRADIENTER	GRADIENTS-KODE	BESKRIVELSE KS GTG 16
	KODE	Kystslettas åpne viker med jordbruk
		KS 02001002 22
Hovedtype-Gruppe	Kyst	Kystlandskap
Hovedtype	Slette	Kyst-slettelandskap
Fjord	0	-
Relieff	2	Åpne viker og klippekyst. Kupert kystslette hvor stor del av samlet areal utgjør de bratte fjellsidene opp fra kystsletta. Kombinasjon med de vertikale fjell og den horisontale kystsletten definerer og avgrenser områdene.
Tindepreg	0	-
Brepreg	0	-
Skjærgårdspreg	1	Fastland eller del av større øyer over 20 km ² .
Borealt/alpint	0	Boreal vegetasjonssone. Kystlynghei, strandenger og grasmarker. Stedvis gjenngroing av bjørk- og viekratt.
Innsjøpreg	0	-
Myrpreg	1	Uten myrpreg
Omfang infrastruktur	2	Middels infrastruktur. Inngrep med bygninger, veger og kraftlinjer og bygder og tettsteder. Enkelte områder kun gjennomskåret av riksvei og ledningsnett.
Jordbrukspreg	2	Høyt jordbrukspreg
Regional utbredelse	10 LO	To områder i Salten. Samlet i Lofoten og Vesterålen.
Landskaps-karakter	Lik utforming som KS GTG 14, men områdene er mer tilgjengelig. Kystlinjen utgjør en storskala vik, som variere med store sandstrender til lange rullesteinstreender. Små veier snor seg over skar eller langs bratte klippekystsider og sammenbinder de ytre vikene med resten av kystsletta. Sterke kontraster mellom velholdne kulturmiljø, markerte landformer og åpent hav. Den jevne overgangen fra kystsletta med dyrka mark og ned mot havflata er et samlende karaktertrekk. En særlig god sammenheng mellom natur- og kulturelementene innefor de enkelte LO og på tvers av landskapstypen.	

KS GTG 14/18 - Kystslettas åpne viker og klippekyst

Yttersida av Vestvågøy Jordbruksbygder på Lofotens ytterside.

Areal: 71 km². Området ligger i landskapsregion 31, Lofoten og Vesterålen (Nasjonalt referansesystem for landskap – NIBIO)

BELIGGENHET

Yttersida av Vestvågøya ligger sentralt i Lofoten, med Norskehavet som nærmeste nabo i nordvest. Mot øst er det bratte fjell mot de mer flatlendte landbruksområdene mellom Borgepollen og Ostad.

BESKRIVELSE

Jordbruksgrøndene her utgjør Vestvågøys yttergrense mot storhavet, og ligger som «perler på snor» i frodige viker nord og vest for de markante tindeforrasjonene Hjellvoldstinden, Skrådalstinden og Himmeltindan. Nord for Uttakleiv og midt i området skjærer Steinsfjorden seg østover i landskapet. Bygdene ligger helt ubeskyttet for vind og vær fra nord og vest. Landskapet består av bratte fjellsider som veksler med steinur, grusholdige morenerygger og langgrunne sandstrender. Flere steder avløses sandtrendene av kraftige rullesteinstreender.

Vegetasjonen er grønn og frodig som følge av klimatiske forhold i kombinasjon med slått og beite.

Kulturmiljøene representerer i stor grad jordbrukslandskapet og fiskerbonden i jernalder, middelalder og nyere tid, men også steinalderens jakt-, sanke- og fiskersamfunn. Dagens bosetting ligger ofte plassert på samme sted som eldre bosetting. På Vik, Haukland og Uttakleiv består bygningsmiljøet av noen få, spredte gårder og fritidsboliger. Bygdene Unstad og Eggum utmerker seg derimot med landsbystruktur og omfattende oppdeling av landbruksjorda, noen steder med godt synlige steingjerder. Bygdene i landskapet har kjente graver og løsfunn fra jernalderen, og gårdshauger med akkumulerte bosettingslag i tilknytning til de antatte hovedbrukene. Innmarka benyttes i stor grad til slåttemark, og utmarksområdene til beite. På Unstad er det synlige spor etter et velbevart gårdsanlegg med flere tydelige tufter og gravminner. Dateringer av kokegroper og dyrkingslag viser bruk av boplassen tilbake til førromersk jernalder. Tett på, og som en fortsettelse av gårdsanlegget, er den fredete gårdshaugen med dagens bebyggelse, trolig med like lang brukstid. I rullesteinstrendene finnes en rekke synlige kulturminner, som steinaldertufter og taregroper, sistnevnte for brenning av tareaske.

Det er mange steder vanskelig å komme i land med båt på grunn av de langgrunne sandbankene. Dagens naust og de gamle nausttuftene ligger derfor ofte i ansamlinger i de beste områdene for å legge til. På holmene rett utenfor Uttakleiv er det spor etter naust og buer, og i pålandsvind var dette foretrukket havn. Ved overgangen til motorisert fiskeflåte var flere av bygdene avhengige av havner andre steder, som Eggum og i Steinsfjorden. Det ble ferdigstilt molo på Eggum i 1921. På Eggum gir den eldre og nyere bebyggelsen et særegent kulturlandskap, med bevarte naust, molo og bebyggelse fra 1800- og 1900-tallet, og med spesielt velbevarte steingarder langs teiginndelingene. Her ligger også en radarstasjon og ruiner fra krigsårene. Det barske klimaet og de langgrunne sandbankene som leder inn til hver bygd medfører ofte vanskelige forhold for å ferdes til sjøs. Det går derfor en mengde små stier og veier mellom bygdene, både rundt og over fjellene. Landskapet innehar en rekke spor etter forsøk på å binde bygdene sammen landveis. Veiene illustrerer hvordan et steilt kystlandskap har krevd forskjellige løsninger basert på de ulike tidenes behov og teknologi. De ulike behovene for veistandard gjennom tidene, kommer sterkest til uttrykk ved Uttakleiv, hvor det er spor etter ridevei over Klumpan, senere vei rundt fjellet Veggen og i dag tunnel gjennom fjellet Mannen. Alle bygdene er opprinnelige fiskerbondesamfunn hvor gårdsdrifta fortsatt holdes i hevd.

LANDSKAPSKARAKTER Landskapet preges av åpne vikar, med store fjellvegger som står rett opp fra kystlinja og er sammenbundet av strandflata som fortsetter videre ut i åpent hav. Klipper og fjellvegger danner den bakre ramme. Samlet danner landskapstypen et sammenhengende belte langs øyene i Vest-Lofoten. Områdene har typisk jordbrukspreg med dyrka mark og næringsrike beitemarker i ur og bratte skrånninger.

Bebyggelsen er Uttakleiv. Grendelaget her har blitt tildelt både regional og nasjonal kulturlandskapspris i henholdsvis 2017 og 2019. Foto: Kjersti Isdal

Riksantikvaren Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Nordland Del 2 3 5
HØRINGSUTKAST

Fra 2023 ble Yttersida av Vestvågøy del av Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) som særegne fiskebondelandskap aller ytterst ved kysten i Nord-Norge. UKL-områdene er i hovedsak innenfor landskapet. Dette er en tilskuddsordning basert på et spleiselag mellom landbruks-, natur- og kulturmiljøforvaltninga i Norge. Satsingen er et samarbeid med brukerne i området. Unstad og Eggum ble i 2007 tatt inn i Kulturminneplan for Lofoten, som er en oversikt over utvalgte kulturminner med regional og nasjonal verdi. Områdene i oversikten har hensynssoner for bevaring kulturmiljø i gjeldende kommuneplan.

Hauklandsstranda er statlig sikret friluftsområde. Området har hensynssone landbruk og landskap i gjeldende kommuneplan. Strandområdet på Vik har hensynssone landskap og landbruk. Unstad har en egen hensynssone kulturmiljø i gjeldende kommuneplan og områdereguleringsplan. Uttakleiv har hensynssone landbruk og landskap. For å ivareta verdiene, ta hensyn til det landskapet er sårbart for, og sette rammer for arealbruken, kan det være aktuelt å vise hele eller deler av området i kommuneplanens arealdel som hensynssone c) med særlig hensyn til landskap. Retningslinjer til hensynssonen og generelle bestemmelser til kommuneplanens arealdel kan angi hvordan kommunen ønsker at landskapet skal forvaltes. Landskapet er sårbart for større inngrep som for eksempel større vindmøller eller annen arealkrevende industri. Den stadig økende turiststrømmen til områdene, særlig i sommersesongen, forutsetter god forvaltning og tilrettelegging for å forhindre erosjon og nye stidannelser. Et endret klima kan gi økt naturskapt stranderosjon. Det kan bli nødvendig å være i forkant med forebyggende tiltak. Landskapet som helhet ivaretas bare gjennom fortsatt landbruksdrift. Dagens bebyggelsesstruktur bør beholdes i størst mulig grad.

3. Oversikt over innvilgede tiltak

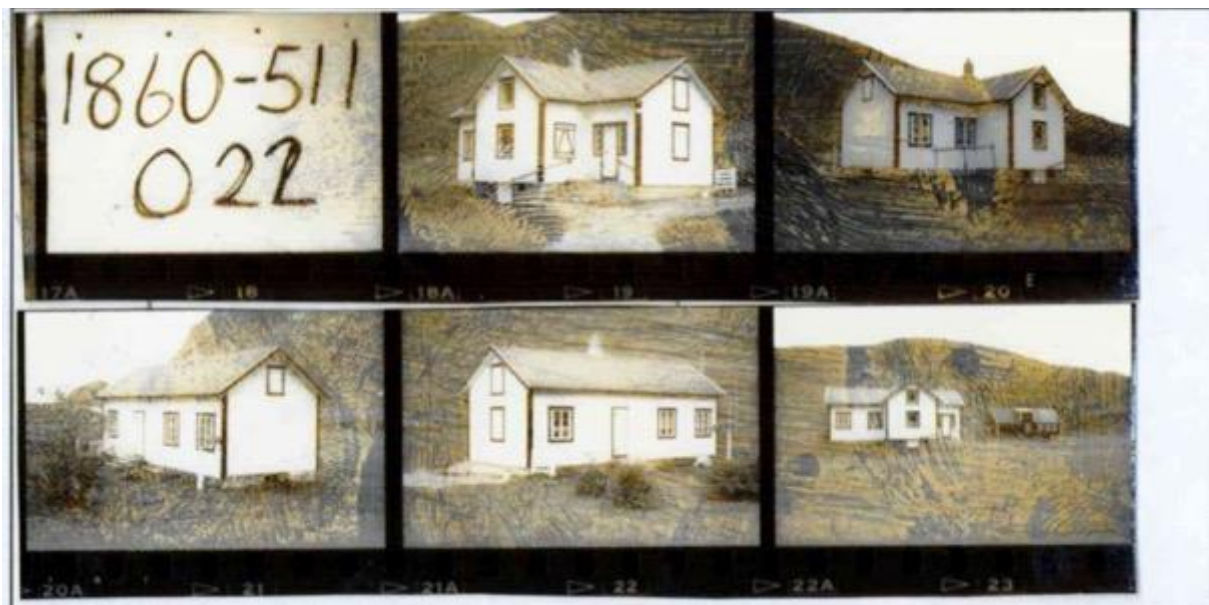
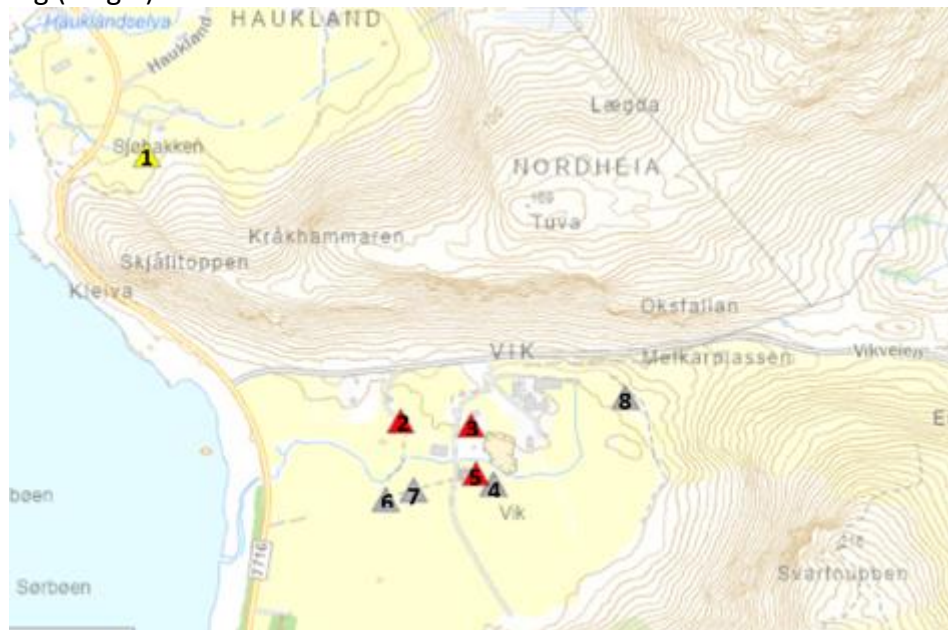
	Søkt (kr)	Innvilget (kr)	Antall søkere	Landskap og skjøtsel, gjerdning	Biologisk mangfold	Kulturminner og kulturmiljø	Ferdsel og friluftsliv	Planlegging kartlegging	Næringsretta tiltak	Formidling
2023	1 723 234	999 860	13	291 175		289 485		250 000	20 000	73 200
2024	1 642 550	829 999	14	99 989		240 000		230 000	50 000	210 000

4. Gjennomgang av SEFRAK registreringer

Det er i samarbeid med samarbeidsgruppa for UKL-området er det høsten 2023 blitt gjort en innledende gjennomgang av SEFRAK-registreringer. Videre er det våren 2024 gjennomført befarings av alle registreringene og gjort fotodokumentasjon.

Haukland og Vik

På Haukland og Vik er det totalt 8 SEFRAK registreringer. Kun 2 av bygningene står fortsatt i dag (1 og 2).

Figur 1 Våningshus på Haukland (1), bygningsnummer 189 564 341. Brukes i dag som fritidsbolig.

Figur 2 Bolighus på Vik (2), bygningsnummer 189564015. Brukes i dag som garasje/uthus anneks til bolig.

Haukland og Vik					
Nr	Navn	Datering	Funksjon i dag	Gnr/b nr	Kommentar og foto
1	SEFRAK-ID: 186005110 22 Våningshus .Haukland	1875-1899	fritidsbolig	27/3	Nytt tak, kledning og vinduer. Tilhørende låve er ikke SEFRAK-registrert men fremstår av eldre karakter og godt velholdt med lite endringer.

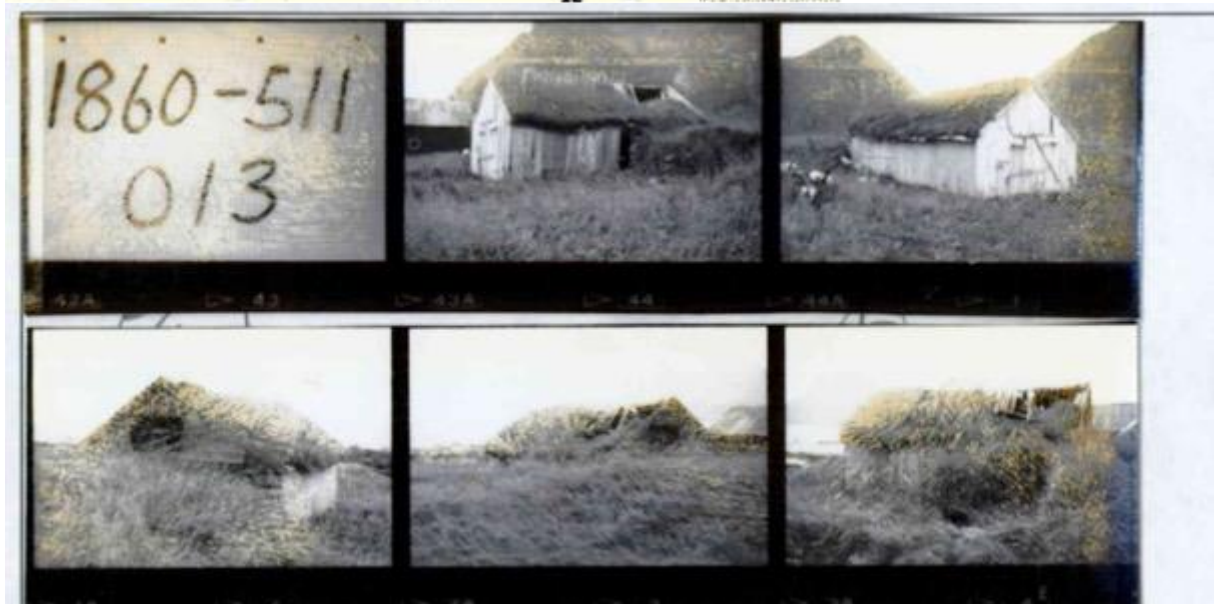
2	SEFRAK-ID: 1860051102 1 Bolighus, Vik	1800- 1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	26/3	Påbygd med nytt tak, kledning og vinduer.
3	Bolighus, Vik	1800- 1899	Fritidsby gg(hytter ,søkker h. Og lignende	26/23	Revet.
5	Våningshus, Vik	1800- 1899	Bolig	26/20	Revet.
Andre registreringer					
*	SEFRAK-ID: 186005110 21 Fjøs, Vik	Ca. 1800- 1899	Lager/op pbevarin g, ikke i drift	26/3	Godt bevart

					
	Skolehus, Vik	Ukjent	Fritidsbolig	26/24	

	Eksisterende naustmurer 6stk, Haukland	Må undersøkes	Ruin	Ingen eierforhold	
	Godt bevart naustmur (2stk), Vik	Må undersøkes	Ruin	26/2	

Uttakleiv

På Uttakleiv er det totalt 12 SEFRAK registreringer. Kun 4 av bygningene står fortsatt i dag (9,10 og 11).

Figur 3 Naust Uttakleiv (1). Registrert som ruin. Muren står igjen i dag og er godt synlig i landskapet.

Figur 4 Fjøs Vesterparten (9), bygningsnummer 189532903. Brukes i dag som Garasje, uthus, anneks til bolig.

Figur 5 Våningshus Uttakleiv (10), bygningsnummer 189532873. Registrert som fritidsbolig i dag.

Figur 6 Sjø, Vesterparten (11), bygningsnummer 189532881. Brukes i dag som Garasje, uthus, anneks til bolig.

Figur 7 Bilde av bygningsmiljøet på Uttakleiv med Sjø, Vesterparten (11) til venstre, Våningshus Uttakleiv (10) i midten og Fjøs Vesterparten (9) til høyre. Bilde tatt 28.06.2024.

Uttakleiv					
Nr	Navn	Datering	Funksjon i dag	Gnr/b nr	Tiltak/skjøtsel /restaurering
9*	SEFRAC-ID: 18600511009 Fjøs, Vesterparten	1875-1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	29/19	Godt bevart Ifølge Eldar er merket på fjøsen etter at datteren på gården giftet seg med en fra Valdres og skikken med en slik rose på fjøsene kommer fra dalene i og rundt Valdres. Det er han som har laget rosen i senere tid.
10	SEFRAC-ID: 18600511010 Våningshus, Vesterparten	1875-1899	Fritidsbolig	29/19	Relativt godt bevart. Lagt nytt tak som bryter med det resterende.

					
11 *	SEFRAC-ID: 1860051101 1 Sjå, Vesterparten		Garasje, uthus, anneks til bolig	29/19	Godt bevart. Eldar mener dette er en rorbu fra Æsholman

					
Andre registreringer					
1	SEFRAK-ID: 1860051100 7 Naust	1875- 1899	Ruin	29/1, 9	Mur i god stand.
	Boligdelen av en rorbu	Ukjent	Må undersøk es	29/4, 17	
	1 Naust	Ukjent	Må undersøk es		Holder på å falle ned
	2 naust	Ukjent	Må undersøk es	29/11 29/2, 4	Intakt og restaurert
	Sommerfjøs	Ukjent	Må undersøk es	29/4, 17	
	Siste husmannstu ft på Uttakleiv	Ukjent	Må undersøk es	29/4, 17	

Unstad

På Unstad er det totalt 23 SEFRAK registreringer. Hele 20 av bygningene står fortsatt i dag.

Figur 8 Fjøs (2) bygningsnummer 189571232. Brukes i dag som garasje/uthus anneks til bolig.

Figur 9 Våningshus (3) bilde fra sefrak registrering og våningshus og fjøs (2) idag. Fjøs i dårlig stand og våningshus i god stand.

Figur 10 Våningshus (5), bygningsnummer 189571046. Brukes i dag som fritidsbolig.

Figur 11 Våningshus Annkarinhuset, bygningsnummer 189571011. Brukes som fritidsbolig.

Unstad					
Nr	Navn	Datering	Funksjon i dag	Gnr/b nr	Tiltak/skjøtsel /restaurering
1	SEFRAK-ID: 18600501017 Naust	1875-1899	Naust, båthus, sjøbu	-	I bra tilstand, uklart om det er originalt
2	SEFRAK-ID: 18600501016 Fjøs	1875-1899	Uthus	85/12	Autentisk bygg og eksempel på fjøs i en etasje med lafteverk på midten og reisverk i endene. Opprinnelig torvtak ligger under eternittak og tak av bølgeblekk.

					
3	SEFRAK-ID: 1860050101 5 Våningshus	1900- 1924	Fritidsbolig	85/64	<i>God tilstand, skiftet tak (decra takpanner), kledning og vinduer</i>
4*	SEFRAK-ID: 1860050100 6 Våningshus	1875- 1899	Fritidsbolig	85/66	<i>God tilstand. Renovert 2004 – 2005, ny kledning, vinduer og torvtak. Opprinnelig preg beholdt</i>
5	SEFRAK-ID: 1860050100 7 Våningshus (Lotte)	1800- 1899	Fritidsbolig	85/16	<i>Ny kledning, vinduer og veranda. Opprinnelig preg gått tapt ved restaurering</i>

6	SEFRAC-ID: 1860050102 2 Fjøs	1800- 1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	85/15	<i>Delvis restaurert, nytt tak (ikke bølgeblikk som opprinnelig) Ombygd med terrasse</i>
7	SEFRAC-ID: 1860050102 1 Våningshus (Annkerinhu set)	1850- 1900	Fritidsbolig	85/15	<i>Mangler bilde i Nordlandsatlas, Usikkert hvor mye som er originalt. Bølgeblikktak</i>
8	SEFRAC-ID: 1860050100 8 Våningshus	1900- 1924	Fritidsbolig	85/29	<i>Totalt ombygd, ny takpanner decra, stein, kledning og vinduer</i>
9	SEFRAC-ID: 1860050100 4 Våningshus	1850- 1874	Bolig (ikke bebodd)	85/61	<i>Under restaurering, vinduer skiftes(husmorvindu), ny mur, skifertak beholdt</i>

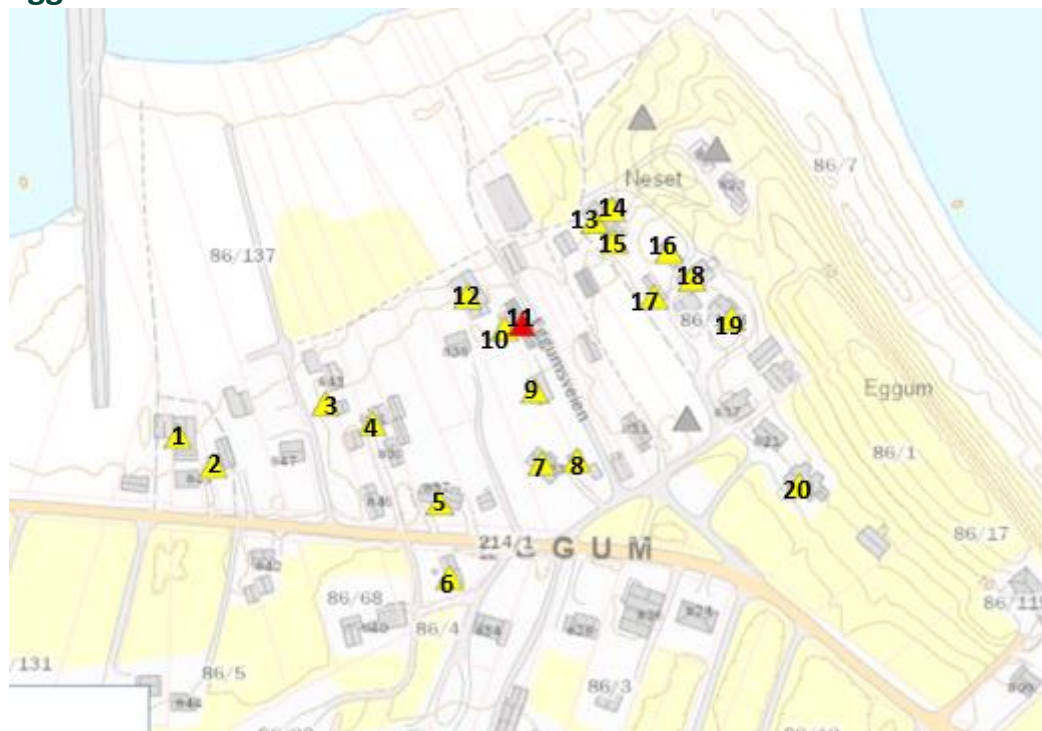
					
10	SEFRAK-ID: 1860050100 5 Våningshus, Hemtun	1925- 1949	Bolig (ikke bebodd)	85/69	<i>Restaurert, nytt uttrykk, skifertak beholdt</i>
11	SEFRAK-ID: 1860050101 1 Våningshus, Sjøveien	1900- 1924	Bolig	85/67	<i>Vinduer fra tiden med husmorvindu, nytt inngangsparti og originalt bølgeblekktak</i>
13	SEFRAK-ID: 1860050100 1 Våningshus, Heimly	1900- 1924	Bolig (ikke bebodd)	85/28	<i>Opprinnelig bakeri fra Eggum, flyttet til Unstad. Renover; isolert fra utsiden, ny kledning, vinduer og tak med decra panner. Innvendig svært godt tilbakeført</i>

					
14 *	SEFRAK-ID: 1860050100 3 Våningshus, Nystad	1875- 1899	Bolig (ikke bebodd)	85/14	Nylig renoveret, tak isolert og løftet ny skifer er lagt, ny kledning (rupanel) lagt rette mot papp Mangler bilde
15	SEFRAK-ID: 1860050101 8 Våningshus	1900- 1924	Bolig (ikke bebodd)	85/38	Ombygget, lagt nytt skifertak
16 *	SEFRAK-ID: 1860050101 9 Fjøs, Vesterparten	1775- 1799	Garasje, uthus, anneks til bolig	85/75	Deler tilsvarende original, bølgeblikk tak, ny port
17	SEFRAK-ID: 1860050100 2 Våningshus, Austerporten		Bolig	85/71	Ombygd, nye vinduer (husmorvindu)

					
18 *	SEFRAK-ID: 186005010 14 Våningshus , Toften	1825- 1849	Bolig	85/20	<i>Restaurert ca. 2010, nytt inngangsparti, nytt tilbygg mellom fjøs og våningshus</i>
20 *	SEFRAK-ID: 1860050101 0 Fjøs	1825- 1849	Garasje, uthus, anneks til bolig	85/31	<i>Eldre driftsbygning tilsvarende original, eksempel på husdyrrom i 1. etasje (steinfjøs), fraukjeller under og fôrrom på lae. Ny del påbygd godt eksempel på prosentstein brukt i silobygg. Gitt UKL tilskudd i 2024 til tilstandsrapport</i>
22	SEFRAK-ID: 1860050102 0 Skolehus	1900- 1924	Bygning for overnatting	85/44	<i>Restaurert, stor endring</i>

					
23	SEFRAK-ID: 1860050102 4 Fjøs, Gløsen	1900- 1924	Hus for dyr/landbru k, lager/silo	85/9	<i>Påbygd i flere omganger, port støypt igjen, Bølgeblikk bruk som kledning på største del av hovedfjøset</i>
Andre registreringer					
	Steinmur, tørkegjerd til tang	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>
	Kvernhus fra 1936	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>
	Støa: for å sette ut båt, eneste stedet på Unstad	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>
	Torvområde	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>
	Gammelt fjøs	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>

Eggum

Eggum					
Nr	Navn	Datering	Funksjon i dag	Gnr/b nr	Tiltak/skjøtsel /restaurering
1	SEFRAK-ID: 1860011302 2 Naust (Jens Hansa naustet)	1875-1899	Naust, båthus, sjøbu	86/5	God tilstand, bygg til venstre på bildet. Trekledning, bølgeblikk på sørlige gavlvegg Fremstår original, bygget ut med betong
2	SEFRAK-ID: 1860011302 3 Rorbu (Jens Hansa bua)	1875-1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/37	God tilstand

					
4	Rorbu (fredheim)	1875-1899	Hytter, sommerhus ø fritidsbygning	86/39	<i>Revet</i>
5	SEFRAK-ID: 18600113001 Bolighus, Elvebakkan "Midtgård"	1850-1874	Enebolig (ikke bebodd)	85/15	<i>Restaurert, beholdt de gamle takplatene av bølgeblikk</i>
6	SEFRAK-ID: 18600113013 Fjøs og lager, Elvebakken	1875-1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/141	<i>God tilstand. Gitt UKL tilskudd i 2024 til restaurering av tak.</i>

					
7*	SEFRAK-ID: 1860011301 4 Bolighus (Schønning stua)	1875- 1899	Enebolig	86/11	<i>Restaurert, decra på tak</i>
8	SEFRAK-ID: 1860011301 8 Garasje (opprinnelig Rorbu)	1875- 1899	Naust, båthus, sjøbu	86/11	<i>Brukes som garasje</i>
9*	SEFRAK-ID: 1860011301 7 Krambua	1850- 1874	Fritidsbolig	86/11	<i>Restaurert etter antikvariske prinsipper. Tidligere krambu og post</i>

					
10 *	SEFRAK-ID: 1860011301 5 Rorbu (schønning- bua)	1875- 1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/14	<i>Original rorbu som ikke er ombygget. Behov for restaurering av tak</i>
11	SEFRAK-ID: 1860011301 2 Rorbu (Ottobua)	1825- 1849	Camping- /utleiehytte	86/14	<i>Restaurert, og ombygd til to utleieenheter, tilbygg veranda</i>
12 *	SEFRAK-ID: 1860011301 6 Naust (Schønningn austet)	1875- 1899	Naust, båthus, sjøbu	86/11	<i>Restaurert, (stormluker)</i>

					
13 *	SEFRAC-ID: 1860011300 6 Naust, Solhiem «Solheimgården» (Augustnaust)	1850- 1874	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/1	<i>Behov for restaureringh tak + vegger og bærekonstruksjon</i>
14 *	SEFRAC-ID: 1860011301 0 Naust, Fagerheim (Sørenbua)	1875- 1899	Naust, båthus, sjøbu	86/1	<i>Se bilde over, naust til høyre. Behov for restaurering</i>
15 *	SEFRAC-ID: 1860011300 9 Rorbu, Fagerheim (Sørenbua)	1850- 1874	Naust, båthus, sjøbu	86/1	<i>Tak skiftet med nye takplater uten sinusprofil</i>

					
16	SEFRAC-ID: 1860011300 5 Rorbu, Solheim «Solheimgården» (August- bua)	1875- 1899	Hus for dyr/landbru k, lager/silo	86/17	<i>Restaurert, nytt torvtak</i>
17	SEFRAC-ID: 1860011301 1 Fjøs, Fagerheim (Simonfjøs- en)	1875- 1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/1	

					<i>Restaurert</i>
18 *	SEFRAK-ID: 1860011300 7 Fjøs, Solheim, «Solheimgården» (August-fjøset)	1875- 1899	Hus for dyr/landbruk, lager/silo	86/17	 <i>Nr. 18 til høyre, nr. 17 i bakgrunnen</i> <i>Nr. 18 til venstre, nr. 16 til høyre</i>
19	SEFRAK-ID: 1860011300 4 Bolighus, Solheim «Solheimgården»	1875- 1899	Enebolig	86/14 3	<i>Nye takplater, flere ulike vinduer, eternitt på en vegg og foran</i>

	(August- stua)				
20 *	SEFRAC-ID: 1860011300 3 Bolighus, Fagerheim	1875- 1899	Enebolig, ikke bebodd	86/1	<i>Godt ivaretatt. Beholdt de gamle ekstravinduene på yttersiden</i>
Andre registreringer					

*	Sommerfjøsrekka	Ulike dateringer, ukjent	Sommerfjøs	86/1-17,20,22-28,31,37-39	
	Badehus	Ukjent	Må undersøkes		
*	Kvalhausen radarstasjon				

	Staller ved Kvalhausen	Ukjent		Må undersøkes	
	Posthuset				
*	Halvt hus halvt fjøs				

5. Utfordringer

I forbindelse med oppstartsmøte for Yttersida UKL 13. desember 2022 ble det diskutert følgende utfordringer knyttet til Yttersida UKL:

- Økende turisttrafikk
- Slitasje landskap
- Erosjon
- Trafikk: parkering, fart og informasjon
- Tilrettelegge for gårdsturisme
- Tilrettelegge for stier/veger – porter
- Informasjon om historie
- Mink
- Ta vare på sommerfjøsrekka
- Ta vare på «Taremilan» på Reistet
- Tømme plass bobiler
- Helårsvann til turister
- Adkomst til dyrkamark og parkering
- Bevare bygdas særpreg
- Steingjerdene – restaurering

6. Retningslinjer for tilskudd i UKL-områder 2024

Vestvågøy kommune

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket – en nasjonal tverrfaglig satsing

Kulturlandskap er det landskapet som er skapt av samspillet mellom mennesker, natur og landbruksaktiviteter over lang tid. Satsingen Utvalgte kulturlandskap (UKL) i jordbruket er en oppfølging av nasjonale mål om å ivareta kulturlandskapet. Arbeidet ledes på nasjonalt nivå at et sekretariat representert ved Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet og Riksantikvaren. Midlene til arbeidet tildeles over jordbruksavtalen og fra klima- og miljødepartementet. Yttersida av Vestvågøy er valgt ut til å inngå i denne nasjonale satsinga. Regelverket er utarbeidet på grunnlag av [Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgt kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan og Vestnorsk fjordlandskap](#).

Formål

Formålet med tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap er å bidra til å sikre verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.

Virkeområde

Retningslinjene gjelder tilskudd til tiltak på Vik, Haukland, Uttakleiv, Unstad og Eggum slik området er avgrenset i Naturbase.

Tilskudd

Kommunen kan innvilge tilskudd i samsvar med formålet med tilskuddordningen i henhold til Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan og vestnorsk fjordlandskap, målsettinger i Forvaltningsplan for UKL- Engeløya og evt. andre delplaner for UKL-området.

Tildelte midler til Yttersida av Vestvågøy UKL

Vestvågøy kommune meldte inne et behov på kr 1. 200 for 2024, og er tildelt kr 750 000.

Hvem kan søke?

Målgruppen for ordningen er personer eller virksomheter som bidrar til å fremme formål med ordningen. Dette kan være:

1. Grunneier
2. Landbruksforetak
3. Organisasjoner, foreninger eller lag
4. Kunnskapsmiljø
5. Kommunen
6. Andre som bidrar til å fremme formålet med ordningen

Dersom søker ikke er grunneier, må det foreligge tillatelse fra grunneier og eventuelt andre rettighetshavere.

Hva kan du søke tilskudd til?

Du kan søke tilskudd til tiltak som fremmer formålet med ordningen. Det kan være:

- Restaurering og skjøtsel av arealer
- Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner
- Tilrettelegging for ferdsel, friluftsliv og besøkende
- Formidling
- Nødvendig planlegging av tiltak
- Kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier
- Kartlegging og dokumentasjon av behov for skjøtsel og sikring av natur- og kulturminneverdier
- Andre tiltak som fremmer formålet med ordningen

Retningslinjene er revidert etter dialog og innspill fra samarbeidsgruppa for Yttersida av Vestvågøy UKL i møte januar 2024.

Hvordan søker du?

Det søkes elektronisk via Altinn.no. Nødvendige vedlegg som kart, bilder etc. lastes opp og legges ved søknaden. Har en ikke mulighet/tilgang til nett, ta kontakt med Vestvågøy kommune.

Søknadsfrist 1. mars

Satsingsområder i 2024

Følgende tiltak er ønsket prioritert:

Prioriterte tiltak UKL 2024	Prioritet
Kartlegging og planlegging av tiltak Eksempler: Plan for informasjon og skilting og tilrettelegge for besøkende. Kartlegging naturtyper/biologisk mangfold, kartlegging/gjennomgang SEFRAK registrerte bygg, tilstandsrapporter, utarbeiding av forvaltningsplanen	
Formidling, kurs og kompetanseheving Eksempler: Kurs i restaurering av steingjerder, møteplasser, informasjonsarbeid, dokumentasjon av lokalhistorie, kulturhistorisk vandring	
Landbruksdrift - Næringsutvikling - Tiltak for å beholde aktive bruk i området. Eksempler: Driftsplaner, drenering, nydyrking, fagdager, rekrutteringstiltak	
Restaurering og skjøtsel av arealer	

Eksempler: Utbedre utmarksgjerder, porter og gjerdeklyv, erosjonssikring, fjerning av uønskede arter	
Restaurering av kulturminner	

Fellestiltak og tiltak som bidrar til samfinansiering vektlegges.

Dersom det gjenstår ubrukte midler, kan midlene eventuelt fordeles til de aktive gårdbrukerne i området etter antall dyr. Det lyses da ut en ekstra søknadsrunde.

Veiledende satser for UKL-tilskudd:

Type tiltak	Maks. % tilskudd	Tak tildeling tilskudd, kr
Restaurering og skjøtsel av arealer		
Biologisk mangfold	70	
Fjerning av uønska arter	70	
Rydding av tilgrodde beiteområder og tilrettelegging for beiting	70	
Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner		
Restaurering av kulturminner - private bygg	50	150 000
Restaurering av kulturminner	80	
Tilrettelegging for ferdsel, friluftsliv og besøkende		
Skjøtsel av stier og porter	60	
Skilting	80	
Parkering	80	
Toaletter		
Formidling av verdiene i området		
Brosjyrer, informasjonstavler, kurs, natur- og kulturhistoriske vandringer m.m.	80	
Planlegging av tiltak		
Planleggingstiltak	100	100 000
Kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier		
Kartlegging av landskapstyper	100	
Kartlegging og dokumentasjon av behov for skjøtsel og sikring av natur- og kulturminner		
Kartlegging av utvalgte naturtyper og kulturminner	100	
Utarbeiding av skjøtelsplaner og planer for sikringstiltak	100	

Type arbeid	Sats
Manuelt arbeid	300 kr/time
Traktor m/fører	450 kr/time
Person m/motorsag, ryddesag eller lignende	350 kr/ time
Nødvendig planlegging av tiltak	300 kr/time
Vedlikehold av utmarksgjerde	60 kr/ meter

Frist for gjennomføring

Frist for gjennomføring 1-3 år for gjennomføring av tiltak. Kommunen kan etter søknad forlenge fristen dersom dette er nødvendig for å få gjennomført tiltaket, men ikke ut over 5 år fra tilskuddet ble innvilget.

Rapportering og utbetaling av tilskudd

Mottaker av tilskudd skal rapportere om måloppnåelse og bruken av tilskuddet slik skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet angir. Rapporteringen skal skje innen fristen fastsatt i vedtaksbrevet.

Utbetaling av tilskudd skjer etter skriftlig anmodning til kommunen. Deler av tilskuddet kan utbetales etter hvert som søkeren godtgjør framdrift i gjennomføring av tiltaket, og kommunen har godkjent rapporteringen. Minst 25 % skal holdes tilbake til tiltaket er fullført, og sluttrapportering er godkjent.

Nærmere krav til rapportering og utbetaling kan gis i vedtaksbrevet.

Klage

Vedtak kan påklages etter Forvaltningsloven kap. VI.

Eventuell klage på vedtak gjort av Vestvågøy kommune, stiles Statsforvalteren i Nordland som er klageinstans, men sendes først til Vestvågøy kommune.

Statsforvalteren fatter vedtak når det søkes om tilskudd til tiltak på eiendom kommunen eier eller drifter. Klage på vedtak fattet av Statsforvalteren skal avgjøres av Landbruksdirektoratet.

Omgjøring og tilbakebetaling

Tilskudd som ikke er brukt i samsvar med tildelingsvedtaket kan kreves tilbakebetalt.

Vedtak om innvilget tilskudd kan omgjøres og utbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt dersom det avdekkes forhold som er i strid med det som er forutsatt ved innvilgning av tilskuddet.

Rullering av retningslinjene

Retningslinjer ble fastsatt av Vestvågøy kommune i 2023 og revidert av samarbeidsgruppa og 23.01.2024. Retningslinjene oppdateres årlig på bakgrunn av årlig fullmaktsbrev fra Landbruksdirektoratet, målsetninger i forvaltningsplan, innspill fra lokal samarbeidsgruppe og årlige handlingsplaner.

Informasjon

- Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte Kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyene og Vestnorsk fjordlandskap. ([FOR- 2019-12-18-2024](#))
- Landbruksdirektoratet sin nettside om [Utvalgte kulturlandskap i jordbruket](#), hvor du søker tilskudd til UKL.
- [Vestvågøy kommunes hjemmeside](#) om Yttersida av Vestvågøy UKL.

Kontaktpersoner

Ivar Johansen, Vestvågøy kommune, fagansvarlig landbruk, Tlf: 760 56 138, e-post: ivar.johansen@vestvagoy.kommune.no

Marit Annie Larsen, Vestvågøy kommune, rådgiver landbruk, Tlf: 760 56 133, e-post: marit.larsen@vestvagoy.kommune.no

Bjørn Harald Brenna, Vestvågøy kommune, miljøfaglig rådgiver, Tlf: 760 56 127, e-post bjornharald.brenna@vestvagoy.kommune.no

Eldar Stig Andersen, Leder i samarbeidsgruppa for Yttersida av Vestvågøy UKL, Tlf: 458 91 804, e-post: eldarandersen@yahoo.no

7. Faktaark fra naturbase

1. Reistet

Reistet

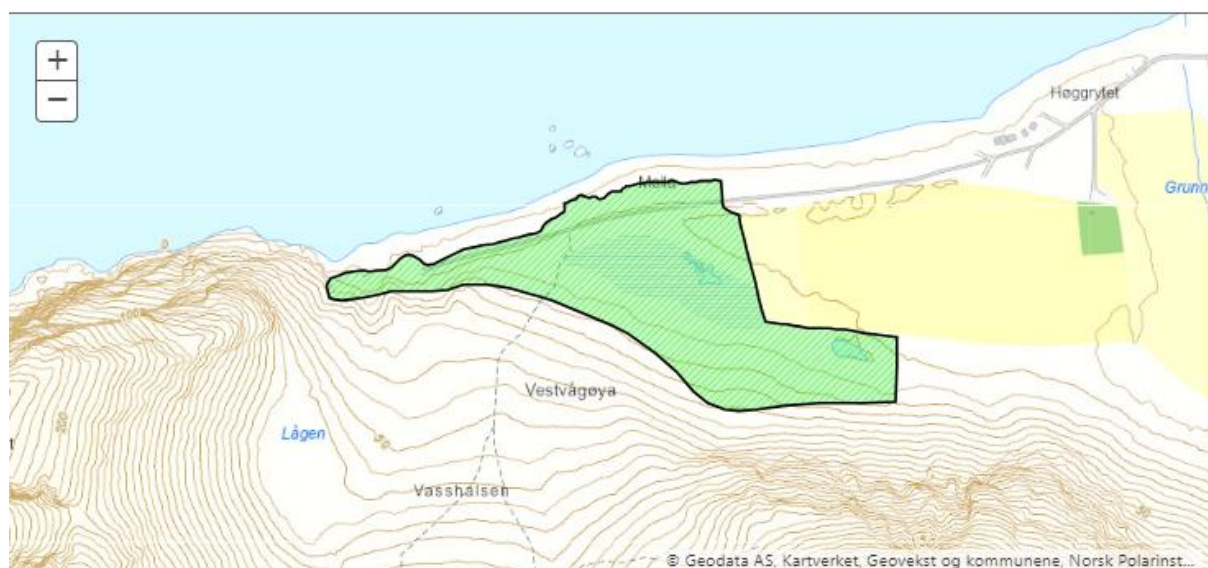
ID	BN00109774
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Fattig beiteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	01.08.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (64 daa) på størrelse, lav vekt på arts mangfold og rødlistearter (usikkert potensial for høyere vekt), høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien viktig - 8.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 03.11.2015, basert på eget feltarbeid 01.08.2015, sammen med Liv Torunn Alvereng. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Deler av lokaliteten er tidligere registrert av Strann et al. (2006), men da basert på verdier knyttet til sandstrand og rullesteinsstrand (BN00014380 - Eggum), dvs at denne lokaliteten vurderes bare å være usikkert avgrenset og ikke bør omfatte denne nye. Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på nordsiden av Vestvågøy, i den vegløse lia mellom Eggum og Unstad. Berggrunnen består av mangeritt, og er tydelig kalkfattig. Lokaliteten grenser nokså skarpt mot rullesteinstrand i nord, dels skarpt mot åpen ur/rasmark/strandnær grus og steinmark på oversiden og dels diffust mot slik mark både mot sør og vest og mot hei i øst.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten vurderes å i hovedsak ha fattige beiteenger, dvs kalkfattig eng med svært ekstensivt hevdpreg etter NiN2.0. Få indikasjoner på mer intermediære forhold ble observert. Det kan være at deler av lokaliteten er påvirket av rasaktiviteter, men dette virker usikkert.
Arts mangfold	Lokaliteten er artsfattig, men enkelte typiske naturengplanter forekommer, som geitsvingel, gulaks, engfrytle og blåklukka. Funn av fjellsmelle og rødsildre ble gjort på turen, men da utenfor avgrenset lokalitet (primært på berghamre ved Hellfallan rett vest for lokaliteten). Det er potensial for beitemarkssopp her, kanskje også rødlistearter, men bare enkelte eksemplarer av papegøyevekssopp ble sett. Ingen rødlistearter hittil.
Påvirkning	Lokaliteten beites av sau og beitetrykket virket middels godt til litt svakt, med best beite i østre deler og gradvis dårligere mot vest. Det går en enkel sti langs stranda gjennom lokaliteten. Dette er utvilsomt gammel beitemark. Deler av engene (særlig i øst) har et noe nitrofil preg, men det antas å skyldes et nokså hardt beitetrykk og kanskje at sauene bruker arealene særlig mye, ikke tilført gjødsel på andre måter.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av et beitetrykk som er minst like høyt som dagens nivå. Det hadde nok helst vært en fordel med litt mer variasjon i dyreslag som beiter her samtidig (for å sikre bedre avbeiting og mindre tuedannelser).
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, men det er ikke mange lenger som beites like godt som denne. Den tilhører en del av et større beitelandskap ute på denne halvøya.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	73,2
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4, 41 s.

2. Molla på Unstad

Molla på Unstad

ID	BN00037429
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå beitet
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	14.09.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (51 daa) på størrelse, lav vekt på arts mangfold og rødlistearter (usikkert potensial for høyere vekt) og høy vekt på tilstand og påvirkning. Denne kombinasjonen dekkes ikke opp av faktaarket for naturtypen, og kan isolert sett tilsi bare verdi lokalt viktig - C. Det virker likevel mest korrekt her å sette den til viktig - B, siden tilstanden tross alt er god, selv om den ikke virker særlig artsrik.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 29.11.2015, basert på eget feltarbeid 05.08.2015 og 14.09.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitets sikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Lokaliteten erstatter en tidligere naturbaselokalitet som er beskrevet av Strann et al. (2006). Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger sørvest på Unstad, vest for innmarka. Berggrunnen består av mangeritt, en hard og relativt fattig dypbergart som er vanlig på en stor del av Vestvågøya. Avgrensningen er nokså skarp mot innmark i øst, mot fjære og mot fjell i vest. Den er mer uklar inn mot lisdene i sør, men fuktområdene er tatt inn i lokaliteten. Områdene ovenfor vurderes i hovedsak å være boreal lynghei i tidlig gjengroingsfase, samt enkelte myrkantarealer inn mot bekken i vest. Dette arealet som inngår i tidligere registrert Naturbaselokalitet, vurderes altså ikke å være kulturmark.
Naturtyper og utforminger	okaliteten er ikke særlig artsrik og det er nokså få artsfunn som indikerer særlig kalkrikhet i marka. Strandvollen er godt beitet, men den synes i hovedsak å være fattig med få indikasjoner på intermedieære forhold. I bakkant av strandvollen er det litt våtmark i form av en jordvannsmyrkant. Lokaliteten vurderes i hovedsak (70 %) å være fattig beiteeng, dvs. frisk, eller relativt frisk, beiteeng på svært kalkfattig til intermedieær mark. Etter NIN2.0 vil dette være seminaturlig, intermedieær eng med ekstensivt hevdpreg. 30 % vurderes å være kalkfattig jordvannsmyrkant.
Arts mangfold	Av kjennetegnende karplanter i beiteenga ble det påvist finnskjegg, gulaks, kvitkløver, ryllik, slåttestarr, harerug og engfrytle. Strann (2006) opplyser om funn av grønnebirkne på Unstad, men dette støttes ikke i oppgitt litteratur (Sortland A.B. 1997) og ble ikke påvist på befaringen i 2015. På befaringen i september ble det funnet en del beitemarksopp som semsket rødspore (NT), stjernesporer rødspore, gul småkållesopp, gul vokssopp, seig vokssopp og en ubestemt rødspore.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau, og hevdens synes å være god. Det er ingen tegn til gjengroing og det er heller ingen tegn til nylig gjødselpåvirkning. I vestre del ligger restene etter et gammelt vannverk. Det er etablert ny vannledning fra Utdalsvatnet, og spor etter kjøretøy vises i terrenget.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Det vil være en fordel for naturverdiene at beiting fortsetter minst på dagens nivå.
Landskap	Lokaliteten tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	<20 m
Areal fra kartobjekt (daa)	52,6
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Bjerke, J. W. Sortland, A. 1997. Utbredelse og hyppighet av bregner i Lofoten og Vesterålen. Polarflukken 21: 241-259. Sortland, A. 1987. Nyfunn av Asplenium i Lofoten-Vestvågøy-Austvågøy-Lille Molla. Polarflukken 11, 2: 79-82. Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. #http://www.nina.no/archive/nina/PPPBasePdf/rapport/2006/140.pdf# Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

3. Kleivneset ved Unstad

Kleivneset ved Unstad

ID	BN00037437
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Fattig beiteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	01.08.2015
Hevdstatus	-
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (108 daa) på størrelse, lav vekt på artsmangfold og rødlistearter (usikkert potensial for høyere vekt), høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien viktig - B.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 03.11.2015, basert på eget feltarbeid 01.08.2015, sammen med Liv Torunn Alvereng. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Lokaliteten er tidligere registrert av Strann et al. Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på nordsiden av Vestvågøy, i den vegløse lia mellom Eggum og Unstad. Berggrunnen består av mangeritt, og er tydelig kalkfattig. Lokaliteten grenser nokså skarpt mot strandberg og rullesteinstrand i vest, dels skarpt mot åpen ur/rasmark/strandnær grus og steinmark i nordvest, mot gjengroende og samtidig kanskje litt oppgjødslet eng i sør, samt noe diffust mot rasmarksenger og berg i øst.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten ser ut til å ha fattige til intermediaere engar, der det er vanskelig å skille tydelig mellom disse, men med de rikeste partiene i sør. Dels er det noe kalkfattig eng med svært ekstensivt hevdpreg her, men helst mer kalkfattig eng med ekstensivt hevdpreg, samt ditto intermediaer eng (antagelig bør over 50% av arealet føres hit) og kanskje også litt nokså kalkrik eng med hevdpreg (i så tilfelle under 10% av arealet). Det kan være at deler av lokaliteten er påvirket av rasaktiviteter, men dette virker usikkert.
Artsmangfold	Lokaliteten er ganske artsfattig, men en litt krevende art som dunhavre forekommer sparsomt (med økende frekvens) i sør. Generelt er det mye sølvbunke her, og særlig i nordre deler er sølvbunkeeng dominerende. Ellers arter som tirltunge, engfrytle, blåklokke, gulaks, gjeldkarve (sparsom i sør) og harerug. Det er potensial for beitemarksopp her, kanskje også rødlistearter, men ingen ble påvist under besøket.
Påvirkning	Lokaliteten beites av sau og beitetrykket virket noe svakt. Til dels var det mye høyt gras og en del tuete struktur på vegetasjonen. Det går en sti fra fyrret og sørover mot vegen fra Unstad. Dette er utvilsomt gammel beitemark. Deler av engene virker nokså nitrofile (særlig inntil fyrret), men det antas å skyldes et nokså hardt beitetrykk og at sauene bruker arealene særlig mye, ikke tilført gjødsel på andre måter.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av et beitetrykk som helst er høyere enn dagens nivå. Det hadde vært en fordel med litt mer variasjon i dyreslag som beiter her samtidig (for å sikre bedre avbeiting og mindre tuedannelser).
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, men det er ikke mange lenger som beites like godt som denne. Den tilhører en del av et større beitelandskap ute på denne halvøya.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	126,8
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Bjerke, J. W. Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. #http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf# Strann, K. B. Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

4. Unstad: Norddalen

Unstad: Norddalen

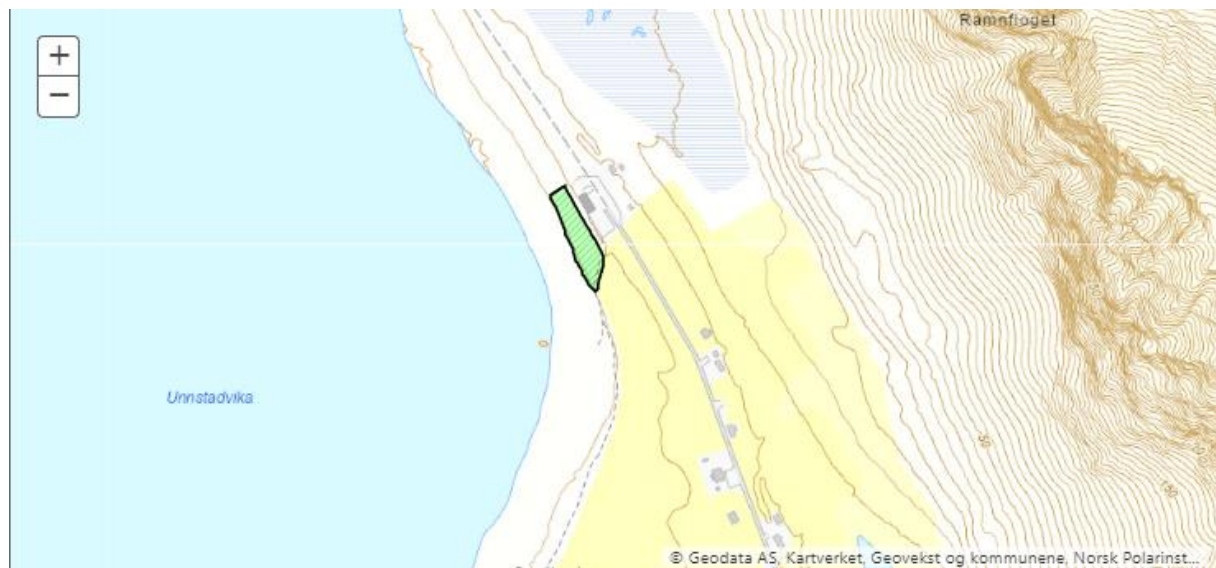
ID	BN00109765
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Fattig beiteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	01.08.2015
Hevdstatus	Svak hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (52 daa) på størrelse, lav vekt på arts mangfold og rødlistearter, høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien svært viktig - A. Siden arts mangfoldet er såpass svakt og dette ligger i en overgangsform mot boreal hei (som her ikke ville fått noe naturverdi i det hele tatt), settes den her ned til viktig - B.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 03.11.2015, basert på eget feltarbeid 01.08.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Lokaliteten er tidligere registrert av Strann et al. (2006) (BN00037437 - Kleivheia), men de lavereliggende delene foreslås her skilt ut (det samme gjelder deler av Kleivneset i nordvest), men arealet oppe på selve heia eventuelt bør stå igjen som en restlokalitet. Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på nordsiden av Vestvågøy, i en liten dal nordøst for Unstad. Berggrunnen består av mangeritt, og er tydelig kalkfattig. Lokaliteten grenser gjennomgående noe diffust mot hei på alle kanter, dels rasmark i nord.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten ser ut til å ha mest kalkfattig eng med svært ekstensivt hevdpreg. Det kan være at deler av lokaliteten er påvirket av rasaktiviteter, men dette virker usikkert.
Arts mangfold	Lokaliteten er ganske artsfattig, med arter som finnskjegg, gulaks, harerug, engfrytle, tiriltunge og så vidt dunhavre. Stedvis er det en god del sølvbunkeeng, trolig svakt kildepåvirket. Dels innslag av lavvokste vierkratt. Det er et svakt potensial for beitemarksopp her, men ingen ble påvist under besøket.
Påvirkning	Lokaliteten beites av sau og beitetrykket virket svakt, da det var lite spor å finne etter beitedyr her nå. Det går en sti oppover dalen gjennom lokaliteten. Dette er utvilsomt gammel beitemark og de er uten nitrofile trekk.
Fremmede arter	Ei lita frøspredt lutzgran ble funnet helt i nord.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av et beitetrykk som må være høyere enn dagens nivå. Det hadde også vært en fordel med litt mer variasjon i dyreslag som beiter her samtidig (for å sikre bedre avbeiting).
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, og denne tilhører en del av et større beitelandskap ute på denne halvøya.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	64,8
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf# Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

5. Unstadvika N

Unstadvika N

ID	BN00109769
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Rik beiteeng
Verdi	Lokalt viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	05.08.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten middels vekt (1,9 daa) på størrelse, lav vekt på arts mangfold og rødlistearter og middels vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien lokalt viktig - C.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 27.11.2015, basert på eget feltarbeid 05.08.2015 sammen med Geir Gaarder. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Det er ikke kjent tidligere registreringer herfra. Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på nordsiden av stranden på Unstad, nord for innmarka, mellom rullesteinstranden og inngjerdet parkeringsplass/kafeområde. Berggrunnen består av mangeritt, en hard og relativt fattig dypbergart som er vanlig på en stor del av Vestvågøya, men jordsmonnet er nok vel så mye påvirket av sandflukt fra den kalkholdige stranden.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten er ikke særlig artsrik, men det finnes en del arter her som indikerer kalkrikhet, sannsynligvis på grunn av at vekstsubstratet er tilført kalkholdig sand fra Unstadsanden. Dette indikerer intermediale forhold og lokaliteten vurderes dermed å være fattig beiteeng, d.v.s. frisk eller relativt frisk beiteeng på intermediale til nokså mark. Etter NiN2.0 vil dette være seminaturlig, for det meste nokså kalkrik eng med ekstensivt hevdpreg og litt gjødselpåvirkning.
Arts mangfold	Av kjennetegnende karplanter ble det påvist bleiksøte, gjeldkarve, hvitkløver, gulaks, fjellmarikåpe, tiriltunge, blåklukke, ryllik, engfrytle, grässtjerneblom, dunhavre, strandnellik og buestarr. Av beitemarksopp ble artene kjeglevokssopp, gul vokssopp og mulig spissvokssopp påvist.
Påvirkning	Lokaliteten er delvis inngjerdet, med gjerde mot parkeringsplass i øvre del, og skillegjerde mot nord. Hevden synes å være litt svak, men det er ingen tegn til gjengroing og bare utydelige tegn til gjødselpåvirkning. I særlig del går sti mellom parkeringsplassen og sandstranda.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Det vil være en fordel for naturverdiene at beiting fortsetter minst på dagens nivå. Noe større beitetrykk vil være en fordel. Fysiske inngrep eller gjødsling vil raskt kunne ødelegge verdiene.
Landskap	Lokaliteten tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	<20 m
Areal fra kartobjekt (daa)	2,2
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

6. Melan: Uttakleiv

Melan: Uttakleiv

ID	BN00013928
Naturtype	Sanddyne
Utforming	Brun dyne
Verdi	Svært viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	09.07.2018
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark for sanddynemark (2015) oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (ca. 73 daa), middels vekt på typevariasjon, lav verdi på rødlistearter og middels vekt på andre kjennetegnende arter. Ut fra dette har lokaliteten verdi A – svært viktig.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng 12.11.2018, på bakgrunn av eget feltarbeid sammen med Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning den 09.07.2018 som del av en kartlegging av sanddynemark i Nordland på oppdrag for Fylkesmannen i Nordland. Dette er en revisjon av Naturbase-lokalitet BN00013928 "Melan: Uttakleiv", naturbeitemark, verdi 8, beskrevet av Pål Alvereng 26.11.2015. Avgrensningen er ikke endret. Naturtypen er endret fra naturbeitemark til sanddynemark. Dette er to naturtyper som det av og til kan være vanskelig å skille mellom. Grunnen til at vurderingen er noe annerledes nå, er at det på befaringen i 2018 ble oppdaget og vektlagt at de fremre dynene åpenbart har blitt stabilisert gjennom plastring med stein, kanskje flere ganger opp gjennom årene, noe som har dempet sanddyneprosessene vesentlig (hvilket har vært hensikten), men som også har medført at den store frontdynen (brun dyne) fremstår like mye som naturbeitemark enn som sanddynemark. Plastringen er en midlertidig endring av tilstand, og vurderingen er at sanddyneprosessen fortsatt pågår. Sanddynemark vil derfor være en mer korrekt kategori. Beskrivelse og verdisetting er basert på siste utkast av faktaark fra 2015 til DN Håndbok 13 (Direktorat for naturforvaltning 2007). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015 (Henriksen & Hilmo 2015).
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på vestsiden av Vestvågøy, utenfor bygda Uttakleiv, og grenser mot innmark i øst og forøvrig mot kulturmark. Ytterst ligger en bred strandvoll som til dels hever seg over det flate landskapet innenfor. Vollen har stabilt vegetasjonsdekke med unntak av noen få eroderte forsenkninger i nordlig del, der det i kantene er blottlagt sand. Utenfor vollen er det sandstrand.
Naturtyper og utforminger	Det er en ubrukt forstrand fra sør til nord i en dybde på minst 100 meter ved fjære sjø. Fordyner er fraværende, bortsett fra fragmentariske forekomster helt i nord. Kun enkeltindivider av strandreddik og strandarve finnes her og der, mens det utenfor gjerdet i nord er noe mer. Det antas at ferdsl, muligens i kombinasjon med beite, har forårsaket at fordynerne er borte. Innenfor forstranda reiser det seg en sammenhengende stor dyne opp i 70-80 meters dybde og anslagsvis 10-12 meters høyde. Denne må for en stor del karakteriseres som brun dyne, men i front mot forstranda er det enkelte parti med eroderte småkløfter og antydninger til hvit og grå dyne. Bak den store dyneryggen er det flate parti med sterkt beitet natureng. Deler av dette arealet fremstår nå som dynetrau, med tette bestand med sandsiv, mens resten har karakter av å være naturbeitemark med stabilt grasdekke. Et lite, meanderende bekkeløp går på innsiden av lokaliteten like utenfor inngjerdet dyrket mark, og det munner ut i sjøen i nord. Anslått fordeling av naturtypene i lokaliteten er: forstrand (50 %), hvit dyne (1 %), brun dyne (ca. 30 %), dynetrau (5 %) og naturbeitemark (14 %). Etter NiN-2.1 er dette grunntypene T21-1 forstrand og primærdyner, T21-2 hvite og grå dyner, T21-3 brune dyner og dynehei, T21-C-4 dynetrau og T32-C4 Intermedialer eeng med klart hevdpreg (4:1:2:1:2).
Artsmangfold	Sandsiv forekommer i belter på innsiden av vollen. Tiriltunge finnes det mye av i enkelte parti, og den er sterkt beitet. Av øvrige arter kan nevnes strandreddik (litt), strandarve (litt), strandrug, strandkjempe, rødsvingel, fjellsmelle (litt), kvitkløver og ryllik. Ved bekken i nord er det en liten forekomst av kildegass (NT) sammen med noe buestarr.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau. Beitetrykket er høyt og vegetasjonen er jevnt nedbeitet til få centimeters høyde. Det går traktorspor ut fra kjørevegen og nordover. Turistferdselen er stor fra parkeringsplass i sør, og det foregår også teltslagning. Det er lite forsøpling.
Fremmede arter	Ingen påvist.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av fortsatt beitetrykk om lag på dagens nivå. Det beste for naturkvalitetene vil være å unngå gjødsling, også naturgjødsel. Ytterligere plastring med stein for å stoppe sandflukt vil øke sandstabiliseringen og være uheldig med hensyn på å opprettholde prosessene som former naturtypen sanddynemark.
Landskap	Det finnes noe sanddynemark i Lofoten. Den nærmeste ligger inne i Vikfjorden rett sør for Uttakleiv.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	80,1
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Alvereng, P., Gaarder, G. & Hanssen, U. 2019. Sanddynemark i Nordland http://www.borchbio.no/MFUrapporter/MU2019-13-SANDDYNEMARK_I_NORDLAND.PDF Elven, R. et al. 1988. Botaniske verdier på havstrender i Nordland 2C. Beskrivelser for regionene Ofoten og Lofoten/Vesterålen. Økoforsk. NAVF. Universitetet i Trondheim Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf# Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

7. Uttakleiv: Rumpelia

Uttakleiv: Rumpelia

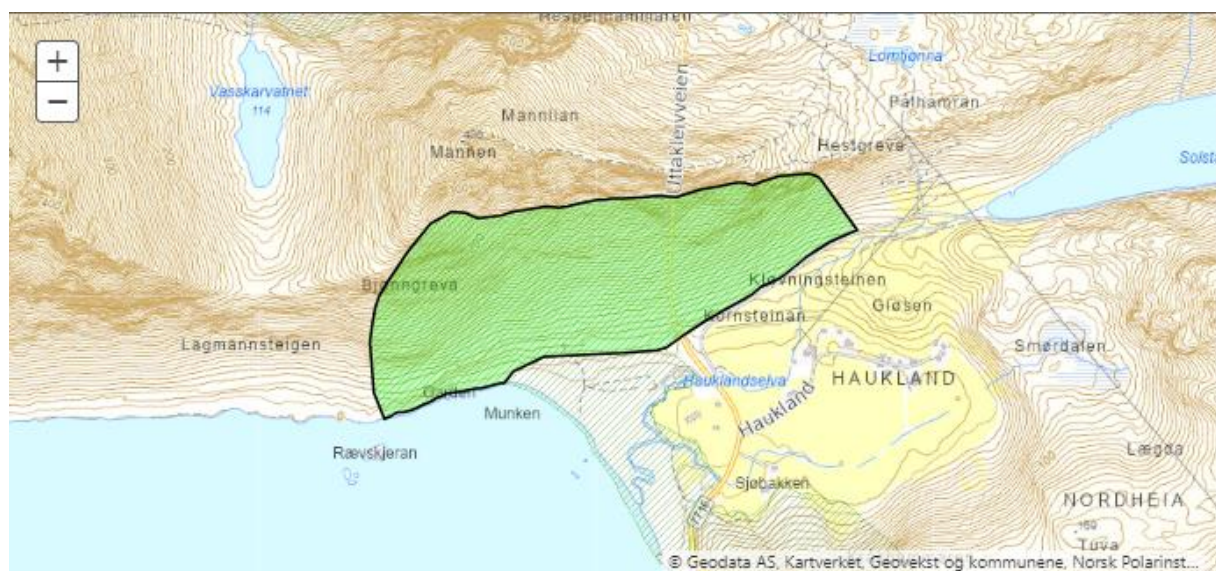
ID	BN00109778
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Rik beiteeng
Verdi	Viktig
Utvaglt naturtype	-
Registreringsdato	14.09.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (177 daa) på størrelse, Middels vekt på arts mangfold og rødlistearter (usikkert potensial for høyere vekt) og middels til høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien viktig - B.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 26.11.2015, basert på eget feltarbeid 31.07.2015, sammen med Geir Gaarder og Liv Torunn Alvereng, og eget feltarbeid 14.09.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Deler av lokaliteten er innenfor gamle Naturbaselokalitet BN00037438 - Veggen-Solstadvatn, som erstattes av denne lokaliteten og lokalitet "Haukland N". Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på vestsiden av Vestvågøy. Lokaliteten ligger på sørsiden av bygda Uttakleiv. Lokaliteten grenser mot innmark i nord og forøvrig mot øvrig kulturmark. Grensene mot øvrig kulturmark er ikke veldig skarpe. Berggrunnen består av mangeritt som er en hard og nokså fattig bergart, typisk for store deler av Vestvågøy. Lokaliteten er til dels påvirket av skjellsand, noe som spesielt er tydelig med enkelte hauger i den østre (indre) delen av lokaliteten, der skjellsand stedvis blottlegges i liggegroper for sau. Dette gjør grunnen mer kalkrik enn den ellers ville vært.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten er åpen og i hovedsak grasdekt uten innslag av eier eller trær. Den blir regelmessig beitet, har stedvis synlig kalkholdig jorddekke som også avspeiles i funn av flere relativt kalkkrevende karplanter. Uttæringsfaren er liten. "Rik beiteeng" vurderes å være mest dekkende for utformingen.
Arts mangfold	Av karplanter ble flere kjennetegnende og nokså kalkkrevende arter påvist, slik som bakkesøte (NT), reinrose, fjellsmelle, hårstarr, dvergjamne, harerug, fjellfrøstjerne, bjønnbrodd, grønnkurl, marinøkkel, kvitmaure, vill-lin, rødsildre, fjellnøkleblom, fjelltistel, fjellbakkstjerne og fjellfrøstjerne. Av øvrige arter kan nevnes kattfot, strandkjempe, flekkmure, bleikmure, blåklukka, geitsvingel, finnskjegg, legevintergrønn, småengkal, dvergssnelle (regionalt sjelden art), legeveronika, taggbregne og svarttopp. Potensialet for beitemarksopp her høyt, også rødlistearter.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau og hevdene er meget god. Lokaliteten grenser til Hauklandsstranda som er et meget populært turmål i Lofoten. Gjerdet skiller stranda fra beitemarka. Den gamle kjøreveien mellom Uttakleiv og Haukland går langs nordre del av lokaliteten og er en mye brukt tursti rundt neset mot Haukland. Selv om det er en tilrettelagt parkeringsplass der kjøreveien går over til å bli tursti, er det ikke særlig merkbar slitasjeskade som følge av ferdsel, utenfor vegen. Litt stidannelse er det dog på nordsiden av vegen, der det også går traktorspor ut mot strandvollen.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av fortsatt beitetrykk om lag på dagens nivå. Det beste for naturkvalitetene vil være å unngå gjødsling.
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, men nå er det ikke mange som beites like godt som denne. Den tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	194,6
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

8. Veggen-Solstadvatn

Veggen-Solstadvatn

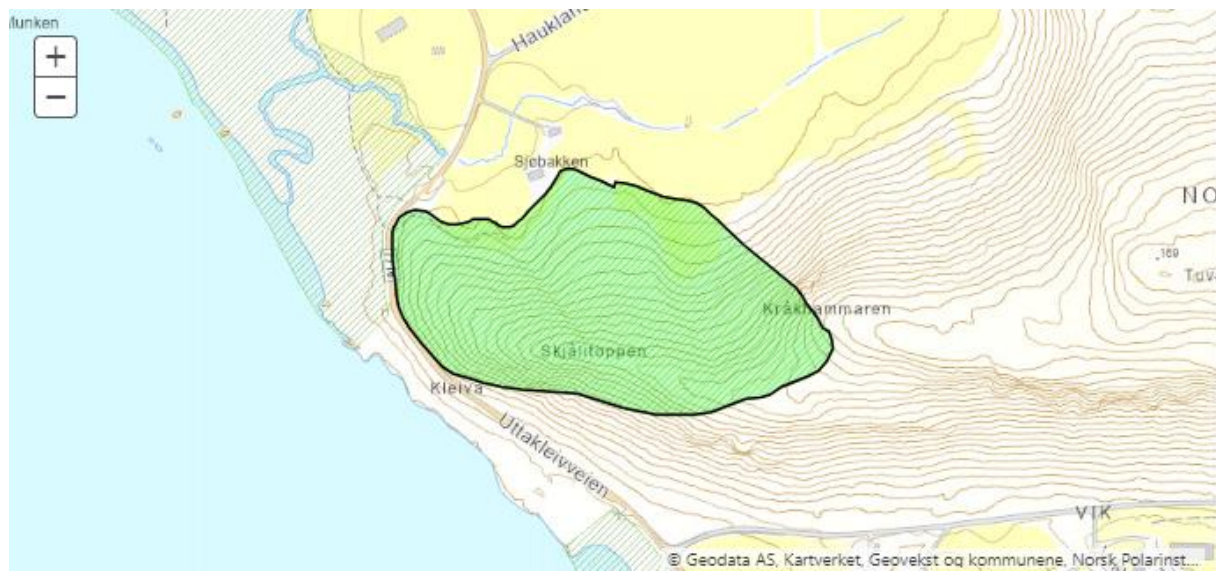
ID	BN00037438
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Rik beiteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	14.09.2015
Hevdstatus	-
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (254 daa) på størrelse, middels vekt på artsmangfold og rødlistearter og høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien viktig - B.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 26.11.2015, basert på eget feltarbeid 31.07.2015 sammen med Geir Gaarder og Liv Torunn Alvereng, og eget feltarbeid 14.09.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Deler av lokaliteten er innenfor en gammel naturbaselokalitet kartlagt av Strann et al. Denne erstattes av denne lokaliteten og lokalitet "Uttakleiv: Rumpelia". Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på vestsiden på Vestvågøy. Lokaliteten ligger inne i Vikbukta på nordsiden av Hauklandsstranda. Lokaliteten grenser mot innmark i sørøst og friluftsområde (Hauklandsstranda) i sør, og begge steder er grensene nokså skarpe. Mot vest, nord og nordøst er det litt mer glidende overganger mot øvrig kulturmark. Berggrunnen består i hovedsak av finkornet gneis med variert sammensetning, og med innslag av amfibolitt. Helt i øst er det mangeritt. Lokaliteten er tydelig påvirket av sandflukt med skjellsand fra Hauklandsstranda, og det gjør grunnen mer kalkrik enn den ellers ville vært. Sanden er blottlagt mange steder i lilsiden, som følge av tråkk fra sau og muligens også av vinderosjon.
Naturtyper og utforminger	Lisiden er åpen og i hovedsak grasdekt uten innslag av eier eller trær. Den blir regelmessig beitet, har stedvis synlig kalkholdig jorddekke som også avspilles i funn av flere relativt kalkkrevende karplanter. "Rik beiteeng" vurderes å være mest dekkende for utformingen. Etter NIN2.0 er det nok en god del sanddyne-eng med klart hevdpreg og gjødselpåvirkning i deler (anslagsvis 40%), en del nokså kalkrik eng og tørreng med klart hevdpreg (og der deler helst er litt gjødselpåvirket), kanskje også litt intermedieer eng (men det er mer usikkert og da i kantsoner mot nord og øst).
Artsmangfold	Av karplanter ble flere kjennetegnende og nokså kalkkrevende arter påvist, slik som rødknapp, gjeldkarve, dunhavre, fleckmaure, vill-lin, fjellfjøssterne, bleiksøte, ullarve, lodnerublom, fjellsmelle, fjellrapp, hårstarr, gulaks, marinøkkel, bakkestjerne, fjellbakkestjerne, rødsildre, gulsildre, fjellstisel, dvergjamne, blåkoll, vill-løk, svartstarr og rundbelg. Av øvrige arter kan nevnes: Bittebergknapp, strandrug, tiriltunge, blåklukke, hvitkløver, rødsvingel, knoppsmåarve, snøsilde, bergskrinneblom, bergveronika, stemorsblom, sandarve, småengkall, jonsokkoll, busttype og stankstorkenebb. Det ble søkt etter beitemarkssopp både under befaringen i august og i september. Relativt få arter ble påvist (sannsynligvis som følge av at været ikke hadde vært spesielt nedbørrikt, samtidig som dette er en veldrenert, soleksponert lokalitet), men artene beiterødspore og mulig spissvokssopp ble funnet, i tillegg til en ubestemt rødsporeart.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau og hevdten meget god. Lokaliteten grenser til Hauklandsstranda som er et meget populært turmål i Lofoten. Gjerdet skiller stranda fra beitemarka. Den gamle kjøreveien mellom Haukland og Uttakleiv går langs nedre del av lia og er nå en mye brukt tursti.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av fortsatt beitetrykk minst på dagens nivå. Gjødsling må unngås.
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, men nå er det ikke mange som beites like godt som denne. Den tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	262,9
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Bjerke, J. W. Strann, K. B. Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf# Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

9. Haukland: Skjålitoppen

Haukland: Skjålitoppen

ID	BN00109772
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Rik beiteeng
Verdi	Svært viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	14.09.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (68 daa) på størrelse, høy vekt på arts mangfold, lav vekt på rødlistearter (men det er potensial for høyere verdi) og høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien svært viktig - A.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 26.11.2015, basert på eget feltarbeid 31.07.2015 sammen med Geir Gaarder, og eget feltarbeid 14.09.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Det er ikke kjent tidligere registreringer herfra. Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på vestsiden på Vestvågøy. Lokaliteten ligger inne i Vikbukta på en lav fjellrygg som skiller bygdene Haukland i nord og Vik i sør. Lokaliteten grenser mot vegen nær sjøen i vest, mot innmark i nord og ellers mot gjengroende kulturmark. Grense er i hovedsak nokså skarpe. Berggrunnen består av finkornet gneis med variert sammensetning og med innslag av amfibolitt.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten ser ut til å være påvirket av sandflukt med skjellsand fra Hauklandsstranda, og det gjør grunnen mer kalkrik enn den ellers ville vært, men den kan ikke betegnes som sanddyne-eng. Fremst på fjellryggen, ut mot fjorden, er jorddekket tynnest og beitingen også mest intensiv. Her er det relativt tørt, mens det i åsryggens nordside er partier med større fukttilgang. "Rik beiteeng" vurderes å være mest dekkende utformingen, lokaliteten sett under ett. Etter NiN2.0 er det snakk om noe svært kalkrik eng med klart hevdpreg og antagelig noe mer nokså kalkrik eng med klart hevdpreg, mens vi er mer usikre på gjødselpåvirkningen (men muligens er en del svakt gjødselpåvirket).
Arts mangfold	En god del kalkrevende karplanter finnes på lokaliteten, de fleste på de ytre, tørre delene. Det er i første rekke arter som bakkesøte (NT), fjellnøkleblom, hårstarr, reinrose, marinøkkel, rødsildre, rødflangre, lodnerublom, fjellfrøstjerne og vill-lin, men også artene gjeldkarve, bleiksøte, gulaks, flekkmaure, dunhavre, blådkokke, hærerug, bergveronika, fjellsmelle, tirltunge, rynkevier, engfrytle, sandarve, rundbelg, tepperot, kattefot, dvergjamne, fjellrapp og strandkjempe er kjennetegnende for naturtypen og indikerer også en viss kalkrikhet. Det ble påvist flere arter med beitemarkssopp, deriblant antatt ravnerødspore (NT), tjærerødspore, papegøyevekssopp, blårandrødspore og beiterødspore. Det er klart potensial for flere arter beitemarkssopp her, også rødlistearter.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau, og særlig på de ytre, tørreste delene med tynnest jordekke, er hevdene meget god.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av fortsatt beitetrykk om lag på dagens nivå. Beite av ulike dyreslag vil være positivt. Gjødsling må unngås.
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, men nå er det er ikke mange som beites like godt som denne. Den tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	73,7
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4, 41 s.

10. Eggum

Eggum

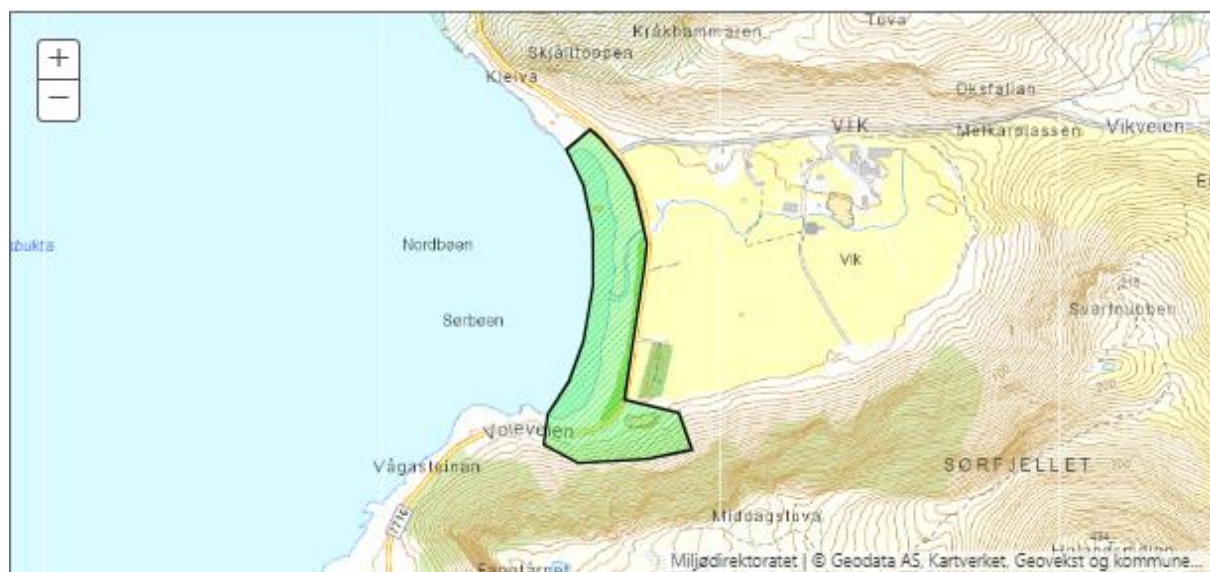
ID	BN00014380
Naturtype	Sand- og grusstrand
Utforming	Grus- og steinstrand med spesiell flora
Verdi	Svært viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	01.01.1986
Hevdstatus	-
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Velutvikla rullesteinstrand, blant dei 2-3 beste vi har sett i fylket.
Innledning	Lokaliteten er beskrevet av Elven i forbindelse med kartlegging av botaniske verdier på havstrender i Nordland i 1988.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Halvøya mellom Unnstad og Borgpollen er meget sterkt eksponert mot vest og nord. På nordspissen ligger tettstedet Eggum. Lokaliteten er ei rullesteinstrand som ligger vest for Eggum.
Naturtyper og utforminger	Ca 1 km best for Eggum begynner ei rullesteinstrand som strekker seg 3 km sammenhengende mot sørvest. Materialet stammer for en stor del fra tidligere lokalbreer i fjella ovafor, avsatt for ca 17000 år siden. Bak stranda går det lyng- og/eller grasdominert hei direkte over i fjellsidene
Artsmangfold	Strendene er ytterst artsfattige, men representative rullesteinstrender i regionen. Utdalsvatnet og dammene har flere plantegeografisk interessante forekomster, spesielt botngras og grøfteleie som begge har nordgrense her.
Påvirkning	Hele området er sterkt påvirket av beiting.
Fremmede arter	-
Råd om skjøtsel og hensyn	-
Landskap	Området prioriteres meget høgt kvartærgeologisk, og er i tillegg et storslått landskap.
Nøyaktighetsklasse	50 - 100m
Areal fra kartobjekt (daa)	447,4
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Fjalstad, A. & Møller, J. J. 1987. Verneverdige kvartærgeologiske områder i Nordland. Tromsø rapport, naturvitenskap nr 57 Elven, R. et al. 1988. Botaniske verdier på havstrender i Nordland 2C. Beskrivelser for regionene Ofoten og Lofoten/Vesterålen. Økoforsk, NAVF. Universitetet i Trondheim Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold, Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf#

11. Vikspollen

Vikspollen

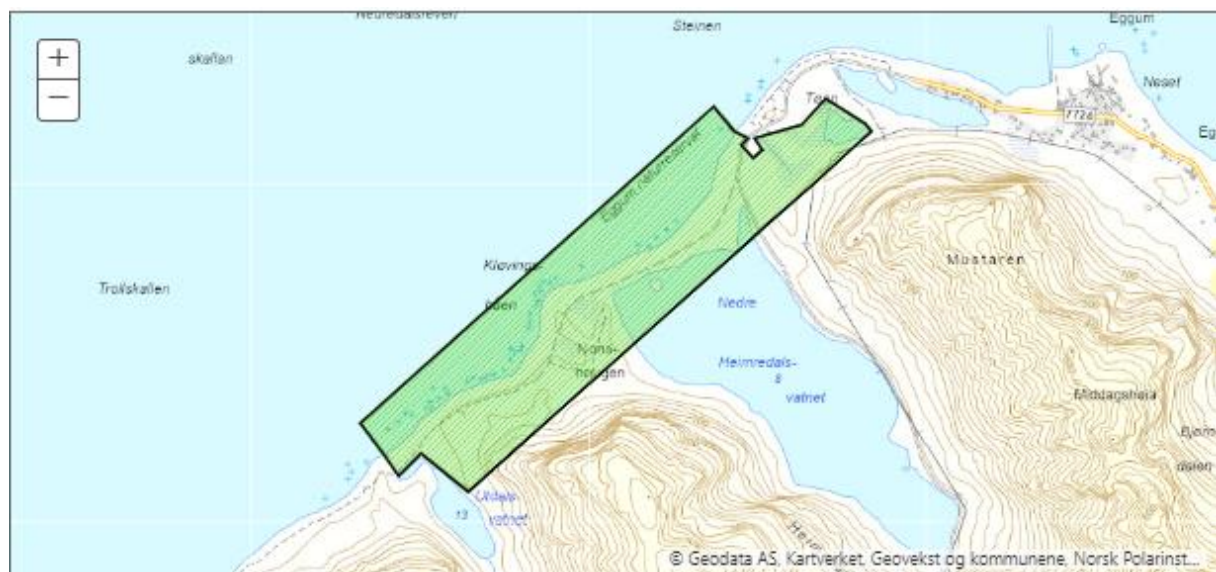
ID	BN00013933
Naturtype	Sanddyne
Utforming	Brun dyne
Verdi	Svært viktig
Utvagte naturtype	-
Registreringsdato	09.07.2018
Hevdstatus	Ingen hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark for sanddynemark (2015) oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (ca. 83 daa), høy vekt på typevariasjon, ingen inngangsverdi på rødlistearter og høy vekt på andre kjennetegnende arter. Ut fra dette har lokaliteten verdi A – svært viktig.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng 02.12.2018, på bakgrunn av eget feltarbeid sammen med Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning den 09.07.2018 som del av en kartlegging av sanddynemark i Nordland på oppdrag for Fylkesmannen i Nordland. Dette er en revisjon av eksisterende naturbaselokalitet BN00013933, Vikspollen, sanddyne, verdi C. Lokaliteten ble beskrevet av Elven m.fl. (1988) i forbindelse med kartlegging av botaniske verdier av havstrender i Nordland i 1988. Opprinnelig lokalitet er splittet i to. Dette er den sørlige delen, og den er utvidet noe mot sør for å favne også sandpåvirkede, rike berg på innsiden av fylkesvegen der. Beskrivelse og verdisetting er basert på siste utkast av faktaark fra 2015 til DN Håndbok 13 (Direktorat for naturforvaltning 2007). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015 (Henriksen & Hilmo 2015).
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger ved Vik omtrent 6 km nordvest for Leknes og omfatter et område med sanddynemark som ligger på utsiden av bilvegen, samt et parti med skjellsandpåvirkede blokkrike område på innsiden av bilvegen og et stykke opp i lia i sør. Berggrunnen består av finkornet gneis med varierende sammensetning, bl.a. innslag av amfibolitt.
Naturtyper og utforminger	Dette er sanddynemark med flere delnaturtyper. En ubrukt forstrand på mer enn 25 meters dybde utgjør størstedelen av arealet. Fordyner finnes stedvis med en dybde på 6-7 meter på det meste. Hvit dyne forekommer kun i en smal sone, maks én meter dybde, som raskt går over til grå og brun dyne i en 2-3 meter høy bratt kant og så videre med brun dyne / kunstmark inn til bilvegen. På innsiden av bilvegen i sør er det et blokk- og steinrikt belte inn mot fjellfoten som er sterkt påvirket av sandflukt av kalkrik sand fra fordynene, samt enkelte stabiliserte brune dyner. Anslått fordeling av naturtypene i lokaliteten er: forstrand (50 %), fordyne (3 %), hvit dyne (1 %), grå dyne (1 %), brun dyne (ca. 25 %), og naturbeitemark (20 %). Etter NiN-2.1 er dette i hovedsak T21 sanddynemark med grunntypene T21-1 forstrand, T21-2 primærdyne, T21-3 hvit dyne, Y21-4 grå dyne og T21-5 brun dyne. I tillegg er det i sør noe semi-naturlig eng med grunntypen sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg T32-C8 (5:1:1:1:2).
Artsmangfold	I fordynene er det strandreddik og sporadisk litt strandarve. I hvit dyne er det strandrug i gradvis overgang mot grå dyne med mer rødsvingel og spredt med tiriltunge. Videre bakover finnes større innslag av kulturmarksarter som f.eks. hundekjeks, løvetann, fuglevikke mm. I lia i sør, innenfor vegen, ble følgende arter påvist: harerug, rynkevier, reinrose, fjellfrøstjerne, tiriltunge, gulstilde, ryllik, fjellrapp, rødsilde, tepperot, stortveblad, gulaks, grønneburke, bergveronika, hårstarr, fjellsmelle, taggbregne, vill-lin, tuesilde, legevintergrønn, bjørnebrodd, fjellbakkestjerne, dvergsmelle, fjell-løk, dunhavre, svartopp, fjellstisel, marinøkkel, bergskrinneblom og rødknapp.
Påvirkning	Brun dyne mellom vegen og kanten ned mot forstrand/fordyner er for en stor del omdannet til kunstmark (plen) ved at den brukes som oppstillingsplass for campingvogner. Derfra er det noe erosjon i smale gangstier ned mot stranda, og fordynene er tydelig tråkkpåvirket. Det går et sauegjerd langs etter lia i sør for å holde sau borte fra strand og veg. På utsiden av gjerdet er beitetrykket betydelig større enn på innsiden, noe som gir seg utslag i at det ikke finnes orkideer der. Innsiden beites lite eller mest sannsynlig ikke i det hele tatt. Innenfor vegen i sør er det et gammelt massetak som er i ferd med å gro igjen, men herfra er det nok fortsatt noe sandflukt.
Fremmede arter	Ingen registrerte.
Råd om skjøtsel og hensyn	Den største artsvariasjonen er i sør, innenfor vegen, og den er avhengig av fortsatt sandflukt fra fordynene og kanskje også det gamle massetaket. For å beholde dynamikken må det derfor alltid være parti med tørr sand som flyttes rundt med vinden. Nedbygging må unngås, og det bør unngås å gjødsle plenene rundt campingvognene. Det er en fordel at det foregår sauebeite, men det er samtidig en fordel at i allefall noe av arealet beites svakere, f.eks. bar på vår eller høst, slik at ikke orkideene blir nedbeitet i blomstringstiden. Orkidearter finnes bare nedenfor sauegjerdet, et område som ikke blir beitet men dermed står i fare for å gro igjen, først med et tykt lag av mose og etterhvert kanskje også busker og trær (noe som i så fall vil stoppe den gunstige sandflukten). For å unngå dette, vil det være en fordel med noe beiting også der, fortrinnsvis på høsten etter blomstring.
Landskap	Det finnes noe sanddynemark i Lofoten. Den nærmeste ligger ved Haukland, rett nord for Vikspollen, og ved Uttakleiv.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	83,5
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Alvereng, P., Gaarder, G. & Hanssen, U. 2019. Sanddynemark i Nordland http://www.borchbio.no/MFURapporter/MU2019-13-SANDDYNEMARK_I_NORDLAND.PDF Elven, R. et al. 1988. Botaniske verdier på havstrender i Nordland 2C. Beskrivelser for regionene Ofoten og Lofoten/Vesterålen/Økoforsk. NAVF. Universitetet i Trondheim Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf#

12. Eggum naturreservat

Eggum naturreservat

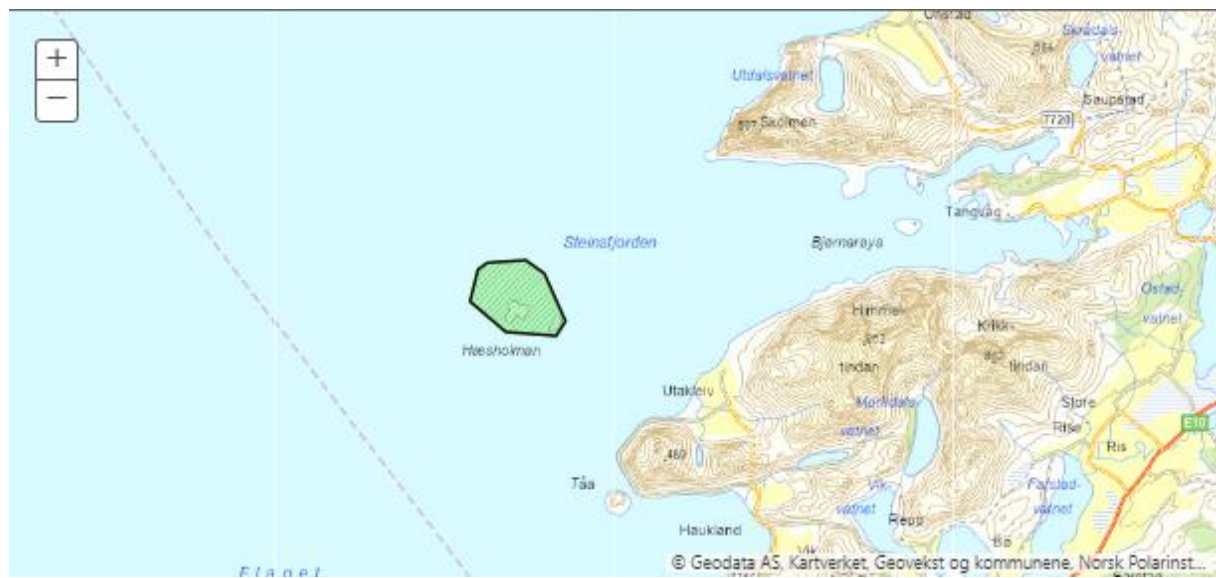
ID	VV00000272
Offisielt navn	Eggum naturreservat
Verneplan	Annet vern eller verneplan
Vernedato	06.12.2002
Revidert	Ikke revidert
Første gang vernet	-
Verneforskrift	https://lovdata.no/forskrift/2002-12-06-1447
IUCN kode	IUCN IA
Generelt	Ca 1 km vest for Eggum begynner ei rullesteinstrand, som strekker seg 3 km sammenhengende mot sørvest. Materialet stammer for en stor del fra tidligere lokalbreer i fjellene ovenfor. Både Heimerdalsvatnet og Utdalsvatnet er demt opp av morener. Det omkringliggende landskapet er alpint, med egger og tinder. Bak stranda går lyng- og/eller gressdominert hei direkte over i fjellsidene. Mindre flekker av sandstrand finnes rett vest for Eggum og nær utløpet av Heimerdalsvatn.
Verneformål	Ivareta ei velutviklet rullesteinstrand, som er blant de 2-3 beste som er registrert i fylket. Den kan bare sammenliknes med Nyke/Tussen-området på Langøya i Bø. I tillegg har man relativt artsrik ferskvannsvegetasjon, med et par utbredelsesgrenser. Videre omfatter lokaliteten en svært godt utviklet randmorene, der strandvullen indirekte daterer morenetrinnet til å være den eldste lokalavsatte randmorenen som til nå er datert i fylket. Den er derfor faglig sett svært interessant, også i nasjonal sammenheng. Lokaliteten er lett tilgjengelig og er godt egnet til ekskursjonsformål. Det er viktig å få bevart den i sin nåværende form. Området vest for Eggum er i tillegg et storslått landskap.
Naturfaglig kvalitet	Området vest for Eggum har rullesteinstrander med følgende mønster: (1) naken stein ytterst; (2) lavvegetasjon; (3) fragmentarisk vegetasjon av gråmose, fjellmarkåpe, knoppsildre, geitsvingel, musøre m.m.; og (4) lynghei. På sandtrendene går naken sand via en erosjonskant direkte over i fullstendig nedbeitet etablert dyne. Strandene er ytterst artsfattige, men representative for rullesteinstrander i regionen. Utdalsvatn og dammene har flere plantegeografisk interessante forekomster, spesielt botnegras og grøfsoleie som begge har sin nordgrense her. Bak strandvollene finnes flere små ferskvatn, som har ganske artsrik vegetasjon, bl.a. av flotgras, trådtjennaks, tusenblad, småvasshår, evjesoleie, grøfsoleie, krypsiv, stivt brasmegrass, sylblad og botnegras. Lokaliteten har også kvartærgeologisk interesse. En større lokalavsatte randmorene demmer opp Heimerdalsvatnet. Den vestlige delen er mest markert, med en mektighet på ca 15 m. I distalsiden (sida som vendte vekk fra isen) er massene omlagret av havet og har dannet en strandvoll 16 m o.h. I nordøst går den lokalavsatte randmorenen ut mot odden over i en ny løsmasseakkumulasjon, som er tolket å være en randavsetning avsatt av innlandsisen. Den er mer haugete og uregelmessig i formen enn den lokalavsatte randmorenen.
Påvirkning	En liten kjerreveg går opp på den lokalavsatte morenen, men har ikke ødelagt den i nevneverdig grad. Det er stor turisttrafikk gjennom verneområdet til en av de beste kjente skulpturene i Skulpturlandskap Nordland. Våren 2008 ble det satt opp bom på veien og opparbeidet parkering utenfor reservatet.
Tiltak	-
Forvaltningsmyndighet	Statsforvalteren i Nordland
Type forvaltningsmyndighet	Statsforvalter
Planbehov	Ingen
Forvaltningsplan status	Ingen plan
Forvaltningsplan godkjent	-
Skjotsplan	Ingen plan
Skjotsplan godkjent	-
Areal fra kartobjekt (daa)	1 002,1
Landareal daa (forskrift)	633
Sjøareal daa (forskrift)	381
Hovedøkosystem (MET)	Marin og terrestrisk
Andel marint areal (%)	37,36
Truethetsvurdering	Ikke truet
Tiltaksbehov	Ikke behov
Overvåkningsbehov	-
Kommuner	Vestvågøy (1860)
Nettverk	
Oppsyn	https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/miljodirektoratets-organisasjon/statens-naturopsyn/kontakt-statens-naturopsyn/
Restriksjonsområder	⚠ Gjelder kun eventuelle ferdselsforbud (i betydning all ferdsel), start/landing med luftfartøy og lavflyving med luftfartøy. Sjekk restriksjoner for annen aktivitet, ved å slå opp i verneforskrift. VR00000284 (hele verneområdet) Faktaark Landingsforbud (1.1-31.12) Landingsforbud Forsvaret (1.1-31.12)

13. Æsholman naturreservat

Æsholman naturreservat

ID	VV00000271
Offisielt navn	Æsholman naturreservat
Verneplan	Verneplan for sjøfugl
Vemedato	06.12.2002
Revidert	Ikke revidert
Første gang vernet	-
Verneforskrift	https://lovdata.no/forskrift/2002-12-06-1444
IUCN kode	IUCN IA
Generelt	Lite, isolert øyområde beliggende nordvest for Utaekiv, rett nord for Nappstraumen. Øyområdet utgjøres av to litt større holmer, Storholmen og Indreholmen, og flere mindre holmer og skjær. Rundt selve holmene er det betydelige gruntområder, men det er bare små areal som tørrlegges ved fjære sjø. Vegetasjonen bærer sterkt preg av gjødsling fra fuglekoloniene.
Verneformål	Formålet med fredningen er å bevare et godt og uforstyrret hekke- og oppvekstområde for sjøfugl.
Naturfaglig kvalitet	Reservatet er et viktig hekkeområde for sjøfugl og har forekomster av ærfugl, svartbak og gråmåke, samt noe teist og tjeld. I tillegg har det tidligere vært en mindre krykkjekoloni her. I 2007 var det 24 par svartbak, 104 par gråmåke og 22 par ærfugl i reservatet. Spesielt ærfugl ser ut til å ha en stor tilbakegang fra forrige kartlegging (80 par i 1985). Sjøområdene omkring Æsholman er også et viktig overvintringsområde for sjøfugl, hvor de mest tallrike artene er ærfugl og praktærfugl. I tillegg er naturreservatet myeområde for mindre flokker av ærfugl og laksand. Området synes å ha en fast bestand av havert.
Påvirkning	Æsholman var tidligere fiskevær, men ble forlatt i 1924. Det er fortsatt spor etter rorbuer. Steinkai og steinbrudd ble etablert da Æsholman var fiskevær. Det er flere sjømerker/fyrlykter innen området.
Tiltak	-
Forvaltningsmyndighet	Statsforvalteren i Nordland
Type forvaltningsmyndighet	Statsforvalter
Planbehov	Ingen
Forvaltningsplan status	Ingen plan
Forvaltningsplan godkjent	-
Skjotselplan	Ingen plan
Skjotselplan godkjent	-
Areal fra kartobjekt (daa)	1 315,1
Landareal daa (forskrift)	139
Sjøareal daa (forskrift)	1 176
Hovedøkosystem (MET)	Marin og terrestrisk
Andel marint areal (%)	90,7
Truethetsvurdering	Truet
Tiltaksbehov	Behov
Overvåkningsbehov	-
Kommuner	Vestvågøy (1860)
Nettverk	EmeraldNetwork (NO0000190)
Oppsyn	https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/miljodirektoratets-organisasjon/statens-naturopsyn/kontakt-statens-naturopsyn/
Restriksjonsområder	⚠ Gjelder kun eventuelle ferdselsforbud (i betydning all ferdsel), start/landing med luftfartøy og lavflyving med luftfartøy. Sjekk restriksjoner for annen aktivitet, ved å slå opp i verneforskrift. VR00000283 (hele verneområdet) Faktaark Landsingsforbud (1.1-31.12) Lavflyving forbudt (< 300 m) (1.1-31.12) Landsingsforbud Forsvaret (1.1-31.12) Lavflyving forbudt Forsvaret (< 300 m) (1.1-31.12) VR00002589 (sone) Faktaark Ferdelsforbud (15.4-31.7)

8. Forskrift Æsholman og Eggum naturreservat

Forskrift om Kystverneplan Nordland, vedlegg 47, Æsholman naturreservat, Vestvågøy kommune, Nordland.

Dato	FOR-2002-12-06-1444
Publisert	II 2002 hefte 7
Ikrafttredelse	06.12.2002
Sist endret	FOR-2013-06-20-777
Gjelder for	Vestvågøy kommune, Nordland.
Hjemmel	LOV-1970-06-19-63-§8, LOV-1970-06-19-63-§10, LOV-1970-06-19-63-§21, LOV-1970-06-19-63-§22, LOV-1970-06-19-63-§23 jf LOV-2009-06-19-100-§77
Kunngjort	13.12.2002
Korttittel	Forskrift om Æsholman naturreservat

Fastsett ved kgl.res. 6. desember 2002 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10, § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet. Endret ved forskrift 20 juni 2013 nr. 777.

§ 1. Avgrensning

Reservatet berører følgende gnr./bnr.: 29/1, 29/2, 29/3, 29/4, 29/5, 29/6, 29/7, 29/8, 29/9, 29/10, 29/11, 29/12, 29/13, 29/15, 29/16, 29/18, 29/19, 29/20.

Reservatet dekker et areal på ca. 1.315 daa hvorav ca. 1.176 daa er sjøareal. Grensene for reservatet er vist på kart i målestokk 1:25.000 datert Miljøverndepartementet desember 2002. Reservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Kartet og fredningsforskriften oppbevares i Vestvågøy kommune, hos Fylkesmannen i Nordland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2. Formål

Formålet med fredningen er å bevare et godt og uforstyrret hekke- og oppvekstområde for sjøfugl.

§ 3. Vernebestemmelser

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. All vegetasjon (herunder tang og tare) i vatn, på land og i sjøen er fredet mot all form for skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres.
2. Dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Nye dyrearter må ikke innføres. Hunder skal holdes i bånd.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av nye bygninger, anlegg og faste innretninger, etablering av oppdrettsanlegg, opplag av båter, hensetting av campingvogner o.l., framføring av nye luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, nyplanting, oppdyrking, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og planering av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.
4. I tiden fra og med 15. april til og med 31. juli er det forbud mot camping, teltslaging og ferdsel på land i verneområdet.
5. Bruk av modellbåter, modellfly, vannskuter og surfebrett og oppsetting av kamuflasjennretninger for fotografering er forbudt.
6. Motorferdsel til lands er forbudt. Start og landing med luftfartøy og lavtflyging under 300 m er forbudt.

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingskjøring.

Bestemmelsene i § 3 med unntak av nummer 6 er ikke til hinder for:

2. Utøvelse av fiske, herunder oppankring, og ferdsel på land i forbindelse med bruk av landfester, i medhold av fiskerilovgivningen og lakse- og innlandsfiskeloven.
3. Nødvendig ferdsel for rettighetshavere i forbindelse med næringsvirksomhet, høsting av moltebær og tilsyn med eiendom.
4. Opplag av båt på fast plass til egen bruk for grunneier.
5. Tradisjonell beiting. Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til fredningsformålet ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av reservatet.
6. Sanking av bær og matsopp i tiden utenom ferdselsforbudsperioden.
7. Rettighetshavers rett til å ta bort egg og dun i samsvar med viltloven, samt skjøtselstiltak i forbindelse med bruk av området som egg- og dunvær.
8. Jakt og fangst på artene vånd, mink, rødrev, kråke og ravn som gjør skade i henhold til viltlovens bestemmelser.
9. Jakt på sel i samsvar med gjeldende lovverk, med unntak for tiden fra og med 15. april til og med 31. juli.
10. Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og ferdsel i forbindelse med dette arbeidet.
11. Sanking av kråkeboller.

0 Endret ved forskrift 20 juni 2013 nr. 777.

§ 5. Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

1. Etablering av anlegg for Kystverket.
2. Etablering av landfester for fiskeredskaper.

§ 6. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltak.

§ 7. Generelle dispensasjonsregler

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser, for arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i spesielle tilfeller dersom det ikke strider mot formålet med fredningen.

§ 8. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 9. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Forskrift om Kystverneplan Nordland, vedlegg 50, Eggum naturreservat, Vestvågøy kommune, Nordland.

Dato	FOR-2002-12-06-1447
Publisert	II 2002 hefte 7
Ikrafttredelse	06.12.2002
Sist endret	FOR-2012-05-07-549
Gjelder for	Vestvågøy kommune, Nordland.
Hjemmel	LOV-1970-06-19-63-§8 , LOV-1970-06-19-63-§10 , LOV-1970-06-19-63-§21 , LOV-1970-06-19-63-§22 , LOV-1970-06-19-63-§23 jf LOV-2009-06-19-100-§77 , FOR-1987-07-03-572 , FOR-1988-11-03-4324 .
Kunngjort	13.12.2002
Korttittel	Forskrift om Eggum naturreservat

Fastsett ved kgl.res. 6. desember 2002 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10, § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet. Endret ved [forskrifter 9 aug 2006 nr. 973](#), [4 jan 2008 nr. 279](#), [7 mai 2012 nr. 549](#).

§ 1. Avgrensning

Reservatet berører følgende gnr./bnr. i Vestvågøy kommune: 86/sameie bestående av 86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5, 86/6, 86/7, 86/8, 86/9, 86/10, 86/11, 86/12, 86/13, 86/14, 86/15, 86/16, 86/17, 86/20, 86/21, 86/22, 86/24, 86/25, 86/26, 86/27, 86/28, 86/29, 86/31, 86/32, 86/33, 86/34, 86/37, 86/38, 86/39, 86/44, 86/46, 86/49, 86/50, 86/51, 86/61.

Reservatet dekker et areal på ca. 1.010 daa, hvorav 381 daa er sjøareal. Grensene for reservatet er vist på kart i målestokk 1:10.000 datert Direktoratet for naturforvaltning august 2006. Reservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Kartene og fredningsforskriften oppbevares i Vestvågøy kommune, hos Fylkesmannen i Nordland i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

0 Endret ved [forskrifter 9 aug 2006 nr. 973](#), [4 jan 2008 nr. 279](#).

§ 2. Formål

Formålet med fredningen er å ivareta et område av stor kvartærgeologisk og botanisk verdi. Området har både stor faglig og pedagogisk verdi.

§ 3. Vernebestemmelser

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. All vegetasjon (herunder tang og tare) i vatn, på land og i sjøen er fredet mot all form for skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres.
 2. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av nye bygninger, anlegg og faste innretninger, etablering av oppdrettsanlegg, opplag av båter, hensetting av campingvogner o.l., framføring av nye luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, nyplanting, oppdyrking, drenering og annen form for tørlegging, uttak, oppfylling og planering av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.
 3. Bruk av modellbåter, modellfly, vannskuter og surfbrett og oppsetting av kamuflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.
 4. Motorferdsel til lands er forbudt. Start og landing med luftfartøy er forbudt.
 5. Telling i reservatet er forbudt.
- 0 Endret ved [forskrift 7 mai 2012 nr. 549](#).

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.

Bestemmelsene i § 3 nr. 1–2 er ikke til hinder for:

2. Bruk av motorkjøretøy etter eksisterende vei til Heimerdal kraftverk.
3. Bruk av motorkjøretøy etter eksisterende vei/kjørespor i forbindelse med landbruksdrift i området.
4. Opplag av båt på fast plass til egen bruk for grunneier.
5. Tradisjonell beiting. Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til fredningsformålet ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av reservatet.
6. Sanking av bær og matsopp.
7. Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og ferdsel i forbindelse med dette arbeidet.
8.
 - a. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport i den forbindelse krever særskilt tillatelse.
 - b. Nødvendig istandsetting ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
 - c. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

0 Endret ved [forskrifter 4 jan 2008 nr. 279](#), [7 mai 2012 nr. 549](#).

§ 5. Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

1. Motorferdsel etter eksisterende veier/kjørespor i forbindelse med andre formål enn det som er nevnt i § 4 nr. 1–2 og nr. 7.
2. Etablering av anlegg for Kystverket.
3. Etablering av landfester for fiskeredsaker.
4. Vedlikehold av vei til Heimerdal kraftverk.
5. Bruk av motorisert transport i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 første ledd nr. 8 bokstav a.
6. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 første ledd nr. 8 bokstav c.

0 Endret ved [forskrift 7 mai 2012 nr. 549](#).

§ 6. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltak.

§ 7. Generelle dispensasjonsregler

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser, for arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i spesielle tilfeller dersom det ikke strider mot formålet med fredningen.

§ 8. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 9. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

9. Eksisterende planer

Forvaltningsplan Vestvågøy kommune: Hauklandstrand i Forvaltningsplan for statlig sikra friluftslivsområder Vestvågøy kommune for 2017-2022.